topîrceanu

„La d. G. Topîrceanu, între conştiinţa intelectuală şi cea poetică nu e un divorţ, Materia poetică se selecţionează după legile logicii, ale criticii, ale bunului-gust..

Umorul său, consecvent aceleiaşi linia de gust şi măsură, nu cade nici în glume, nici în bufonerie, nici în farsă. E atitudinea apince sans rire», poate cea mai superioară formă a comicului. Înzestrat cu ea, d. Topîrceanu nu se cruţă nici pe el, nici pe alţii. Trece în revistă toate peregrinările sale de boem, de artist amorezat de libertate înainte de orice."

MIHAI RALEA (1927)

biblioteca bpt pentru toţi

Lei 5

editura pentru literatură

63

topîrceanu

biblioteca bpt pentru toţi

topîrceanu

balade vesele şi triste

Clubul cărţii digitale

Ilustrația copertei : *N. Claudiu*

g. topîrceanu

balade vesele și triste
și alte poezii

PREFAȚĂ DE
NICOLAE CIOBANU

1966

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

Ediția a II-a revăzută și adăugită

NOTĂ

Volumul de față reproduce textele după: Topîrceanu, *Opere alese*, „Scriitori români", ediție îngrijită de Al. Săndulescu, vol. I, E.S.P.L.A., 1959.

In volumul nostru a fost inclus și prologul *Jos cortina*, care nu figurează în ediția de opere din 1959.

La sfîrșitul fiecărei poezii s-a indicat data primei apariții în periodice sau volum; în cazul poeziilor postume s-a notat data aproximativă a elaborării.

PREFAŢA

Creaţia autorului *Parodiilor originale*, în timpul vieţii sale, a fost supusă, în repetate rînduri şi cu insistenţă, unora dintre cele mai violente şi mai nedrepte aprecieri. Cîteodată, ostilităţile au fost împinse chiar pînă la completa negare a oricărei valori artistice. Alteori s-a recurs la definiţii vădit minimalizatoare, menite să înrădăcineze în conştiinţa opiniei publice ideea după care Topîrceanu, date fiind aşa-zisele formule utilizate de el (parodia, cronica rimată, de pildă), ar fi, pur şi simplu, un poet minor.

Cu toate acestea, dacă animozităţile continui dintre poet şi Eugen Lovinescu au făcut ca acesta din urmă să respingă violent modalitatea lirică topîrceniană (în poezia lui Topîrceanu, Eugen Lovinescu vedea, de pildă, un fenomen de *„degradare momentană a poeziei"* [1]), în schimb, lui G. Călinescu îi datorăm cîteva judecăţi definitorii în această privinţă. Marele critic, exprimînd unele îndreptăţite rezerve (*„Insuficienţa lui Topîrceanu* — arăta el — *stă în altă parte* — decît în cursivitatea versului, n.n. *Tensiunea lui fantastică şi vocală este scurtă"*), diagnostica exact cînd afirma, concluziv, următoarele: *„Neînţelegerea în privinţa lui Topîrceanu vine dar*

[1] Eugen Lovinescu, *Istoria literaturii române contemporane*, III, *Evoluţia poeziei lirice*, pp. 251—256.

de aici : că amîndouă tezele (una negativistă și alta apologetică, n.n.) *pot fi susținute cu dreptate. El nu-i niciodată așa de liric încît să fie mare, niciodată atît de facil încît să nu fie poet.*" [1] De unde, putem conchide, azi, că autorul *Parodiilor originale*, neîntrunind calitățile necesare spre a fi la nivelul marilor săi contemporani Arghezi, Blaga, Ion Barbu, Bacovia, este totuși una din manifestările remarcabile ale lirismului românesc din prima jumătate a veacului nostru. Receptarea perpetuă de către posteritate a liricii lui Topîrceanu — în această ordine de idei — constituie și ea un indiciu, la urma urmei.

Începuturile literare ale lui G. Topîrceanu au loc pe la jumătatea primului deceniu al secolului nostru. Tînărul în vîrstă de 19 ani, pe atunci elev la liceul „Sf. Sava", își publică, în 1905, semnîndu-le G. Top, primele încercări într-o publicație populară, *Duminica*, pentru ca în anii următori numele să-i apară tot mai frecvent și în alte reviste, mai mult sau mai puțin notorii, ca *Revista noastră*, *România ilustrată*, *Tribuna* din Arad, *Viața socială* a lui N. D. Cocea, *Sămănătorul*, *Ramuri*, etc. Sînt anii cînd tînărul poet își încearcă puterile apropiindu-se de teme mai ales de ordin sentimental și cînd, în mod inerent, influențele din Eminescu, Coșbuc, Vlahuță și chiar Duiliu Zamfirescu sînt mai mult decît sesizabile. După cum ne informează diferitele și competentele cercetări întreprinse în ultimii ani, această perioadă coincide cu anii în care Topîrceanu, după terminarea liceului, duce o existență dintre cele mai agitate, de boemă literară, fiind la început student la Facultatea de litere și filozofie, pe urmă funcționar la Casa bisericii, profesor suplinitor, etc., sau fiind complet lipsit de slujbă.

Faza adolescentină a creației lui Topîrceanu, constînd și în infiltrarea romantismului desuet, în sentimentalizarea excesivă, în cultivarea unor teme deja uzate sau în tendințe vădite

[1] G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, Editura Fundațiilor, pp. 743—747.

spre filozofarea retorică, se încheie însă în jurul lui 1910. Așa se face că, la acea dată, în mult citata poemă programatică *Prefață*, tînărul scriitor, nu fără un anume umor duios, își arată hotărîrea de a cuceri noi orizonturi poetice, luîndu-și rămas bun de la trecutul apropiat și invocînd, cu o neascunsă maliție, clemența „criticii postume" :

„O, indulgentă Critică postumă,
Să nu le-nțepi cu vîrful unui ac,
Că, rînd pe rînd, baloanele de spumă
În lacrimi grele iarăși se prefac."

Gestul de bun rămas nu se adresa însă numai „păcatelor" scuzabile ale celei mai crude tinereți, ci cuprindea, în direcția orientării generale, implicații mult mai adînci decît am putea bănui la prima impresie. Poetul pare a-și fi dat seama — și la îndemnul lui G. Ibrăileanu, probabil — că reala conturare a propriei personalități scriitoricești este posibilă numai prin smulgerea de sub tutela maeștrilor și, în același timp, prin îndepărtarea completă de melodiile monotone și banale, nu o dată penibil de lipsite de vlagă, ale poeziei sămănătoriste.

Elementul hotărîtor rezida, prin urmare, în explorarea neobosită a realităților înconjurătoare, și în filtrarea lor prin propriul temperament, prin propria sensibilitate și experiență de viață.

Începutul colaborării la *Viața românească* (1909—1910), renumita revistă ieșeană condusă de G. Ibrăileanu, marchează tocmai acest moment de răscruce. Bucăți ca *Odă sobei mele*, *Răspunsul micilor funcționari*, *Noapte de mai*, *Balada chiriașului grăbit*, o serie de parodii rămase celebre și altele, toate apărute acum în paginile reputatei publicații, sînt întru totul semnificative în acest sens. Ele încep a învedera un Topîrceanu nou, original, așa cum istoria literară, pînă la urmă, îl va consacra definitiv. Mărturiile poetului din care să rezulte că el însuși era conștient de schimbările esențiale produse în orientarea activității sale literare sînt, dacă nu prea multe, în orice caz de o claritate mai mult decît convingătoare.

O spicuim pe aceasta, extrasă din cunoscuta conferință *Cum am devenit ieșean : „...am început să fiu mai precaut, să mă ironizez eu cel dintîi, înainte de a mă ironiza alții ; să-mi iau în rîs propriile sentimente și puțin pe ale altora"*. Practic, aceasta însemna promovarea acelei poezii a cărei substanță rezultă din grefarea faptelor obiective, sentimentelor și gîndurilor pe un lirism sincer, intim, dar cenzurat mereu de luciditate, aceasta din urmă, la rîndul ei, impregnată de un anume scepticism și de multă ironie. De altminteri, colaborării la *Viața românească*, cu consecințe atît de însemnate pentru destinele poeziei și, în genere, pentru întreaga operă literară a lui Topîrceanu, îi urmează hotărîrea tînărului scriitor de a se stabili la Iași. Evenimentul are loc în toamna anului 1911.

Aici, pe lîngă faptul că a fost unul din coordonatorii practici ai revistei (în calitate de subsecretar și apoi de secretar de redacție), Topîrceanu se afirmă, alături de scriitori de frunte ai literaturii noastre, precum Sadoveanu, Ibrăileanu, Gala Galaction, Tudor Arghezi, Mihai Codreanu, sau Hortensia Papadat-Bengescu, ca unul dintre cei mai activi și mai de prestigiu colaboratori, publicînd — în afară de poezii, bineînțeles — bucăți în proză, cronici, recenzii, note polemice...

In îndelungata, susținuta și înverșunata luptă polemică a *Vieții românești* împotriva lui N. Iorga sau a lui E. Lovinescu, poetul apare, alături de Ibrăileanu, ca cel mai activ combatant.

Faptul că G. Topîrceanu a fost unul din pionii de bază ai mișcării literare din jurul revistei *Viața românească* ne obligă să-i raportăm opera la orientarea respectivei mișcări. Nu-i locul potrivit aici de a intra în detalii și de a purta o discuție amplă referitoare la o problemă atît de complexă. In schimb, apelînd la conținutul volumului de față — o culegere destul de bogată din poezia lui Topîrceanu — putem încerca să arătăm că, fără îndoială, creația lirică a scriitorului nostru reprezintă una din valoroasele contribuții la dezvoltarea tradițiilor realiste ale poeziei românești din prima jumă-

tate a veacului nostru și că, deci, un incontestabil merit îi revine și *Vieții românești* în această direcție.

S-a vorbit frecvent, pornindu-se de la unele considerații mai vechi, dar deosebit de interesante, ale lui Mihai Ralea, tot mai mult de un așa-zis *neoclasicism* al poeziei topîrceniene. Într-o mare măsură expresia ni se pare nimerită, capabilă să indice sugestiv specificul liricii autorului *Migdalelor amare*. Se impune totuși o precizare. Ar însemna să privim destul de limitat lucrurile dacă am vorbi de *neoclasicismul* topîrcenian avînd în vedere doar faptul că poetul utilizează, aproape cu exclusivitate, modalitățile de versificare clasică, tinzînd spre armonia și limpezimea de cristal a întregii construcții poetice. Termenul trebuie înțeles într-un sens mult mai larg, anume este nevoie ca el să fie raportat și la conținutul profund realist al liricii scriitorului.

De altfel, sub acest raport, Mihai Ralea definea cît se poate de exact chestiunea, în deplina ei complexitate. „*Perfecțiunea estetică a poeziei sale* (a lui G. Topîrceanu, n.n.) — observa el — *izvorăște din atitudinea sa lucidă, inteligentă, în fața lumii. El știe că pornirile instinctive ca și sentimentalitatea dezmățată sînt aspecte urite ale vieții. Simțul său critic îi spune că a prezenta o emoție fără haina decentă care trebuie s-o îmbrace înseamnă a fi ori grosier, ori ridicol.*“ [1]

Asemenea marilor săi înaintași, Topîrceanu și-a afirmat întotdeauna credința că „secretul“ realizării poeziei adevărate stă în permanenta și serioasa atenție acordată în egală măsură atît conținutului, cît și formei. În *Scrisoare* de pildă — o necruțătoare diatribă la adresa criticii estetizante — poetul conchidea prin a spune răspicat că în părul muzei poeziei este nevoie, mai mult decît orice, să se scuture „*Fluturi / De imagini și idei*“. Aici se află punctul de plecare al neoclasicismului acestui poet, în dorința fermă de a utiliza

[1] Mihai Ralea, *Scrieri din trecut — în literatură*, E.S.P.L.A., 1956, pp. 59—63.

creator cele mai de seamă cuceriri artistice ale înaintaşilor, pentru a putea realiza astfel o poezie actuală, o poezie capabilă să stîrnească ecouri profunde în conştiinţa şi sensibilitatea cititorului contemporan în sens multiplu.

O primă constatare ce se impune, după lectura liricii poetului, este aceea că ea relevă o foarte mare asemănare, în sensul preferinţelor tematice, cu poezia noastră clasică (Alecsandri, Eminescu, Coşbuc, Vlahuţă, Anghel, Iosif). Sub acest raport autorul *Baladelor* se apropie nebănuit de mult de eminentul său contemporan, Arghezi, care, evident, datorează însuşirea sa de poet naţional faptului că a ştiut, ca nimeni altul, să concentreze în propria-i creaţie universul de preocupări, văzut în toată bogăţia sa de aspecte, al marilor noştri scriitori clasici şi să-i intuiască magistral implicaţiile contemporane. Căci unul dintre importantele merite ce revine clasicilor este şi acela că ei au intuit şi au pus în circulaţie artistică ansamblul de probleme particulare, ce dau, la un loc, conţinut specificului nostru naţional în artă.

Care este contribuţia lui G. Topîrceanu, în domeniul poeziei, în această direcţie? Cititorii au înţeles desigur că, amintind mai sus de numele lui Arghezi, n-am propus nicidecum o comparaţie în planul valorilor absolute. Totuşi, cum mai spuneam, aportul poetului de care ne preocupăm în rîndurile de faţă la dezvoltarea poeziei noastre realiste, în prima jumătate a veacului prezent este de o neîndoielnică însemnătate. Să încercăm a dovedi consistenţa afirmaţiei acesteia procedînd la o succintă analiză pe text.

În treacăt, arătăm că poziţia realistă a poetului faţă de rosturile artei constă în existenţa a două aspecte fundamentale în activitatea sa: unul format din scrierile programatic-polemice, iar altul format din poezia lirică propriu-zisă, adică de aceea din sfera căreia excludem „parodiile originale". Cea din urmă parcă ar vrea mereu să dovedească, cu argumente „practice", temeinicia punctelor de vedere susţinute în opera polemică.

Într-o măsură dominantă parodiile se plasează în sfera primei categorii, alături de activitatea publicistică. În marea lor majoritate, acestea au menirea de a arăta „pe viu" lipsa de viabilitate artistică, dată fiind falsa lor substanță, a producțiilor scrise sub semnul ideilor generate de curentele antirealiste sau, pur și simplu, a acelor producții viciate de anumite maniere intrate în desuetudine, neconvingătoare. Scurta scenetă *Noapte de august*, după Musset, constituie, ca să spunem așa, introducerea generală în polemica la care poetul se angajează. Aici este expus principial punctul de vedere teoretic față de mult obositul slogan al „artei pentru artă". Ultimele schimbări de replică sînt concludente:

MUZA

„Dar nu uita, poete, că ești poet.

POETUL

Sunt om.

MUZA

Pardon! Te rog, dă-mi voie...

POETUL

Polemică deșartă:
Eu simt că iar mă-nțeapă!

MUZA

Vreau artă pentru artă."

Procedeul predilect spre a se vesteji antirealismul este acela al discreditării totale, prin bagatelizare, a scrierii parodiate. Se pune astfel în evidență caracterul superfluu, convențional al acesteia, în toate sensurile. Este cazul unora dintre „romanțele pentru mai tîrziu" al lui Ion Minulescu, epatante prin cultivarea unor teme neinteresante și mai ales a unui arsenal de simboluri fatidice, care, pentru Topîrceanu, reprezintă o inepuizabilă sursă de amuzament:

„Păzea!
Că trece-n zbor copilul civilizației extreme
Și zvîrle-n aer trei semnale, —
Trei versuri mici
Din trei poeme
Pe care trei poeți deodată
În trei orașe le-au cîntat, —
Un leit-motiv
Trei note scurte, cu timbrul galbenului mat" etc.

(Romanța automobilului)

De un tratament similar se bucură de pildă și divagațiile mistico-exotice ale lui N. Davidescu. Merită să fie reprodusă strofa finală din parodia parabolei filozofarde *Întoarcerea fiului risipitor* a acestuia. Își termină de povestit odiseea „fiul risipitor" :

„Vai, tată, prin cîte locuri am umblat!
dar să știi că nicăieri nu te-am uitat,
ci de cîte ori vedeam pe alții stînd la masă
eu m-am gîndit:
«Ce bine trebuie să fie-acasă!»
Și-am venit."

Cu o subtilă ironie este respins și mesianismul creștino-fatalist din poema lui Octavian Goga *Mucenicii,* iar celebra *Vară la țară,* după Al. Depărățeanu, constituie o usturătoare ripostă trimisă sămănătorismului diversionist, dușmanul progresului și al pătrunderii cuceririlor civilizației moderne la sate. Sub o aparentă atitudine șăgalnic-ironică, poetul pune aici, în lumină realități sociale profund mizere. Între altele, realitățile acestea constau în absența oricărei urme de asistență medicală (*„Acolo, cînd n-are treabă, / Oriee babă / Este medic comunal"*), sau în invariabila prezență a „acriturilor" de la sate, cîrciumarul și jandarmul (*„Nu există berărie, / Nici regie... / Doar un hoț de cîrciumar, / Care are marfă proastă / Și-o nevastă / Ce se ține c-un jandar!"*).

S-ar putea spune că, în parodii, Topîrceanu întreprinde

un adevărat atac frontal, metodic distribuit în toate punctele vulnerabile ale manierelor antirealiste, indiferent de natura şi proveniența lor. Căci şirul obiectivelor vizate de poet, în afara celor evidențiate, se completează cu veştejirea limbajului patriotard găunos, a romanțiozităților lacrimogene, a naivității infantile etc., în bucăți ca *Mihai Viteazul şi turcii*, *Nocturnă*, *Misterul nopții*, *Apostrofe la lună* şi altele.

Există însă şi o altă categorie de parodii în opera lui Topîrceanu; anume, este vorba de acele bucăți în care poetul nu-şi propune să-i ironizeze pe scriitorii parodiați, ci le adaptează scrierile, în chip de noi variante, imprimîndu-le sensuri noi, ca şi cum ar fi întru totul lucrări personale şi vizînd alte zone de inspirație decît acelea aparținînd artelor poetice. G. Călinescu numea aceasta *„fenomen de uitare în model care e chiar semnul clasicei inspirații"*. Se impun atenției, în chip deosebit, parodiile realizate după vestitul *Caleidoscop* al lui A. Mirea. În ele identificăm unele dintre cele mai bune pagini de critică socială din opera lui Topîrceanu. Sînt evidențiate o serie de aspecte reprezentative pentru societatea vremii, pentru metehnele ei; de pildă viața micilor slujbaşi, cu întreg cortegiul ei de imagini meschine, sau cancanurile din lumea artistică. Iar în *Răspunsul cometei* identificăm caracterizări critice de ordin general, referitoare la nimicnicia celor ce se petreceau atunci în lume.

Astfel, în răspunsul numitului corp ceresc, un loc aparte îl au elementele care satirizează declanşarea războaielor:

„Dar cînd văzui ce... porcărie
(Să-mi ierți cuvîntul) ați făcut,
Cît sînge-a curs din negliobie
Pe bietul vostru glob de lut, —
Cu spaimă, la perihelie
Din zborul meu m-am abătut
Şi nimbul clar şi trena lungă
Ca o eşarfă de lumină,
Mi le-am ferit să nu le-ajungă
Vreun strop întunecos de tină."

Parodiile după sonetele parnasiene ale lui Mihai Codreanu dau lui Topîrceanu prilejul de a defini soarta vitregă a artistului în cadrul orînduirii burgheze, soartă ce nu se deosebește cu nimic de aceea a unui scamator de circ, care *„...din nimic, îți dă fripturi și poame / Și totuși, rabdă uneori de foame..." (Scamatorul).* La rîndul lor, interpretările după unele din poemele lui Demostene Botez constituie critici mușcătoare pe seama vieții searbede și cenușii din orașele de provincie de altădată, cu monotonia lor insuportabilă, căreia i se adăugau tot felul de necazuri insignifiante. Parodiile după unele din poemele Otilici Cazimir constituie exemple de virtuozitate în direcția realizării unor descripții naturiste (*Vis alb, Ariciul*), avînd un farmec inedit, datorită permanentei disimulări ironice a autorului. Parodiile după Arghezi (*Psalm, Menire, Utrenie, Blesteme*) sînt remarcabile prin perfecțiunea lor artistică și prin felul în care Topîrceanu știa să „mimeze", cu subtilă intuiție, arta autorului *Cuvintelor potrivite.* Totuși credem că în *Psalm* se face prea mult uz de burlescul facil, sensurile majore ale piesei abordate fiind oarecum escamotate, cu prețul unor calambururi de o calitate cam îndoielnică :

„Îngerul tău merinde nu-mi prea dete.
Eu însă niciodată din bărdace
N-am fost băut fără să-mi fie sete,
Nici am mîncat vreodată ce nu-mi place..." etc.

(Psalm)

În general, însă, parodiile lui Topîrceanu se înscriu pe linia unei arte majore, ce exclude din capul locului gratuitatea. Ele răspund unor căutări ce dispun de o problematică gravă, de larg și ridicat interes estetic. În acest fapt și în farmecul expresiei proaspete și spontane, de o impresionantă varietate în detalii, rezidă profunda lor originalitate. Ceea ce face ca parodiile topîrceniene să dispună de o reală și indiscutabilă longevitate, să încînte și să rețină atenția a noi

și noi generații de cititori. De aici și locul cu totul aparte pe care poetul îl deține în istoria literaturii române, în cadrul poeziei satirice.

Alături de parodii, opera lirică originală contribuie într-o măsură cel puțin egală la definirea personalității artistice a lui Topîrceanu. Care este, deci, universul de preocupări și care sînt căile specifice de transpunere artistică a acestui univers în lirica lui Topîrceanu, în special în volumele sale reprezentative : *Balade vesele și triste* și *Migdale amare* ?

Indiferent de pretextul concret de la care pleacă, poetul tinde, de cele mai multe ori, să pună în lumină un simțămînt liric generat de viața oamenilor. Una din particularitățile proprii liricii lui Topîrceanu constă în pasiunea poetului de a orienta întotdeauna vibrația lirică generată de o anume problemă a vieții spre forme de plasticizare concretă, spre pretexte metaforice sugerate de lumea înconjurătoare. Aceste metafore, în majoritatea cazurilor, se constituie în cele din urmă, fie în veritabile compoziții lirico-epice — baladele, rapsodiile și fabulele — fie în compuneri lirico-descriptive, în care identificăm însemnata contribuție a poetului la evoluția pastelului românesc. Existența permanentă a raportului strîns cu realitatea obiectivă asigură o apreciabilă forță generalizatoare celor mai multe plăsmuiri poetice topîrceniene. În același timp, ele reușesc să ne impresioneze cu adevărat prin prospețimea imaginilor și a asociațiilor metaforice. De pildă, o temă atît de gravă, frecventă în poezia tuturor timpurilor, cum este moartea și înfricoșătoarele ei sensuri, capătă, la Topîrceanu, o transpunere dintre cele mai originale și mai emoționante. Poetul nu se mulțumește să-și aștearnă direct pe hîrtie, în versuri abstracte și retorice, gîndurile, el caută să imprime acestora o linie de desfășurare cu adevărat lirică, pe un fundal epic, de baladă tragică. Totodată, *Balada morții* (1919) nu-și limitează semnificația la faptul că în ea ni se povestește moartea tristă de care are parte „un drumeț sărman", „muncitor cu sapa". Narațiunea este încărcată, de

la un capăt la altul, cu valenţe simbolice de o evidentă gravitate şi cu implicaţii de mare adîncime. În primul rînd se cere reţinut amănuntul că poetul pune problema ce-l frămîntă în legătură cu destinul unui anumit tip social şi nu cu un ins abstract, plasat într-o ambianţă lipsită de coordonate istorico-sociale. Alegîndu-şi drept erou un „muncitor cu sapa", Topîrceanu vrea parcă să ne arate că adevăratele sensuri ale existenţei umane se dezvăluie pe deplin mai ales fiind puse în legătură cu destinul omului simplu, anonim şi chinuit de vitregia vremurilor în care trăieşte. Spre deosebire de Coşbuc, de exemplu, de la care de altfel învaţă mult, Topîrceanu nu mai raportează problematica morţii la destinele unor figuri istorice sau legendare de eroi, precum Decebal, cneazul Gelu sau legendarul Fulger. Autorul *Baladelor vesele şi triste* întreprinde o metodică *demitizare*, ca să spunem aşa, a modalităţilor de interpretare lirică a fenomenelor majore proprii existenţei, inclusiv a acelora din natură. Faptul învederează caracterul novator al poeziei topîrceniene şi puternica ei aderenţă la datele de fiecare zi ale vieţii. Povestindu-ne despre moartea unui om simplu, de fapt, poetul dezvăluie exact starea de însingurare resimţită personal de mulţi inşi în societatea burgheză, stare ce se prelungeşte parcă chiar după moarte, cînd celui singur şi în viaţă îi mai ţine tovărăşie doar natura cu elementele ei permanente :

„Şi de-atunci, lîngă mormînt,
Plopi cu frunză rară
S-au zbătut uşor în vînt,
Zile lungi de vară."

Sau :

„Iar cînd norii-nvăluiesc
Alba nopţii Doamnă,
Peste groapa lui pornesc
Vînturi lungi de toamnă..."

Astfel, singurătatea și uitarea alcătuiesc condiția supremă a celui dispărut:

„Soarele spre asfințit
Și-a urmat cărarea.
Zi cu zi i-a troienit
Vremea și uitarea."

De aceea, integrarea rămășițelor materiale ale celui mort (întruchipare simbolică a permanenței umane) în circuitul veșnic al firii, al naturii, într-o compoziție formată din elemente indestructibile, apare poetului firească și singura justificată de rațiuni superioare:

„Astfel, tot mai neștiut
Spre adînc îl fură
Și-l îngroapă-n sînu-i mut
Veșnica Natură."

Balada este specia lirico-epică preferată de Topîrceanu și în abordarea altor aspecte privind viața omului simplu din societatea vremii. Ca și în poezia populară, specia aceasta dă posibilitate creatorului să-și desfășoare, pe o întinsă gamă de nuanțe, vibrațiile lirice cele mai intense, obiectivîndu-le, cu sprijinul motivului epic al poemului. Prin însușirile ei, balada oferă un teren cît se poate de prielnic de îmbinare a efuziunii lirice cu tonul avîntat, a descriptivismului succint cu tensiunea epică, a vibrației exuberante cu depresiunea sufletească etc. Topîrceanu a valorificat cu mult succes toate aceste virtuți ale speciei, îndreptîndu-și atenția asupra celei mai palpabile contemporaneități. Pentru aceasta, poetul a simțit imperios nevoia de a găsi nuanțe de lirism, care să domine desfășurarea epicului, în funcție de tema atacată, în general, un lirism de toate zilele, cum spuneam mai sus, un lirism demitizat. Astfel, în *Balada chiriașului grăbit* putem vorbi de existența unui lirism izvorît din suferință, din necaz,

convertit în ironie amară, care se exprimă prin zîmbetul crispat al eroului călător :

„Eu nu știu limanul spre care
Pornesc cu bagajul acum,
Ce demon mă pune-n mișcare,
Ce taină mă-ndeamnă la drum.
Dar simt că m-apasă pereții, —
Eu sunt chiriaș trecător :
In scurtul popas al vieții
Vreau multe schimbări de decor.“

Potrivit subiectului și ideii urmărite, în *Balada călătorului* orice intenție de ironie este abandonată, compoziția fiind străbătută de un lirism trist și nostalgic, izvorît din singurătatea călătorului, singurătate ce predispune la meditație și generează regrete :

„Iar tîrziu, cînd taina dimprejur te cheamă,
Și-ți strecoară-n suflet un fior de teamă,
Singur cu povara cugetului tău
Te cuprind deodată lungi păreri de rău
După-o fericire care întîrzie,
După cîte n-au fost, dar puteau să fie,
După cele duse pentru totdeauna...“

La fel în tulburătoarea *Baladă a munților :*

„Astăzi ca și-odinioară,
Cît s-afundă-n vreme anii,
Ei văzură cum coboară
Pe cărări de plai ciobanii,
Cînd pe soare, cînd pe ploaie,
Vreme multă, fără număr,
Cu căciula lor de oaie
Și cu sarica pe umăr,
A' trecutului vii moaște
Peste care vremea crește, —
Culmea verde mi-i cunoaște,
Stînca sură mi-i iubește...“

În schimb, în *Noapte de mai*, o poemă ce aminteşte mult de factura „poeziei proletariene" de la sfîrşitul veacului trecut (Ion Păun-Pincio, D. Th. Neculuţă, Traian Demetrescu), lirismul cunoaşte o anume înăsprire, tonul fiind sarcastic, moenind de o ură abia reţinută în final :

„Dar pînă-atunci, la judecată,
Pe trepiedul tău barbar,
Cu fruntea-n mîna răzimată
Ai adormit...
Sărman cizmar!"

pentru ca în *Balada corbilor* totul să fie îmbibat în soluţia acidă a celei mai nerecţinute invective, cînd este vorba de exponenţii capitalului despoliator, provocatorii războiului :

„Posomoriţi, cu gheara lungă,
Cu pliscuri negre de oţel,
Ne-am înfruptat cît să ne-ajungă
Din prinzul marelui Măcel.
Cu patrioţii la paradă,
Amestecaţi printre eroi,
De-a valma coborîm în stradă, —
Dar nu ne ducem la război!"

Cu toate că-i dificil să se facă o demarcaţie strictă între poezia sa lirică, propriu-zis, şi cealaltă poezie a sa epico-lirică, în primul rînd baladele — deoarece înseşi acestea cuprind adesea minunate descrieri de natură, poetul fiind deosebit de atent la „decor" — totuşi există un însemnat număr de plăsmuiri în cadrul poeziei topîrceniene care întrunesc caracteristicile pastelului. Reprezentative sînt mult gustatele rapsodii. Topîrceanu ni se dezvăluie aici ca unul dintre cei mai reprezentativi pictori în versuri ai naturii din cîţi cunoaşte poezia noastră. Ca şi-n cazul baladelor, poetul continuă marea tradiţie a clasicilor şi a poeziei populare. Prezenţa elementelor noi, inedite, specifice artei topîrceniene, este însă puternic vizibilă şi acum. La Topîrceanu, natura

este privită în raport cu viața oamenilor. De aceea modalitățile de apropiere de ea decurg din această viziune. Ceea ce, concret, înseamnă imprimarea unei optici cu totul contemporane, în sensul sugerării stărilor sufletești ale eroului liric prin folosirea cît mai realistă, lucidă a imaginilor peisagistice.

În genere, Topîrceanu se apropie de natură ca un fin și competent observator al detaliului. Arta sa descriptivă, inimitabilă, se concentrează cu voluptate asupra acestuia; ansamblul, de cele mai multe ori, îl recompune cititorul; e o plăcere pe care poetul o rezervă acestuia. Autorul *Migdalelor amare* nu urmărește niciodată monumentalul, hiperbolicul, asemenea unui Hogaș, de pildă. Ceea ce se explică, desigur, prin aceea că Topîrceanu este călăuzit de ideea unui realism al imaginii directe, depoetizat. Dorința poetului de a „individualiza" în chip riguros este exemplară. În *Rapsodii de toamnă*, ca să ne referim la un exemplu, putem vorbi de adevărate portrete: salcînul privește spre munte *„mîndru ca o flamură"*, iar *„Solzii florilor mărunte / S-au zburlit pe-o ramură"*; despre un trîntor aflăm că e *„nervos și foarte / Slab de constituție"*, un erete se ascamănă perfect cu un *„polițai din naștere"*, libelula este prinsă în acest portret de o cuceritoare expresivitate: *„Mic, cu solzi ca de balaur, / Trupu-i fin se clatină / Juvaer de smalț și aur / Cu sclipiri de platină"* etc., etc. Prin urmare, fantezia prodigioasă a poetului se manifestă în direcția descoperirii amănuntului caracterizant, în creionarea de portrete și nu în planul invenției epice de mare întindere, așa cum se întîmplă la Coșbuc, în *Nunta în codru*, unde poetul *Baladelor și idilelor* acordă atenție mai ales compoziției epice unitare, nefiind, ca la Topîrceanu, predominant aspectul liric. E și acesta, la Topîrceanu, un mod de a aduce corective viziunii folclorice, ce tinde spre epos și fantastic, spre grandiosul romantic. Faptul e deosebit de interesant, fiindcă, în fond, el pornește de la intenția poetului de a accentua și mai mult alegorismul fabulei, de a strînge la maximum paralelismul dintre ea și viața umană. Totodată el explică și permanenta prezență a subiectivității autorului

care, dominînd prin luciditate, înfrînează orice tentativă spre exaltare, spre extazul romantic. În *Rapsodii de vară*, poetul, devenit eroul liric declarat, ce-şi exprimă direct gîndurile şi sentimentele (*„Cine-ar putea să spună / Cîţi secoli au trecut / De-o lună, / De cînd nu te-am văzut ?..."*), adresîndu-se iubitei, cenzurează mereu, cu ajutorul ironiei, conţinutul descripţiei :

„Acolo, ca-ntr-un templu,
De-atîtea dimineţi
Contemplu
O tufă de scaieţi."

Pe de altă parte, se procedează la o bagatelizare conştientă :

„Pe cînd departe-n zare,
Mirat ca un copil
Răsare
Un astru inutil..."

Peisajul se acordă perfect cu starea sufletească a eroului, prezenţa sa fizică, imixtiunea sa fiind de neînlăturat :

„Dar dacă o lăcustă
Din verdele talaz,
Robustă,
Îmi sare pe obraz, —

Din ochii mei dispare
Mirajul interpus,
Pe care
L-am zugrăvit mai sus,

Şi-n ochii mei deodată,
Ca-n alte dimineţi,
S-arată
O tufă de scaieţi..."

Un mijloc frecvent de concretizare a prezenței ironistului este acela de a întrebuința în descriere, adesea, un limbaj ostentativ urban, presărat cu expresii și cuvinte neologistice sau banalizate din cauza utilizării lor stereotipe standardizate. În această privință, de pildă, vestea adusă de o coțofană, „fără ocupație", a făcut „senzație", un lăstun vrea, nici mai mult, nici mai puțin, să țină și el o cuvîntare în „această chestie", cocostîrcii vin „la fața locului", prin clătinarea lor, petuniile dau farmec „regretelor", floarea-soarelui, ajunsă la bătrînețe, își pierde dinții „de mizerie", bărbatul unei vrăbii tinere a dispărut îmbrăcat în „costum de ginere", pentru ca mai tîrziu să se stabilească adevărul : insul murise, sub trei grăunțe, „de inaniție", ceea ce face ca imediat „cazul" să fie adus la cunoștința „poliției" etc., etc.

Procedeul are consecințe excepționale în direcția „umanizării", alegoria devenind atît de transparentă, și totuși atît de sugestivă, încît cititorul are, în anumite momente, impresia că planurile s-au contopit de-a binelea :

„Cînd deodată un erete,
Polițai din naștere,
Peste baltă și boschete
Vine-n recunoaștere

Cu poruncă de la centru
Contra vinovatului,
Ca să-l aresteze pentru
Siguranța statului..."

Fiind receptiv îndeosebi la categoria de probleme proprii vieții sociale diurne, fără să atace direct și cu vehemență (decît foarte rarcori : *Balada corbilor, Bacilul lui Koch, Noaptea de mai* și altele) temele de sinteză socială ale epocii, este firească preferința poetului pentru cultivarea acestui gen de poezie. E o poezie pe care am numi-o figurativă, a metaforelor naturiste puse în raport cu problemele de fiecare zi ale vieții omului simplu.

De o puțin obișnuită accesibilitate (aparține melodicității versului, ca urmare a riguroasei sale tăieturi clasice, după cum și pentru largul și „popularul" registru tematic receptat la poet), totuși poezia lui G. Topîrceanu refuză tranșant facilitatea și improvizația. Stihuitorii de ocazie își imaginează că nu-i greu deloc să scrie „cronici rimate" după modelul ilustrat de maestru. Dar deosebirea dintre model și ceea ce produc asemenea versificatori e atît de izbitoare, încît îți explici lesne de ce în primul caz te afli în fața operei de artă adevărate, durabile, pe cînd în al doilea epigonismul atinge limita sa cea mai de jos, plasîndu-se, în fapt, în afara literaturii, devenind imitație și pastișă de cea mai tipică speță.

În fond, G. Topîrceanu epuizează — ca orice creator autentic, indiferent de mărimea lui — o modalitate lirică (ce-i numai a sa!) și aceasta explică fenomenul semnalat în rîndurile din urmă, și el un indiciu al perenității operei lirice a poetului.

NICOLAE CIOBANU

TABEL CRONOLOGIC

1886 La 20 martie s-a născut la Azilul „Elena Doamna" din Bucureşti, unde, la acea vreme, mama viitorului poet era maestră ţesătoare, Gheorghe Topîrceanu, al doilea copil al lui Ion şi al Paraschivei Topîrceanu. Părinţii lui Gheorghe Topîrceanu au fost originari din părţile Sibiului, mama din Sălişte iar tatăl din Ocna. Mama, născută Cosma, mai fusese căsătorită cu un anume Mateescu, de la care a avut doi copii şi de care se despărţi, spre a se căsători, apoi, cu tatăl viitorului poet. Cu Ion Topîrceanu în afară de Gheorghe, Paraschiva a mai avut doi copii, Raliţa şi Alexandrina.

1888—1898 În această perioadă, familia Topîrceanu peregrinează, determinată de schimbarea locului de muncă, prin diferite localităţi: schitul Horezu (Vîlcea), din nou la Bucureşti, Armăşeşti (Ialomiţa), schitul Văleni (Argeş), Nămăieşti (Muscel). Viitorul poet parcurge şi el acest itinerariu. Cu toate acestea, cea mai mare parte a copilăriei şi-o petrece, împreună cu bunica sa (devenită călugăriţă, maica Tina), la

schitul Văleni şi la Nămăieşti, împreună cu familia, care se va stabili definitiv aici.
G. Topîrceanu urmează clasa I şi a II-a primară la Bucureşti, iar următoarele (a III-a, a IV-a şi a V-a) la Şuici-Argeş, pe valea Topologului.
Anii copilăriei, petrecuţi în tulburătorul peisaj natural al plaiurilor muscelene, vor lăsa urme puternice în amintirea şi sensibilitatea poetului.

1898—1901 G. Topîrceanu este elev la liceul „Matei Basarab" din Bucureşti.

1901 De la liceul „Matei Basarab", Topîrceanu trece la liceul-internat „Sf. Sava", unde devine coleg cu poetul Mihai Cruceanu. Din această perioadă datează primele încercări poetice, scrise sub vădita influenţă a lui Eminescu, simţindu-se atras, totodată, de lirica romantică a lui Byron şi de *Imnurile păgîne* ale lui Duiliu Zamfirescu.

1905 Debutează, semnînd G. Top., în *Duminica*, o revistă populară, pentru ca apoi să frecventeze, între 1906 şi 1907, publicaţii de orientare sămănătoristă, precum *Revista ilustrată*, *Revista noastră*, *Tribuna* din Arad şi altele.

1906 Termină liceul şi se înscrie la Facultatea de litere şi filozofie, ale cărei cursuri însă nu le urmează, fiind constrîns de nevoile vieţii materiale.

1907—1909 Perioadă agitată şi bogată în evenimente mărunte dar hotărîtoare pentru conturarea personalităţii artistice a poetului ; mic slujbaş, institutor, suplinitor, satisfacerea stagiului mi-

litar, inclusiv şomaj intelectual. Funcţionar la Casa bisericii, în 1909, se înscrie la Facultatea de drept.
Publică poezii de început, în afară de periodicele citate mai sus, la *Sămănătorul*, *Ramuri* şi *Neamul românesc literar*.

1909—1910 Debutul în *Viaţa românească* (un însemnat număr din „baladele vesele" şi din „parodiile originale" : *Răspunsul micilor funcţionari*, *Odă sobei mele*, *Noapte de mai*, *Balada chiriaşului grăbit*, *Romanţa automobilului*, *Noapte de august* etc.) şi începutul prieteniei cu G. Ibrăileanu.

1911 La invitaţia lui G. Ibrăileanu, în toamnă, poetul se mută la Iaşi, în calitate de redactor al *Vieţii româneşti*. Ca atare, de acum încolo, colaborarea la revista ieşeană, cu poezii proprii, cronici, recenzii, note etc., va fi statornică, destinul literar al poetului fiind direct legat de mişcarea literară de aici.
Tot în această perioadă are loc începutul strînsei prietenii cu M. Sadoveanu şi o cunoaşte pe Alexandra Gavrilescu, viitoarea poetă Otilia Cazimir.

1912 Căsătoria cu Victoria Iuga (născută la 24 aprilie 1882).
La 1 aprilie se naşte fiul lor, Gheorghe.

1913 În timpul războiului balcanic, participă la „campania" din Bulgaria, ale cărei ecouri directe sînt consemnate în *Jurnalul din campania din Bulgaria*, păstrat în manuscris de către Otilia Cazimir.

1916 Pregătite încă din anii precedenți, apar volumele *Balade vesele* (Editura Alcalay, București) și *Parodii originale* (Editura Librăriei H. Steinberg et Fiu, București). Este momentul deplinei consacrări artistice a lui G. Topîrceanu, fapt învederat și de o seamă de articole apărute în presa vremii, semnate de Liviu Rebreanu, Felix Aderca, Petre Locusteanu și alții.

Este încorporat și trimis pe front, luînd parte la luptele de la Turtucaia, unde va cădea prizonier, fiind dus într-un lagăr în Bulgaria și, apoi, bolnav, în spitalul „Hotel Europe" din Sofia.

1918 La sfîrșit prizonieratul, poetul întorcîndu-se în țară, poposește cîtva timp în București, apoi se întoarce la Iași.

La București, împreună cu Eugen Todie, scrie textul de revistă teatrală *A fost un vis.*

În ziarul *Lumina,* condus de C. Stere, publică *Amintiri din campanie,* din viitoarea carte *Amintiri din luptele de la Turtucaia,* și o seamă de poezii, între care și *Balada morții.*

În locul *Vieții românești* care își încetase apariția din august 1916, la Iași, apare *Însemnări literare,* avînd ca redactori pe M. Sadoveanu și G. Topîrceanu. Aici, poetul publică poezii (balade, parodii, rapsodii), cronici și numeroase note polemice, majoritatea acestora din urmă fiind îndreptate împotriva lui Eugen Lovinescu și Octav Taslăuanu.

Apare, în editura Alcalay, cartea *Amintiri din luptele de la Turtucaia.*

1920 În august, reapare *Viața românească* și vechiul cerc al revistei se lărgește cu nume ca: Al. A. Philipide, Demostene Botez, Mihai Ralea, Ionel Teodoreanu, Al. O. Teodorcanu. Pînă la mutarea ei în București, G. Topîrceanu va fi unul din principalii conducători ai revistei.
Apare cartea *În ghiara lor* (Amintiri din Bulgaria și Schițe ușoare, Ed. Socec, București).

1921 Traduce *Visul unei nopți de vară* de Shakespeare, care apare la Iași.
Parodii originale apar în ediția a II-a, în Editura Librăriei H. Steinberg et Fiu, Buc.

1923 Redactează *Lumea literară și artistică*, supliment al ziarului *Lumea*.
Colaborează la săptămînalul *Lumea-bazar*, cu articole ce vor intra în volumul *Scrisori fără adresă* și cu poezii: *Accceleratul*, *Balada unui greier mic*. Tot în paginile acestei publicații se desfășoară polemica poetului, nu o dată lipsită de obiectivitate, cu Camil Petrescu, care, la rîndul lui, răspunde în *Cuvîntul liber*.

1924 La 14 martie, moare Paraschiva Topîrceanu, mama poetului.

1926 G. Topîrceanu primește premiul național de poezie. Cu acest prilej, violente atacuri la adresa lui, datorate lui Eugen Lovinescu, G. Bogdan-Duică, Nicolae Iorga și alții, la care poetul răspunde, bineînțeles, nu mai puțin violent.
Este numit director al Teatrului Național din Chișinău.

1927 Scrie, citește în public și tipărește la Iași conferința umoristică, *Bacilul lui Koch*.
Parodii originale, apar la Iași, în a III-a ediție. Apare volumul *Interpretări* (Editura Casei școalelor) de M. Ralea, în care este cuprins și articolul *G. Topîrceanu*.

1928 Colaborează la revista *Bilete de papagal* a lui Tudor Arghezi.
Apare volumul de poezii *Migdale amare*, Editura „Cartea românească", în aceeași editură fiind scoasă ediția a III-a a volumului *Balade vesele și triste*.

1930 În acest an apare, probabil, cartea de proză *Scrisori fără adresă*, Editura „Națională" S. Ciornei.

1931 Apar *Migdale amare*, ed. II-a, „Cartea românească" și *Balade vesele și triste*, ed. IV-a, în aceeași editură.

1932 La 21 septembrie, poetul este definitivat în calitatea pe care o deținea mai de mult, de inspector special al teatrelor de pe cuprinsul Moldovei.
Parodii originale apar la „Cartea românească" în a IV-a ediție.

1933 La invitația cercului „Libertatea" din București, ține aici conferința *Cum am devenit moldovan* în care sînt prezente numeroase confesiuni și mărturii autobiografice.

1934 În *Revista Fundațiilor* (I, nr. 3, martie) apar primele fragmente din romanul fantastic-satiric, neterminat, *Minunile Sfîntului Sisoe*.

1935 La Universitatea din Iaşi ţine conferinţa — în cea mai mare parte similară cu precedenta — *Cum am devenit ieşean.*

1936 La propunerea lui Mihail Sadoveanu, scriitorul este ales membru corespondent al Academiei Române. Apare *Pirin Planina — Episoduri tragice şi comice din captivitate*, la „Naţionala" S. Ciornei. Apar fragmente din *Minunile Sfîntului Sisoe* în *Însemnări ieşene* (I, nr. 10).

1937 După o călătorie la Viena în tovărăşia Otiliei Cazimir, întors la Iaşi, doborît de cancer hepatic, la 7 mai, G. Topîrceanu îşi dă sfîrşitul.

1938 — Moare Ion Topîrceanu, tatăl poetului.[1]

N. C.

[1] Pentru edificare asupra circulaţiei operei lui G. Topîrceanu, după moartea sa, precum şi în legătură cu prezenţa autorului *Baladelor vesele şi triste* în cîmpul criticii şi istoriei literare, de consultat lucrările: *Bibliografia literaturii române*, Editura Academiei, 1965 şi Al. Săndulescu *G. Topîrceanu — Viaţa şi opera*, studiu monografic, E.S.P.L.A., 1958, Bibliografie.

BALADE VESELE ŞI TRISTE

RAPSODII DE PRIMĂVARĂ

I

Sus, prin cîngul adormit,
A trecut în taină mare,
De cu noapte, risipind
Şiruri de mărgăritare
Din panere de argint,
Stol bălai
De îngeraşi
Cu alai
De toporaşi.
Primăvară, cui le dai ?
Primăvară, cui le laşi ?

II

Se-nalţă abur moale din grădină.
Pe jos, pornesc furnicile la drum.
Acoperişuri veştede-n lumină
Întind spre cer ogeacuri fără fum.

Pe lîngă garduri s-a zvîntat pămîntul
Şi ies gîndacii-Domnului pe zid.
Ferestre amorţite se deschid
Să intre-n casă soarele şi vîntul.

De prin balcoane
Şi coridoare
Albe tulpane
Fîlfîie-n soare.
Ies gospodinele
Iuţi ca albinele,
Părul le flutură,
Toate dau zor.
Unele mătură,
Altele scutură
Colbul din pătură
Şi din covor.

Un zarzăr mic, în mijlocul grădinii,
Şi-a răsfirat crenguţele ca spinii
De frică să nu-i cadă la picioare,
Din creştet, vălul subţirel de floare.

Că s-a trezit aşa de dimineaţă
Cu ramuri albe — şi se poate spune
Că-i pentru-întîia oară în viaţă
Cînd i se-ntîmplă-asemenea minune.

Un nor sihastru
Şi-adună-n poală
Argintul tot.
Cerul e-albastru
Ca o petală
De miozot.

III

Soare crud în liliac,
Zbor subţire de gîndac,
Glasuri mici
De rîndunici,
Viorele şi urzici...
Primăvară, din ce rai,
Nevisat de pămînteni,
Vii cu mîndrul tău alai
Peste crînguri şi poieni ?
Pogorîtă pe pămînt
În mătăsuri lungi de vînt,
Laşi în urmă, pe cîmpii,
Galbeni vii
De păpădii,
Bălţi albastre şi-nsorite
De omăt topit abia,
Şi pe dealuri mucezite
Arături de catifea.

Şi porneşti departe-n sus
După iarna ce s-a dus,
După trena-i de ninsori
Aşternută pe colini...
Drumuri nalte de cocori,
Călăuzii cei străini,
Îţi îndreaptă an cu an
Pasul tainic şi te mint
Spre ţinutul diafan
Al cîmpiilor de-argint.
Iar acolo te opreşti
Şi doar pasul tău uşor
În omăt strălucitor,
Lasă urme viorii
De conduri împărăteşti
Peste albele stihii...

Primăvară, unde eşti ?

1928

CÎNTEC

Frumoasă eşti, pădurea mea,
Cînd umbra-i încă rară
Şi printre crengi adie-abia
Un vînt de primăvară...

Cînd de subt frunze moarte ies
În umbră viorele,
Iar eu străbat huceagul des
Cu gîndurile mele...

Cînd strălucesc subt roua grea
Cărări de soare pline,
Frumoasă eşti, pădurea mea,
Şi singură ca mine...

1919

BALADA MORȚII

Cobora pe Topolog
Dintre munți, la vale...
Și la umbra unui stog
A căzut din cale.

În ce vară ? În ce an ?
Anii trec ca apa...
El era drumeț sărman,
Muncitor cu sapa.

Oamenii l-au îngropat
Într-un loc aiurea,
Unde drumul către sat
Taie-n lung pădurea.

Și de-atunci, lîngă mormînt,
Plopi cu frunză rară
S-au zbătut ușor în vînt,
Zile lungi de vară.

Soarele spre asfinţit
Şi-a urmat cărarea.
Zi cu zi l-au troienit
Vremea şi uitarea.

Dimineaţa ca un fum
Urcă pe coline,
Zvon de glasuri dinspre drum
Pînă-n preajmă-i vine.

Peste vîrfuri lunecînd
În argint, condurii
Înfioară cînd şi cînd
Liniştea pădurii...

Numai colo-ntr-un frunzar
Galben în lumină,
Stă pe-o creangă de arţar
Pasăre străină.

Stă şi-aşteaptă fără glas
Parcă — să măsoare
Cum se mută, ceas cu ceas,
Umbra după soare...

*

Astfel, tot mai neştiut
Spre adînc îl fură
Şi-l îngroapă-n sînu-i mut
Veşnica Natură.

Vara trece ; pe cărări
Frunza-n codru sună.
Trec cernite înserări,
Nopţi adînci cu lună.

Iar cînd norii-nvăluiesc
Alba nopţii Doamnă,
Peste groapa lui pornesc
Vînturi lungi de toamnă...

1918

BALADA CĂLĂTORULUI

O, e-atît de bine cînd pe drumuri ninse
Întîlneşti o casă cu lumini aprinse,
Un ogeac din care se ridică fum,
Cînd te prinde noaptea călător la drum!

Sania coboară clinul de pădure.
Fug în urma noastră luminişuri sure
Şi-n singurătatea care ne petrece,
Peste vîrf de arbori, asfinţitul rece,
Străbătînd podoaba crengilor subţiri,
Luminează-n aer bolţi de trandafiri.

Dar amurgul palid a-nceput să scadă.
Noaptea, ca un abur, creşte din zăpadă.
Se ivesc departe măguri de hotar,
Într-un loc se face drum pustiu de car
Şi-o fîntînă strîmbă pe lumina zării
Pare că sporeşte liniştea-nserării...

Drum de vis ! E clipa mutei agonii
Cînd alaiul Nopţii zboară pe cîmpii,
Cînd singurătatea umbrele-şi arată
Şi departe-n şesuri Ziua alungată

Lîngă reci fruntarii alergarea-şi curmă,
Cu ochi mari de spaimă să privească-n urmă,
Să-şi adune-n locul unde-a-ncremenit
Peste sîni de gheaţă părul despletit.

Ca-ntr-o presimţire sufletul ţi-e-nchis.
Unde eşti ? Îţi pare că trăieşti un vis...
Treci lăsînd în urmă, la răspîntii mute,
Umbre solitare şi necunoscute,
Treci ducînd o parte din tristeţea lor,
Un suspin, o rugă, un zadarnic dor.
Iar tîrziu, cînd taina dimprejur te cheamă
Şi-ţi strecoară-n suflet un fior de teamă,
Singur cu povara cugetului tău
Te cuprind deodată lungi păreri de rău
După-o fericire care întîrzie,
După cîte n-au fost, dar puteau să fie,
După cele duse pentru totdeauna...

Astfel, cu mirare, te trezeşti cînd luna
Luminează somnul unei lumi din basme
Iar omătul umple noaptea de fantasme.

. . . . . .

. . . . . .

O, e-atît de bine cînd pe drumuri ninse
Întîlneşti o casă cu lumini aprinse,
Un ogeac din care se ridică fum,
Cînd te prinde noaptea călător la drum!

1914

BALADA POPII DIN RUDENI

De la tîrg la Vadul-Mare
Taie drumul prin poieni,
Legănîndu-se călare,
Popa Florea din Rudeni.

Şi-n priveliştea bogată
Sus pe culme, jos pe drum
Iarna palidă-şi arată
Plăzmuirile de fum.

Somnul revărsat în fire
Gerul sfînt al Bobotezii,
A-nchegat argint subţire
Peste faldurii zăpezii,
Şi legînd în gheaţă stropii
Bura care-n aer joacă,
A ţesut pe barba popii
Fire lungi de promoroacă.

Bolta sură ca cenuşă,
Codrii vineţi — dorm adînc.
Sună numai căldăruşa
Atîrnată de oblînc.

Bate surul din potcoavă
Drum de iarnă, fără spor,
Calcă rar şi cu zăbavă
Lunecuşuri de pripor.
Şi-n tăcerea care creşte,
Adîncit ca-ntr-o visare,
Popa cînd şi cînd şopteşte
Legănîndu-se călare...
Scutură din treacăt salbe,
Reci podoabe care mint,
Surpă bolţi de ramuri albe
Cu portaluri de argint.
Lîngă drum bătut de sănii
Unde malul stă să cadă,
Vede urme de dihănii
Înstelate pe zăpadă.
Iar pe culmea unei creste,
Ameţit de zare multă,
Strînge frîul fără veste
Şi-mpietrit pe cal ascultă.

Nici o şoaptă... nici un ropot...
Numai din adîncuri sure,

Vine vuiet lung de clopot
Peste-ntinderi de pădure...

Lung îi sună în ureche,
Pe cînd el cu grijă scoate
Pîntecoasă ploscă veche
Din dăsaga de la spate.

Şi cu plosca ridicată,
Zugrăvit pe cerul gol,
Popa capătă deodată
Măreţie de simbol.

•

Colo-n vale, unde drumul
Taie luminişuri rare,
Printre plopi se vede fumul
Hanului din Vadul-Mare.

Calul, vesel, simte locul
Şi s-abate scurt din cale, —
C-a-nvăţat şi dobitocul
Patima sfinţiei-sale.

Iar hangița iese-n uşă,
Bucuroasă de cîştig.
Ochii-i rîd spre căldăruşă :
— „Frig, părinte ?“
— „Straşnic frig !“

1911

BALADA MUNȚILOR

I

S-au ivit pe rînd în soare,
Jos, la capătul potecii,
Turma albă de mioare,
Noatinele și berbecii.

Sunet de tălăngi se-ngînă.
Subt poiana din Fruntarii,
Zăbovește-n deal la stînă
Baciul Toma cu măgarii.

El se pleacă din cărare
Și tot leagă și dezleagă,
Cumpănește pe samare
O gospodărie-ntreagă :
Maldăr de tărhaturi grele
Cu dăsagi, căldări și pături,
Că de-abia pot sta subt ele
Doi măgari voinici alături.

Gata !... Baciul stă pe gînduri,
Peste frunte mîna-şi duce.
Se ridică-n două rînduri
Şi domol îşi face cruce.

Apoi cată lung spre creste
Şi spre ţarcurile goale...
Şi convoiul, fără veste,
A pornit încet la vale.

*

Cerul şi-a schimbat veşmîntul.
Ploaia parcă stă să-nceapă.
Printre brazi coboară vîntul
Ca un foşnet lung de apă.
Adîncit în gînduri multe
Baciul stă şi nu-şi dă seamă
C-a rămas în loc s-asculte...

După el, călcînd cu teamă,
Merg tăcuţii lui prieteni
Prin sălbatice pripoare,
Pe subt poale verzi de cetini,
Pe potecă fără soare,
Ori străbat în pas alene
Luminişuri fără flori,
Singuratice poiene
Cu mesteceni visători..,

Rar trezesc în a lor cale
Cîte-o piatră subt copită.
Iar cînd drumul se prăvale
Jos, la coastă povîrnită,
Calcă baciul ca pe gratii
Şi-i struneşte blînd cu gura:
— „Cătinel, feciorii tatii,
Ca să n-o pornim de-a dura!..."

II

Astfel, turmă după turmă,
Pleacă toamna de la stîni,
De rămîn pustii în urmă
Munţii singuri şi bătrîni.

Astăzi ca şi-odinioară,
Cît s-afundă-n vreme anii,
Ei văzură cum coboară
Pe cărări de plai ciobanii,
Cînd pe soare, cînd pe ploaie,
Vreme multă, fără număr,
Cu căciula lor de oaie
Şi cu sarica pe umăr,
A' trecutului vii moaşte
Peste care vremea creşte, —
Culmea verde mi-i cunoaşte,
Stinca sură mi-i iubeşte...

Iar în urma lor, pe sară,
Astăzi ca şi alte dăţi,
Lungă linişte coboară
Peste mari singurătăţi.

Toamna cu-a ei albă frunte
Şi cu galbenii-i conduri
A lăsat argint pe munte
Şi rugină pe păduri.

La răspîntii creşte stogul
De foi moarte de curînd.
Strigă-n vale Topologul
Şi-a lui larmă, cînd şi cînd,

Ca o voce omenească
Pînă sus pe culmi tresare,
Preajma mută s-o trezească
Din senina ei visare.

Tot mai jos apoi se lasă
Poala norilor pe munte.
Vin din iarna-ntunecoasă
Zile lungi cu ploi mărunte.
Neguri dese-ncep să cadă,
Se tîrăsc în jos pe plai.

Pe păduri se strîng grămadă
Falduri albe de buhai.
Brazii stau în nemişcare,
Printre ramuri ploaia pică, —
Nici o creangă nu tresare,
Nici un zbor de păsărică.
Numai ferigele ude,
Putregaiul şi bureţii
Îşi trimet mirezme crude
În desimea groasă-a ceţii.
Trunchiuri strîmbe, răsturnate,
Scorburile şi buştenii
Cu-a lor cioturi, pe-nserate,
Umplu codrii de vedenii.

Sihla neagră se-nfioară.
Speriat, dintr-un hăţiş,
Pui sfios de căprioară
A ieşit la luminiş...
Cu blăniţa zgriburită,
Stă şi-ascultă nemişcat...
Vremea pare-neremenită...
Brazii fruntea şi-au plecat,
Spăimîntaţi, ca pentru rugă :
Colo-n fundul curmăturii,
Dormitînd pe-o buturugă
S-a ivit Muma-Pădurii...
Dar nu-i nimeni să-i zărească
Trupul hîd şi deşirat.

Fața galbenă de iască,
Nasul — ciot de brad uscat.
Nici nu vede, nici n-aude,
Doar își scutură pe-o mînă
Părul ei de vreascuri ude,
Fruntea plină de țărînă.
Și cum stă cu ceața-n spate
Istovită lîngă trunchi,
Rădăcini și crengi uscate
Îi atîrnă pe genunchi.
Negurile-i sug puterea.
Ochii-i nemișcați și suri
Cheamă noaptea și tăcerea
Din adîncuri de păduri...

III

Și se duc pe nesimțite
Nopți pustii și zile reci,
Cum s-adună, putrezite,
Frunze moarte pe poteci.
Colo sus, culcat pe-o rînă,
Stă Negoiul mohorît
Cu-a lui negură bătrînă
Care-i ține de urît.
Fulgii-ncep apoi să cadă.
Firea-și doarme somnul ei
Amorțită subt zăpadă...

Iar tîrziu, la Sfîntu-Andrei,
Cînd cobori de la povarnă
Printre plopi subțiri și rari,
În senină zi de iarnă,
Vezi departe munții mari
Cum își zugrăvesc în soare
Piscuri vinete spre cer,
Povîrnișuri sclipitoare,
Brazi împodobiți de ger,
Atîrnînd ca niște salbe
Pe grumajii lor de stînci,
Peste plaiurile albe
Și prăpăstiile-adînci.

1919

PASTEL

Din asfinţit, de peste munte,
Răsfrîngeri roşii de amurg
Se sfarmă-n licăriri mărunte
Şi-n Dunărea umbrită curg.

Dar unda tulbure le-ngroapă
Cînd, subt răchitele din vale,
De-abia mai tremură pe apă
Ca nişte coji de portocale.

Acolo jos, peste cununa
Întunecatului boschet,
Sclipeşte-n aer semiluna
Din vîrful unui minaret

Şi parcă zugrăvit anume,
Îşi culcă umbra pînă-n mal
Ostrovul izolat de lume
Ca un castel medieval.

El pare-o navă fermecată
Ce-a ancorat aici, subt munte,
Minune îndelung visată
De valul Dunării cărunte !

A aşteptat în nopţi senine
Strălucitoarea dimineaţă,
Cînd din adîncul apei line
S-a ridicat la suprafaţă

Ca o grădină plutitoare
Cu pomi şi pasări împreună,
Cu florile-i ce rîd în soare
Şi noaptea tremură subt lună.

1914

RAPSODII DE VARA

I

Cine-ar putea să spună
Cîţi secoli au trecut
De-o lună,
De cînd nu te-am văzut ?...

Salcîmii plini de floare
Se uită lung spre sat,
Şi-n soare
Frunzişul legănat

Le-atîrnă ca o barbă...
Acolo mi-am găsit,
În iarbă,
Refugiul favorit.

Acolo, ca-ntr-un templu,
De-atîtea dimineţi
Contemplu
O tufă de scaieţi.

Pe cînd departe-n zare,
Mirat ca un copil,
Răsare
Un astru inutil...

II

Iubito, fără tine
Începe-o nouă zi...
Dar cine
Le poate socoti ?

Că zilele-n restriște
Se-nalță și apun
Ca niște
Baloane de săpun...

Cu mînile subt tîmplă
Cum stau așa culcat,
Se-ntîmplă
Un fenomen ciudat :

Privirea mea distrată,
Prin negre rămuriști
Mi-arată
Doi ochi adînci și triști

Şi-n orice strop de rouă
Văd două braţe, mici
Ca două
Picioare de furnici.

Dar dacă o lăcustă
Din verdele talaz,
Robustă,
Îmi sare pe obraz, —

Din ochii mei dispare
Mirajul interpus,
Pe care
L-am zugrăvit mai sus,

Şi-n ochii mei deodată,
Ca-n alte dimineţi,
S-arată
O tufă de scaieţi...

III

Acum natura-ncepe
Cu tainicul ei glas
Din stepe
Să cînte-ncet pe nas.

Prin ierburile crude,
Subt cerul fără fund,
S-aude
Un bîzîit profund

Şi pînă la amiază
Pămîntul încropit
Vibrează
Adînc şi liniştit.

Sunt gîze şi gîngănii
Ce sar şi fac mereu
Mătănii
Cînd trec prin dreptul meu,

Şi-mpreunîndu-şi zborul
În ierburi îşi ascund
Amorul
Multiplu şi fecund.

IV

Şi-n vremea asta, oare,
Cînd eu visez mereu
La soare —
Ce face dorul meu ?

Iubirea mea nebună,
De-abia trezită-n zori,
Adună
Mănunchiuri mari de flori.

Se-ntreabă — ce să facă ?
Şi făr-a pregeta
Ea pleacă
Întins, la casa ta.

Şi nici nu bagi de seamă
Cum pasu-i furişat
Cu teamă
S-apropie de pat,

Ci doar tresari deodată
Şi parcă-ţi pare rău,
Mirată,
Te uiţi în jurul tău...

Iar ea-ntr-un suflet vine
Cu părul desfăcut
La mine,
Să-mi spuie ce-a făcut...

Aşa, spre zarea largă,
Pe zi de-atîtea ori
Aleargă
Pe drumuri lungi de flori.

V

Tîrziu, cînd peste lanuri,
Coboară spre cîmpii
Noianuri
De umbre argintii;

Cînd luminosul crainic,
Luceafărul stingher
Şi tainic
S-aprinde iar pe cer

Şi cu lumină nouă
Sclipeşte ca un strop
De rouă
Pe vîrful unui plop,

Iubirea mea fugară
De-abia s-a liniştit,
Şi-afară
Ca un copil trudit,

Pe-un maldăr de sulfine,
Cu cel din urmă gînd
La tine,
Adoarme suspinînd...

1915

BROAȘTELE

Am ascultat din umbră cîntarea lor înaltă.
Buchetele de trestii dormeau cu foşnet lin.
Era o lună plină în fiecare baltă,
Şi-n fiecare undă o piatră de rubin.

Iar nuferii, pe care lianele-i dezgroapă
Cînd i-a-nchegat în tremur lumina unui val,
Păreau luceferi galbeni, căzuţi adînc în apă
Să-nsemne calea lunei spre-ntunecatul mal.

Ostroave mari de umbră închipuiau corăbii
Iar papura, mişcată în treacăt de zefiri,
Nălţa mănunchi în aer tremurătoare săbii,
Prin pînza de lumină a undelor subţiri.

Şi broaştele semeţe cîntau cu glasuri multe
Pe cînd, din înălţime, privindu-şi faţa-n lac,
Un nour singuratic stătea uimit s-asculte
Cum bat ca toaca toate şi-o clipă toate tac.

Se ridicau departe prelungi bătăi din palme
Şi note-adînci de flaut ieşeau de jos, din stuh.
Părea că lapidează tăcerea nopţii calme
O grindină de note zvîrlite în văzduh.

Şi cum deasupra apei s-amestecau într-una
Umplînd singurătatea de freamăt viu, părea
Că toate laolaltă apostrofează luna,
Că fiecare broască se ceartă cu o stea.

Erau ocări în larma lunaticei orhestre
Şi rugă arzătoare în tainicul ei zvon.
Spuneau Nemărginirii durerile terestre
Cu imnul lor zădarnic, solemn şi monoton...

Cum le-ascultam din umbră acvatica fanfară,
Subt cerul vast al nopţii cu ele-am retrăit
O noapte luminoasă din era terţiară,
Nefericit şi singur ca primul troglodit.

1912

ACCELERATUL

Peste fagi cu vîrfuri sure
A căzut amurgul rece.
Înserarea mută trece
Furişată prin pădure.
Spre apus abia s-arată
Printre crengi, întunecată,
O văpaie de rubin...
Din frunzişurile grele
De-nnoptare, tot mai vin
Glasuri mici de păsărele...

Reci şi palide-n senin
Se ivesc deasupra stele.

•

Şi deodată, dintre dealuri
Se desprinde larg un zvon
Depărtat şi monoton,
Ca un murmur lung de ape
Revărsate peste maluri...

Creşte-n luncă, mai aproape,
Umple văile vecine
De răsunet mare...
Vine !...

Fulger negru... trăsnet lung
Dus pe aripi de furtună.
Zguduind pămîntul tună,
Zările de-abia-i ajung...
Parcă zboară,
Parcă-noată,
Scuipă foc, înghite drum,
Şi-ntr-un valvîrtej de fum
Taie-n lung pădurea toată...

A trecut...
Dinspre cîmpie,
Vuiet greu de fierărie
Se distramă în tăcere...
Scade-n depărtare...
Piere...

*

Iar în urmă-i, din tufişuri,
De prin tainice-ascunzişuri,
Se ivesc pe jumătate
Păsărele ciufulite,
Alarmate

Şi-ngrozite :
—„Cine-i ?... Ce-i ?... Ce-a fost pe-aici ?..."
Ciripesc cu glasuri mici
Cinteze şi pitulici.

Doar un pui de piţigoi,
Într-un vîrf de fag pitic,
Stă cu penele vulvoi
Şi, făcînd pe supăratul :
—„Ce să fie ? Nu-i nimic.
A trecut Acceleratul..."

1926

SFÎRŞIT DE VARĂ

Dacă liniştea pădurii adormite
Nici o veste de-altădată nu-ţi trimite
Şi pe freamăte pornite de departe
Nu te-ajunge glas de dincolo de moarte,
Vin' cu mine să ne pierdem în zadar
Printre galbenele rarişti de stejar,
Cu sfioase campanule şi sulfine,
Pe cărări pe unde nimeni nu mai vine.

Dulce zumzet somnoros şi ireal
Să ne cheme spre poienele din deal.
Taina liniştei înalte să ne fure
Prin cotite luminişuri de pădure
Şi la umbră să ne-mbie mai tîrziu
O clopotniţă de aur străveziu,
Legănînd deasupra creştetelor noastre
Licuricii înălţimilor albastre...

Fără gînduri, ca-ntr-un somn abia deschis,
Să trăim în clipe lungi acelaşi vis.

Foi uscate-n jurul tău să cadă rar,
La ureche să-ţi descînte un bondar
Şi cum stai cu ochii-nchişi pe jumătate,
Soare galben printre ramuri nemişcate
Să-ţi învăluie-n tăcere şi-n lumină
Fruntea mică de domniţă bizantină.

*

Iar la-ntoarcere, să trecem prin păşuni
Şi prin funduri de livadă cu aluni,
Printre garduri fumurii şi solitare
Ce se uită-n urma noastră cu mirare...
Şi din treacăt, ici şi colo, să culegi
Sînziene cu tulpinele întregi,
Margarete, scînteioare şi aglice,
Un buchet de flori orfane şi calice,
Lung în coadă, şi ghimpos, şi cu ţărînă.
La plecare să-l ţii falnic într-o mînă,
Dar cu vremea, desfoiat, să-ţi pară greu
Şi la urmă să mi-l dai să-l duc tot eu...

O şopîrlă pe cărare, lîngă noi,
Speriată să foşnească dintre foi
Şi să stea, să vă uitaţi o dată bine,
De departe, tu la ea şi ea la tine,
Tu de sus şi ea din pietrele fierbinţi,
Amîndouă serioase şi cuminţi.

Mai încolo, o crenguță de mălin
Ori un ghimpe să te-ntîrzie puțin
Și — purtînd de-a lungul văilor prin țară
Vestea nouă a sfîrșitului de vară,
Flutur mic, într-o lucire de-asfințit,
Să ne-ntîmpine din țarină grăbit,
Cu rugină pe albastre aripioare
Ca o veștedă petală de cicoare.

1928

RAPSODII DE TOAMNĂ

I

A trecut întîi o boare
Pe deasupra viilor,
Şi-a furat de prin ponoare
Puful păpădiilor.

Cu acorduri lungi de liră
I-au răspuns fineţele.
Toate florile şoptiră,
Întorcîndu-şi feţele.

Un salcîm privi spre munte
Mîndru ca o flamură.
Solzii frunzelor mărunte
S-au zburlit pe-o ramură.

Mai tîrziu, o coţofană
Fără ocupaţie
A adus o veste-n goană
Şi-a făcut senzaţie:

Cică-n munte, la povarnă [1],
Plopii şi răsurile
Spun că vine-un vînt de iarnă
Răscolind pădurile,

Şi-auzind din depărtare
Vocea lui tiranică,
Toţi ciulinii pe cărare
Fug, cuprinşi de panică...

Zvonul prin livezi coboară.
Colo jos, pe mlaştină,
S-a-ntîlnit un pui de cioară
C-un bîtlan de baştină

Şi din treacăt îi aruncă
Altă veste stranie,
C-au pornit-o peste luncă
Frunzele-n bejanie !

II

Într-o clipă, alarmate,
Ies din şanţuri vrăbiile.
Papura pe lac se zbate
Legănîndu-şi săbiile.

[1] Instalaţie rudimentară pentru fabricat rachiu sau spirt, velniţă.

Un lăstun, în frac, apare
Sus pe-un vîrf de trestie
Ca să ţie-o cuvîntare
În această chestie.

Dar broscoii din răstoacă
Îl insultă-n pauze
Şi din papură-l provoacă
Cu prelungi aplauze.

Lişiţele-ncep să strige
Ca de mama focului.
Cocostîrci, pe catalige,
Vin la faţa locului.

Un ţînţar, nervos şi foarte
Slab de constituţie,
În zadar vrea să ia parte
Şi el la discuţie

Cînd deodată un erete,
Poliţai din naştere,
Peste baltă şi boschete
Vine-n recunoaştere

Cu poruncă de la centru
Contra vinovatului,
Ca să-l aresteze pentru
Siguranța statului...

De emoție, în surdină,
Subt un snop de bozie,
O păstaie de sulcină
A făcut explozie.

III

Florile-n grădini s-agită.
Peste straturi, dalia,
Ca o doamnă din elită,
Își îndreaptă talia.

Trei petunii subțirele,
Farmec dînd regretelor,
Stau de vorbă între ele:
— „Ce ne facem, fetelor?..."

Floarea-soarelui, bătrînă,
De pe-acum se sperie
C-au să-i cadă în țărînă
Dinții, de mizerie.

Şi cu galbena ei zdreanţă
Stă-n lumina măturâ,
Ca un talger de balanţă
Aplecat pe-o latură...

Între gîze, fără frică
Se re'ncep idilele.
Doar o gărgăriţă mică,
Blestemîndu-şi zilele,

Necăjită cere sfatul
Unei molii tinere,
Că i-a dispărut bărbatul
În costum de ginere.

Împrejur îi cîntă-n şagă
Greierii din flaute.
— „Uf, ce lume, soro dragă!"
Unde să-l mai caute?

L-a găsit sub trei grăunţe
Mort de inaniţie.
Şi-acum pleacă să anunţe
Cazul la poliţie.

IV.

Buruienile-ngrozite
De-aşa vremi protivnice
Se vorbiră pe şoptite
Să se facă schivnice.

Şi cum ştie-o rugăciune
Doamna măsălariţă,
Tot soborul îi propune
S-o aleagă stariţă.

Numai colo sus, prin vie,
Rumenele lobode
Vor de-acuma-n văduvie
Să trăiască slobode.

Vezi! de-aceea, mătrăguna
A-nvăţat un brusture
Să le spuie-n faţă una
Care să le usture!...

Jos, pe-un vîrf de campanulă
Pururea-n vibraţie,
Şi-a oprit o libelulă
Zborul plin de graţie.

Mic, cu solzi ca de balaur,
Trupu-i fin se clatină,
Juvaer de smalţ şi aur
Cu sclipiri de platină.

V

Dar deodată, pe coline
Scade animaţia...
De mirare parcă-şi ţine
Vîntul respiraţia.

Zboară veşti contradictorii,
Se-ntretaie ştirile...
Ce e ?... Ce e ?... Spre podgorii
Toţi întorc privirile.

Iat-o !... Sus în deal, la strungă,
Aşternînd pămîntului
Haina ei cu trenă lungă
De culoarea vîntului,

S-a ivit pe culme Toamna,
Zîna melopeelor,
Spaima florilor şi Doamna
Cucurbitaceelor...

Lung își flutură spre vale,
Ca-ntr-un nimb de glorie,
Peste șolduri triumfale
Haina iluzorie.

Apoi pleacă mai departe
Pustiind cărările,
Cu alai de frunze moarte
Să colinde zările.

. . . . . .

. . . . . .

Gîze, flori întîrziate!
Muza mea satirică
V-a-nchinat de drag la toate
Cîte-o strofă lirică.

Dar cînd știu c-o să vă-ngheațe
Iarna mizerabilă,
Mă cuprinde o tristețe
Iremediabilă...

1919

BALADA UNUI GREIER MIC

Peste dealuri zgriburite,
Peste ţarini zdrenţuite,
A venit aşa, deodată,
Toamna cea întunecată.

Lungă, slabă şi zăludă,
Botezînd natura udă
C-un mănunchi de ciumafai, —
Cînd se scutură de ciudă,
Împrejurul ei departe
Risipeşte-n evantai
Ploi mărunte,
Frunze moarte,
Stropi de tină,
Guturai...

Şi cum vine de la munte,
Blestemînd
Şi lăcrămînd,

Toţi ciulinii de pe vale
Se pitesc prin văgăuni,
Iar măceşii de pe cîmpuri
O întîmpină în cale
Cu grăbite plecăciuni...

Doar pe coastă, la urcuş,
Din căsuţa lui de humă
A ieşit un greieruş,
Negru, mic, muiat în tuş
Şi pe-aripi pudrat cu brumă:

— „Cri-cri-cri,
Toamnă gri,
Nu credeam c-o să mai vii
Înainte de Crăciun,
Că puteam şi eu s-adun
O grăunţă cît de mică,
Ca să nu cer împrumut
La vecina mea furnică,
Fi'ndcă nu-mi dă niciodată,
Şi-apoi umple lumea toată
Că m-am dus şi i-am cerut...
Dar de-acuş,
Zise el cu glas sfîrşit
Ridicînd un picioruş,
Dar de-acuş s-a isprăvit...

Cri-cri-cri,
Toamnă gri,
Tare-s mic şi necăjit !"

1925

CATRENE

„N-o să mai iubesc", zisese
Biata-mi inimă naivă,
Dar, văzîndu-te pe tine,
A căzut în recidivă.

*

Supărările iubirii
Sunt ca ploile cu soare :
Repezi, dar cu cît mai repezi
Cu atît mai trecătoare.

*

Musafiri la mine-acasă,
Fără să-i poftesc vreodată,
Am un şoarec, doi painjeni
Şi, din cînd în cînd, o fată.

*

La fereastra ta-mi zîmbiră
Toate florile din glastră,
Numai floarea cea mai dulce
A fugit de la fereastră.

*

Cum pierzi noaptea cu cetitul!
Am trecut din întîmplare
Şi-mi venea, aşa, să intru
Şi să suflu-n lumînare...

*

Zici că la război, iubito,
Vii cu mine fără preget...
O, dar cum plîngeai asară,
Cînd te-ai înţepat la deget!

*

Greu mi-i, dragă, fără tine
Şi te chem de-atîtea ori, —
Nu din zori şi pînă-n sară,
Cît din sară pînă-n zori...

*

Multe-i spun cînd nu m-ascultă,
Dar tresar şi tac din gură
Cînd, c-un zîmbet, îşi ridică
Ochii de pe cusătură.

*

Ochii negri, faţa albă,
Păr întunecat şi mare,
Inima — un sloi de gheaţă.
Alte semnalmente: n-are.

*

Draga mea, fără cuvinte,
Doar din ochi pricepe toate.
Numai cît mă uit la dînsa
Şi-mi răspunde : „Nu se poate !"

*

„Toate-s vechi", a zis poetul...
Chiar şi cîntecul acesta
A mai fost, odinioară,
Publicat în *Zend-Avesta* [1].

1912

[1] Cartea sfîntă a vechilor irani, care cuprinde învăţăturile zeului Zoroastru, scrise în limba zendă.

MANON ŞI DES GRIEUX*

Ea-şi pune voalul cu mişcări discrete.
El stă cuprins de-o presimţire gravă.
Cerşindu-i mut o clipă de zăbavă,
Sărută braţul zîmbitoarei fete.

— „Sunt trist, Manon, mi-e inima
bolnavă..."
Atît şopti, cu faţa la părete.
Căci se temea acum să nu-l îmbete
Ameţitoarea ochilor otravă.

Şi ea s-a dus... În clipa asta mare,
I-a aruncat din prag o sărutare
Şi n-a-nţeles durerea-i fără nume...

* Manon Lescaut şi Des Grieux sînt personajele principale din *Manon Lescaut*, romanul abatelui Prévost (scriitor francez din secolul al XVIII-lea) rămase celebre prin dragostea lor nefericită.

O, tu cea mai nebună dintre toate,
Manon, Manon ! de ce-ai lăsat pe lume
Atîtea zeci de mii de strănepoate !...

1912

BALADA CHIRIAŞULUI GRĂBIT

Trec anii, trec lunile-n goană
Şi-n zbor săptămînile trec.
Rămîi sănătoasă, cucoană,
Că-mi iau geamantanul şi plec!

Eu nu ştiu limanul spre care
Pornesc cu bagajul acum,
Ce demon mă pune-n mişcare,
Ce taină mă-ndeamnă la drum.
Dar simt că m-apasă pereţii, —
Eu sunt chiriaş trecător:
În scurtul popas al vieţii
Vreau multe schimbări de decor.

Am stat la mansardă o lună
De-acolo, de sus, de la geam,
Şi ziua, şi noaptea pe lună,
Priveam ca la teatru, madam!

Cînd luna-mi venea la fereastră,
Orașul părea că mă cheamă
Să-i văd în lumină albastră
Fantastica lui panoramă...
Mai sus, într-o cameră mică,
Făceau împreună menaj
Un moș, un actor și-o pisică.
Iar dincolo, jos, la etaj —
O damă cu vizite multe
Și-alături de ea un burlac,
Un domn scrios de la Culte
Cu cioc și cu ghete de lac.

De-acolo, pe-o vreme ploioasă,
Mi-am pus geamantanu-n tramvai
Și-abia am ajuns pîn-acasă :
Pe Berzei, la conu Mihai.

Țin minte și-acuma grădina,
Ferestrele unse cu var...
În față sta coana Irina
Și-n curte un fost arhivar.
Vedeai răsărind laolaltă
Un colț luminos de ietac,
Pridvorul cu iederă-naltă
Și flori zîmbitoare-n cerdac...

Pe-atunci înflorea liliacul
Şi noaptea cădea parfumată
Umplînd de mirezme cerdacul, —
Şi-avea arhivarul o fată...
Stam ceasuri întregi subt umbrarul
De flori, aşteptînd neclintit
(C-avea obicei arhivarul
Să sforăie noaptea cumplit).
Tîrziu, cînd se da la o parte
Perdeaua, părea că visez...

Şi iar am plecat mai departe,
De teamă să nu mă fixez.

Străine privelişti fugare !
Voi nu ştiţi că-n inimă port
O dulce mireazmă de floare,
Parfumul trecutului mort...

Şi-am stat la un unchi, pe Romană,
Ţiu minte... dar unde n-am stat ?
La domnul Manuc, o persoană
Cu nasul puţin coroiat ;
La doamna Mary, pe Regală
(O, cum mă ruga să nu plec !
Mi-a scris chiar o carte poştală) ;
Pe strada Unirii la Şbeck ;

Pe Grant, lîngă birtul lui Sbierea ;
Pe Witing, pe Tei la Confort, —
M-a dus pretutindeni puterea
Aceluiaşi tainic resort.
C-aşa mi-e viaţa — o goană,
Şi astfel durerile trec...

Rămîi sănătoasă, cucoană,
Că-mi iau goamantanul şi plec !

1910

NOAPTE DE MAI

Sărman cizmar !
Ce demon te-a ursit să stai
Pe trepiedul tău barbar,
În noaptea limpede de mai ?...

O şoaptă prinde să-nfioare
Umila ta singurătate.
Prelung şi rar, în depărtare
Un clopot miezul nopţii bate.
Coboară vremea ca o apă
Nestăvilită-n lunga-i cale,
Şi fiecare ceas îngroapă
Comoara tinereţii tale.
Ca nişte ritmice ciocane
Răsună paşii pe asfalt :
Sunt ghete mari „americane"
Şi ghete mici cu tocu-nalt...
Acum odaia-ţi pare mică.
Te uiţi cu silă împrejur...
Un fum subţire se ridică
Din lampa ta cu abajur...

Şi iată, ca-n atîtea rînduri,
Ai devenit sentimental,
Privind cu ochii duşi pe gînduri
Pantoful delicat de bal.
În căptuşala-i de mătasă
Te-ndeamnă visul tău curat
Să pui o formă graţioasă
De picioruş aristocrat...

. . . . . .

O vezi la bal... aşa, înaltă
Şi elegantă ca o floare...
În ploaie de *confetti* saltă
Părechile dănţuitoare...
Şi visul tău acum te-arată
Frumos ca un locotenent,
Cînd vii în faţa ei deodată
Şi-i faci uşor un compliment:
— „Dansaţi cu mine, domnişoară?"
— „Mersi!" răspunde ea încet...
Şi-n luxul care vă-nconjoară,
O strîngi la pieptul tău, discret.
Te prinde redingota bine.
Sunt mîndre ghetele de lac:
Zîmbeşti încrezător în tine...
Apoi, cînd muzicile tac,
La braţ vă strecuraţi afară,
Prin parcul liniştit să stai
Cu ea, pe-o bancă solitară,
În noaptea tainică de mai...

Şi-ţi tremură deodată mîna
Cînd te gîndeşti c-ai săruta,
În raza lunei, pe stăpîna
Pantofului din mîna ta.

O, mîna ta rudimentară,
Cu piele aspră, de toval!...
Acum în pieptul tău coboară
Revolta caldă, ca un val.

Alungi vedeniile triste
Din lumea celor fericiţi,
Şi mii de gînduri anarhiste
S-aprind în ochii tăi trudiţi.
O, cum ai răscula norodul,
„Sărmana plebe care-asudă", —
Ai da nebun cu calapodul
În rînduiala asta crudă!
Va trebui să vie-odată
Acel feeric viitor...
Şi-n mintea ta înfierbîntată,
Te vezi deodată orator:

Înflăcărat rosteşti tirade,
Porneşti mulţimea după tine.
Se-nalţă mii de baricade
Şi cad palatele-n ruine.

Tu vezi în noapte mii de torţii,
„Femei cu părul despletit",
Prin aer trece duhul morţii
Şi-al răzbunării vînt cumplit!...

Dar pînă-atunci, la judecată,
Pe trepiedul tău barbar,
Cu fruntea-n mînă răzimată
Ai adormit...
Sărman cizmar!

1910

NOAPTE DE IARNĂ

Cad din cer mărgăritare
Pe oraşul adormit...

Plopii, umbre solitare
În văzduhul neclintit,
Visători ca amorezii
Stau de veghe la fereastră,
Şi pe marmura zăpezii
Culcă umbra lor albastră.

Iarna !... Iarna tristă-mbracă
Streşinile somnoroase,
Pune văl de promoroacă
Peste pomi şi peste case.
Scoate-o lume ca din basme
În lumini de felinare —
Umple noaptea de fantasme
Neclintite şi bizare.
Din ogeagul de cărbune
Face albă colonadă

Şi pe trunchiuri negre pune
Capiteluri de zăpadă,
Iar prin crengile cochete
Flori de marmură anină, —
O ghirlandă de buchete
Care tremură-n lumină.
Reci podoabe-n ramuri goale
Plouă fără să le scuturi,
Ici, risipă de petale,
Colo, roi uşor de fluturi...

*

Şi din valul de zăpadă,
Ca o mută arătare
Legănîndu-se pe stradă,
Un drumeţ ciudat răsare...
Vine cu popasuri multe,
Face-n calea lui mătănii.
Citeodată stă s-asculte
Clopoţeii de la sănii.
Alteori uimit tresare,
Dă din mîini şoptind grăbit —
Parcă spune-o taină mare
Unui soţ închipuit...
Ca o umbră din poveste
Se strecoară-ncet, şi iar
Stă deodată fără veste
Răzimat de-un felinar.
Faţa lui se lămureşte, —
Pare-nduioşat acum...

Visător și lung privește
Casele de peste drum :
Poartă mică... pomi în floare...
O fereastră luminată...
Streșini albe de ninsoare...
Toate-i par ca *altădată !*

Și păreri de rău trecute
Cad pe inima-i trudită,
Ca un stol de pasări mute
Pe-o grădină părăsită :

„Bulgăraș de gheață rece,
Iarna vine, vara trece
Și n-am cu cine-mi petrece...
Bulgăraș topit în foc,
Dacă n-am avut noroc !
Dacă n-am avut noroc..."

Glasul, înecat, se curmă.
Omul, șovăind în stradă,
Pleacă iar, lăsînd în urmă
Pete negre pe zăpadă.

1910

SINGURI

Dormi !... Un val de aer umed am adus cu mine-n casă.
Tremurînd s-a stins văpaia luminării de pe masă,
Iar acuma numai ochiul de jăratic din cămin
Licăreşte-n umbra dulce, ca o piatră de rubin.

Bate vînt cu ploaie-n geamuri
Şi e noapte neagră-afară...
Plînsul streşinii suspină ca un cîntec de vioară
Monoton, şoptind povestea unei vremi de mult uitate...
Nici o rază nu pătrunde prin perdelele lăsate.

Ci-ntunericul prieten stăpînind pînă departe,
Şi de oameni, şi de patimi fericirea ne-o desparte.
Singur eu veghez în noapte,
Ploaia cîntă tot mai tare...
Şi m-apropii, ochii negri să-i deschid cu-o sărutare.

1907

IN DRUM

Peste firea mută doarme
Cerul plin de stele.
Patru plopi ascund în umbră
Casa dragei mele.

Dar mi-a fost pesemne calea
De-un duşman ursită:
Am găsit lumina stinsă,
Uşa zăvorită...

De trei nopţi aceeaşi cale
Bate călătorul.
Cine n-are dor pe vale
Nu-mi cunoaşte dorul.

Gînduri triste, mîne sară
Viu în ciuda voastră, —
Şi de-o fi zăvor la uşă
Intru pe fereastră!

1910

NOAPTE DE TOAMNĂ

Murmur lung de streşini, risipite şoapte
Cresc de pretutindeni şi se pierd în noapte.
Rareori prin storuri o lumină scapă
De-mi aprinde-n cale reci oglinzi de apă
Şi-mi trimite-n faţă raza ei răsfrîntă...

Ploaia bate-n geamuri, streşinile cîntă.

Dar treptat, cu larmă potolită scade
Cîntecul acestui tremur de cascade.
Tot mai des în preajmă umbre vii răsar,
Ploaia peste case pică tot mai rar
Şi-n grămezi de neguri apele se sting...

Lumea-ntreagă doarme, streşinile plîng.

Pînă cînd o rază de argint în zare,
Lămurind pe boltă straturi de ninsoare,
Lin desface umbra şi de crengi anină
Scînteieri albastre, boabe de lumină.

Iar acum din taina cerului deschis,
Peste firea mută cad lumini de vis
Şi-n troiene albe norii se desfac...

Dar cînd iese luna, streşinile tac.

*

Dormi, iubire dulce !...
Numai eu întîrziu, singur pe cărare,
Farmecul acestei clipe călătoare...
Gîndurile mele vin să te deştepte,
Din pridvorul tainic să cobori pe trepte.
Să cobori în toamna limpede şi rece
Şi visînd cu mine clipa care trece,
Să-mi sporeşti tristeţea ceasului tîrziu
Cînd, străin de tine, sufletu-mi pustiu
Va porni zădarnic, rătăcind pe drum,
Să sărute urma paşilor de-acum.

1911

ROMANȚĂ

O, vis al iubirii trecute!
Sunt singur — omătul târziu
Pătează aleele mute
Și parcul e încă pustiu.

Văd iarăși castanii și plopii.
Prin ramuri suspine străbat.
Acum cu sfială m-apropii
De banca pe care ai stat.

Și pieptul începe să-mi bată.
De sus fluturînd a căzut,
Pe bancă, o foaie uscată,
O frunză din anul trecut...

1913

PĂINJINIȘ

În plasa gîndurilor mele de lumină
Ți-am prins imagina : o viespe
Subțire-n mijloc, ageră și fină.

O adiere poate s-o desprindă
Din luminosul ei hamac,
Să cadă ca o floare pe fața unui lac,
Să-i tulbure metalica oglindă...

E seară... Plopii înșirați în zare
Se sting departe —
Văpăi de umbră, facle funerare
La căpătîiul zilei moarte...

De ce să-mi stai zădarnic împotrivă ?
Rămîi a mea...
O, nu te zbate, dulcea mea captivă, —
Rețeaua fină s-ar cutremura
Și fiecare fir întins prea tare
Mă doare...

Că le-am urzit — painjen solitar —
Nu din argintul razelor de lună,
Ci din fiorul unui vis bizar
Pe care Noaptea mi-l aduce-n dar
Ca să-l trăim o clipă împreună...

1923

EPILOG

Lîngă țărmul tristei mări
M-am oprit pe-o stîncă.
Apa tremură spre zări,
Verde și adîncă.

Sufletu-mi, împovărat
De-o iubire moartă,
Se ridică nempăcat
Și cu el o poartă,

Cum își duce greu în zbor
Vulturul de mare,
Peste valuri călător,
Prada moartă-n ghearе...

1919

DISTIH EROIC

Plop tînăr, încrustat în miezul verii,
Cu ramuri vii şi frunză sclipitoare,
Cînd rîul vîntului te scaldă,
Învaţă-mă să rîd ca tine-n soare,
Să-i sorb lumina caldă.

*

Plop negru, încrustat în ger
Şi-ncremenit subt lună
Cu rămuriş de zgură şi de fier...
Învaţă-mă să uit lumina verii
Şi-n cîmp silhui,
Să dau tristeţea mea tăcerii
Şi gîndurile mele, nimănui...

1926

INFERNUL

Stanțe apocrife la *Divina comedie*

I

„Allor si mosse, ed io gli tenni dietro."[1]
Dante

...Trudit apoi, m-am așezat pe-o stîncă.
La capătul călătoriei mele
Se deschidea prăpastie adîncă.

Și străbătînd a norilor perdele
Cu-nveninate ace de lumină,
Sclipeau în întuneric șapte stele.

Eu le simțeam arsura pe retină
Și-n van mă apăram, cu fața-ntoarsă,
De raza lor caustică și fină.

Simții atunci că-n juru-mi se revarsă
Un pal amurg, ce umple de-ntristare
Văzduhul mirosind a piatră arsă.

[1] „Atunci el porni, și eu îl urmai" (it.) (*Infernul*, cîntul II).

Şi-n aburi de pucioasă, pe cărare,
Văzui venind spre mine fără grabă
Un om cu nasul dezolat şi mare.

Părea că Cerul, pe figura-i slabă,
A pus stigmatul dragostei şi-al urii,
Eternizînd profilul lui de babă :

Tristeţe-amară-n colţurile gurii,
O frunte devastată de furtună
Şi de-ale vremii nobile injurii.

Purta pe cap o veştedă cunună
Şi-n ochii lui părea că, deopotrivă,
Melancolia lumii-ntregi s-adună.

Aşa, din vasta vremii perspectivă,
El cobora-n tăcere către mine,
Ţintind în gol privirea-i corosivă.

— „De unde vii şi cine eşti, străine ?"
L-am întrebat, abia şoptind cuvîntul.
— „Eu viu, de unde nimeni nu mai
vine...

De şase veacuri m-a-nghiţit pământul.
Viaţa-mi dete vitrega Firenze,
Şi la Ravena mi-am găsit mormîntul.

Poet am fost, şi-n libere cadenţe
Cîntai Amorul ce-mi robi toţi anii,
Din pragul tristei mele-adolescenţe.

Dar vrînd să-mpac a patriei zizanii,
Mărunte intrigi, lupte intestine,
Cu ură grea m-au prigonit duşmanii.

În crud exil, pribeag prin ţări străine,
Visai atunci o vastă trilogie
Pe care-am prins-o-n şiruri de terţine

Săpate în granit pe veşnicie ;
Şi ca o răzbunare milenară
Am publicat *Divina comedie.*

Un op, pe care anii-l îngropară
Subt comentarii sterpe şi pedante,
Ce-mi fac contimporanii de ocară..."

— „Cum tu, eşti tu nefericitul Dante,
Cel care-a Morţii jalnice mistere
Le-a evocat în rapsodii vibrante ?

Nu pot, Maestre, nici n-am precădere
Să te slăvesc aşa cum se cuvine !...
Dar mult aş vrea, spre umedele sfere,

În patria eternelor suspine
Să mă conduci, precum odinioară
Virgiliu te-a călăuzit pe tine."

El, mie : — „Oare, crezi că tot ce
zboară,
Cum zice un adagiu, se mănîncă ?
Fiindcă-ai scris o cronică uşoară,

Nici superficială, nici adîncă,
Vrei să-ţi servesc acum de cicerone?..."
— „Nici tu, Maestre, nu scriseseşi încă,

La început, decît vreo cinci *Canzone,*
O carte plină de elucubraţii
Şi cîteva sonete monotone.

Dar lui Virgiliu i-ai intrat în grație
(Adăogai, văzîndu-l că rezistă), —
El se purta mai bine cu confrații..."

— „Epoca voastră materialistă
Mi-a zdruncinat credința de-altădată, —
O-ntoarse el. Infernul nu există

Sau cel puțin eu unul niciodată
Nu l-am văzut decît cu ochii minții,
Orbit de-o superstiție uzată."

Eu, lui: — „Acestea-s roadele Științii!
Concepția lui Strauss[1] și-a lui
Nietzsche[2],
De care mi s-au strepezit toți dinții!

[1] David Strauss (1808—1874) — teolog würtemburghez, autor al mai multor studii despre originea creștinismului și al unei *Vieți a lui Isus*, în care considera istoria evanghelică un mit.

[2] Friedrich Nietzsche (1844—1900) — filozof idealist german, al cărui sistem filozofic preamărea ideea „supraomului" și a „voinței de putere". Mai tîrziu, teoriile sale antiumane au servit ca fundament ideologic hitlerismului.

Dar cel puţin te-ai întrebat ce-ar zice
În clipa asta, dacă fără veste
Te-ar auzi divina Beatrice ?"

El mi-a răspuns placid: — „Amorul este
Un ce banal, prin care Firea drege
A Nimicirii opere funeste ;

Un van instinct, de subt a cărui lege
Nici microorganismele nu scapă."
Eu, lui : — „Atît ?" El, mie : —
„Se-nţelege !..."

Văzui atunci în linişte cum crapă
A stîncilor întunecate blocuri
Şi trec plutind pe-a nopţii neagră apă.

Fantome prinse-n diafane jocuri
Călcau mărunt văzduhul, fără tropot,
Ca cei ce poartă cauciuc la tocuri.

Apoi un sunet depărtat de clopot
Păru că bate-n aer *tarantella,*
Şi ploaia se porni cu grabnic ropot.

Înfricoşat de hreamătul acela
Ce se-nalţă vuind în vijelie,
Am zis : — „Maestre, să deschid umbrela ?

N-aş vrea să facem hidroterapie.
La anii tăi, o gripă subversivă
Îţi poate-aduce vreo pneumonie."

— „Eu nu mă tem de moarte, dimpotrivă,
Răspunse el, cînd ai murit o dată
E foarte greu să cazi în recidivă..."

Această vorbă îmi păru ciudată.
Cuprins de-un fel de vagă presimţire,
Pîndii pe-ascuns figura-i nemişcată.

— „Nu m-ai luat cumva c-un plan subţire
Mai adineaori cînd ziceai, Magistre, —
Că Iadul nu-i decît o-nchipuire ?"

El, mie: — „Văd din vorbele-ţi sinistre
Că-n orice caz, Infernul pentru tine
Îşi va deschide negrele registre.

Destul am încercat a-ţi face bine.
Ca să te vindeci pentru totdeauna,
Ridică-te şi vino după mine..."

Cu fulgere verzui creştea furtuna.
Rostind aceste nobile cuvinte
Prin care şi-a răscumpărat minciuna,

Maestrul a pornit-o înainte,
Pe cînd, sub cer de zgură şi aramă,
Eu mă ţineam în urma lui cuminte

Precum se ţine puiul după mamă.

II

„...E caddi comme corpo morto cade." [1]

Dante

„Pe-aici se intră-n braţele durerii,
Pe-aici se intră-n bezna suterană,
Precum afirmă Dante Alighieri.

[1] „...Şi am căzut precum cade un trup fără de viaţă" (it.) (*Infernul*, cîntul V).

M-a conceput o-nchipuire vană,
Un rafinat instinct de răzbunare,
Dar m-a-ntrecut mizeria umană.

Zădarnică e orice protestare.
Voi, cei ce-n lume aţi comis păcate,
Lăsaţi-vă năravul la intrare."

Aceste vorbe, oarecum ciudate,
Citindu-le cu jumătate gură
Deasupra unei porţi dărăpănate,

Am zis: — „Intrarea pare cam obscură...
N-ar fi prudent să renunţăm, Maestre ?
Căci la un caz cumva de-ncurcătură,

Nu văd nici uşi deschise, nici ferestre
Pe unde teafăr să purced afară,
Utilizînd resursele-mi pedestre..."

El mi-a răspuns cu voce funerară :
— „De ce te porţi acum ca fariseii,
Au vrei să-mi faci fantoma de ocară ?

Priveşte cel puţin prin borta cheii,
Să ştiu că nu m-am ostenit degeaba."
Eu, lui: — „Pardon! Aşa fac doar lacheii.

Începe tu! Ori m-ai luat cu graba,
Să-mi scoţi la urmă niscaiva ponoase?
(Şi-n gîndul meu: «Se oţărăşte baba!»)

Ce interes avut-ai, ce foloase,
Ca să m-atragi cu vorbele-ţi viclene
Prin locurile-acestea dubioase?

Doar ştim noi că pe-aici, prin buruiene,
Se află o panteră-n libertate
Şi alte lighioane indigene.

Vrei să m-aplec din curiozitate,
Şi-n vreme ce nici nu gîndesc cu gîndul,
Vrun cerber să m-apuce pe la spate?..."

Aşa vorbii, cu ochii spionîndu-l;
Iar la sfîrşit cedarăm fiecare
Cînd el, cînd eu, să stăm privind cu rîndul.

Văzui atunci, aproape de intrare,
Un *pudel* gras şi plin de panglicuţe,
Cu scabie canină pe spinare.

O lebădă şi cîteva maimuţe
Înconjurau dihania neroadă,
Ce se lăsase moale pe lăbuţe.

Cu gingiile neputînd să roadă
Un *beefsteak* crud şi tare ca de piatră,
El sta sugînd din propria lui coadă.

— „Acest căţel ce toată ziua latră,
Rosti Maestrul cu-a lui voce tristă,
A fost un biet erou, lăsat la vatră."

— „Cunosc ! am zis cu nasul în batistă.
Dă-mi voie să-i dedic, fiindcă-i place,
Această rimă impresionistă..."

— „Vezi colo, între două vingalace,
Un om cu alfabetul la spinare
Venind pe subt colină într-acoace ?

Acela este tipograful care,
În primul tău poem, din zăpăceală,
Ţi-a mutilat trei strofe lapidare."

Atunci la borta cheii, cu sfială,
Urmînd ilustrei mele Călăuze,
Văzui o mutră plină de cerneală :

Un om trecea... şi cele nouă Muze
Îl zgîriau, purtîndu-l subt escortă
Şi obligîndu-l să le ceară scuze.

— „Degeaba cauţi, i-am strigat prin bortă,
Să scapi de blamul negrei tale fapte !
Sus, pe pămînt, poetul te suportă,

Dar jos te-aşteaptă a lui Cain noapte,
Precum a zis Francesca da Rimini,
Infernul, cîntul V, 107..."

El s-a oprit pe creştetul colinii,
Înfricoşat de-această ameninţare,
Şi, neclintită-n tremurul luminii,

Statura lui s-a proiectat pe zare,
Încovoiată, lungă, amărîtă,
Ca un fantastic semn de întrebare...

Văzui apoi o namilă urîtă,
Un fel de baci cu sarica subt glugă,
Ce sta deoparte sprijinit în bîtă.

De propria lui umbră vrea să fugă
Dar se trezea că-n juru-i gravitează,
Mînat de-o oarbă forţă centrifugă.

O clipă se oprea şi, cu emfază,
Ţintea-n pămînt căutătura-i proastă,
Apoi din nou pornea ca o sfîrleză.

— „Acest Zoil[1], cu proza lui nefastă,
A pîngărit de două ori pe lună
A Venerei stea limpede şi castă..."

Atît Maestrul apucă să-mi spună.
În umbră se ivise-o albă pată,
Un corp suav ca un reflex de lună...

[1] Tipul scriitorului sau al criticului invidios.

O blondă apariţie-ntristată
Plutea spre noi din umeda genune...
Şi-n întuneric, albu-i trup de fată,

Îngenuncheat ca pentru rugăciune
Şi luminos şi fin ca diamantul,
Părea-ncrustat în rocă de cărbune.

— „Cu glas pierdut îşi caută amantul...
Ea are-n ochi misterul nopţii clare,
Pe buze-Amor şi-n inimă Ncantul...

Iubirea ei crescuse ca o floare
Subt ziduri de făţarnică Gomoră
O dulce-mpătimire arzătoare :

În ceasuri caste, mîngîieri de soră.
Sărutul ei — văpaie purpurie.
Privirea — luminiş de aurora...

Şi-o clipă fu de-ajuns : pe veşnicie
Se risipiră toate, fără urmă,
Într-un fior de neagră isterie."

— „Destul ! Destul !...“ Simţeam cum mi se curmă
Viaţa-n piept, — cum vipere rebele
Se zvîrcolesc în inimă-mi şi scurmă...

Şi fără glas, cu capul gol subt stele, —
Văzînd cum iarăşi piere-n fund, departe,
Fantoma tristă a iubirii mele,

M-am prăbuşit cu braţele-ntr-o parte,
Împins în gol de-o tainică povară,
Cum cade omul fulgerat de moarte.

Părea că peste sufletu-mi coboară
O noapte liniştită şi adîncă,
Şi-n giulgii moi de umbre mă-nfăşoară...

Apoi, cu ochii plini de visuri încă,
M-am scuturat ca dup-o catastrofă,
Şi m-am trezit din nou pe-aceeaşi stîncă,

Pe care mă găseam în prima strofă.

1920

PARODII ORIGINALE

ÎN LOC DE PREFAȚĂ

Unui confrate

Tu nu-nțelegi, Zoile, rîsul meu...
Într-un oraș din asfințit, departe,
Cu mult negoț și știutori de carte,
Trăia pe vremuri un sărman evreu

Anume Baruch [1]... Fire de elită,
În lume viețuind ca-ntr-un pustiu, —
Știa să taie sticlă poleită
Și toți nerozii îl credeau geamgiu.

Dar timpul suflă limpede ca vîntul
Și Moartea le-a grăbit metamorfoza :
Pe toți făcîndu-i una cu pămîntul
A transformat pe Baruch — în Spinoza.

[1] Spinoza (Baruch) (1632—1677) — mare filozof olandez, materialist și ateu ; prin ideile sale politice, a fost un ideolog al păturilor democratice ale burgheziei.

Tu nu cunoşti, Zoile, gîndul meu...
Din tine-ntreg tu faci literatură.
Oferi în studiu mica ta structură,
Naiv şi comic, ca un crustaceu.

Eşti tulbure, dar fundul ţi-i aproape ;
Aveam şi eu (pe cînd mă dam pe gheaţă)
Obscuritatea ta — de suprafaţă
Şi profunzimea ta — de două şchioape.

Iar azi lirismul meu e clar, vezi bine,
Căci tuturor îşi dăruie secretul,
Dar ca să poţi ceti cîndva în mine
Tu nu-mi cunoşti, Zoile, alfabetul.

Zădarnic dar ne-amestecă vultoarea,
Noi nu putem urma acelaşi ţel...
Şi dacă totuşi ţi-am făcut onoarea
Acestor aspre stihuri de oţel,

Cînd îmi citeşti poemele şi proza
Gîndeşte-te la geamul lui Spinoza.

1922

Homer:

CHINURILE LUI ULISE

Fragment apocrif din *Odiseea*,
în hexametri şi pentametri

...Astfel corabia-n fugă plutea cu uşoarele-i pînze
Doldora pline de vînt, peste noianul de ape.
Singur pe navă prudentul Ulise privea cu-ntristare,
Cît ţi-i oceanul de larg, zările fără catarguri.
Căci părăsind pe frumoasa Calipso cea aprigă-n şolduri
(Pentru că nu-i mai plăcea) şi navigînd la-ntîmplare
Trei săptămîni împlinite departe de ţărmuri, eroul
Nu mai zărise de-atunci dulce obraz de femeie...
Cum, la sfîrşit de ospăţ, muritorul aruncă la mîţe
Restul juncanului fript, fără să-i treacă prin minte
Că mai apoi flămînzind cerceta-va-n zădar să găsească
O bucăţică de zgîrci ca să-şi astîmpere foamea;
Astfel eroul simţise de-amor că lehamite-i este
Cît l-a avut din belşug lîngă Calipso, iar astăzi
Jalnic striga peste valuri de dorul histericei nimfe
Care-l ţinuse captiv, ca să-l iubească cu sila:
— „Cine m-a pus să te las şi să plec pe pustiile ape
Fără să ştiu încotro, nici pînă cînd rătăci-voi?
Valul uşor clipotind îmi aduce zădarnic aminte
Sunetul glasului tău, blondă şi dulce Calipso!

O, ce neghiob am putut într-o clipă să fiu de-a
lăsare,
După himere-alergînd, nimfa cea grasă din mînă!
Geaba umblat-am atîtea pămînturi şi mări depărtate,
Asta să-mi fie de-acum pentru-nvăţare de minte..."
Deci cam în chipul acesta plîngînd cu bărbată
strigare
Bietul Ulise gemea, gata să sară în valuri.
Cel ce cu agera-i minte subt zidul troian născocise
Gloaba cea mare de lemn care-a pătruns în cetate [1].
Nu era-n stare acum, la strîmtoare fiind, să găsească
Vai! nici un mijloc onest pentru-a scăpa de ispită.
Nobilu-i trup se zbătea, legănat de mişcările năvei,
Pradă destinului orb şi nemiloasei *Ananghi* [2]...

*

Dar din lăcaşu-i divin de pe vîrful Olimpului falnic
Fiica măreţului Zevs, Pallas-Atena-nţeleapta,
Cea care-i poartă de grijă la orice nevoie, îl vede
Cum rătăceşte pe mări, singur — cu mîna pe cîrmă...
Iat-aşadar că din valul adînc răsărind fără veste,
Ca un agil cufundar, fiica lui Cadmus cea mică,
Ino, cu-trupul-gingaş s-a ivit scuturîndu-şi în soare
Părul ei galben şi ud leoarcă de apă amară.
— „O, nestatornice fiu al bătrînului rege Laerte!

[1] Lucruri expuse pe larg în traducerea d-lui Murnu, Harnicul nostru tălmaci care-a tradus *Iliada*.
Carte ce fu mintenaş premiată cu premiul cel mare,
Pentru că suntem un stat eminamente agricol... (n.a.).
[2] Zeiţa sorţii.

Ce curioase idei vin să-ți întunece mintea ?
Oare puține răbdări păn-acum pribegind îndurat-ai,
Ca să te-arunci în adînc pentru o treabă ca asta ?...
Cînd mă gîndesc ce de nopți a tînjit Penelopa cea
castă
După doritul ei soț, care stă gata să piară,
Nu pot răbda să te știu la-ndemînă, prin apele mele,
Fără să-ți dau ajutor, mare fiind filantroapă !
Iat-am venit să-ți aduc aşadar un colac de salvare,
Numai atîta mă-ntreb — dacă ți-a fi pe măsură..."
Zise şi-n chip de pretext îi aruncă o mică eşarfă.
Iar încercatul erou, făr-a-i întoarce cuvîntul,
Grabnic s-apleacă spre nimfă şi cît ai clipi o ridică
De subțiori din ocean — sus pe covertă, trăgînd-o...

*

Unde zglobii împrejur clipotind se-nălțau curioase,
Nava plutea uşurel, fără pilot în lumină.
Valuri fugeau după valuri spre țărm depărtat
călătoare,
Cerul era liniştit — marea pustie şi verde.

1925

NOAPTE DE AUGUST

Muza

Ridică-te, poete! Ia-ţi lira şi suspină.

Poetul

Dar n-am nici gaz în lampă, nici praf de zacherlină [1].

Muza

Ridică-te, poete, şi cîntă cînd îţi spun!

Poetul

N-ai prea găsit, o, Muză, momentul oportun!...
Ca fata cînd e prinsă de zbuciumări secrete,
Mă-ntorc şi stau o clipă cu faţa la părete,
Apoi pe partea dreaptă din nou şi iar tresar...
L-am prins! Am prins duşmanul. Un singur exemplar
Din cîţi m-atacă noaptea, cu hotărîrea fermă
Să-mi perforeze toată sărmana epidermă!...
S-a isprăvit cu tine, făptură săltăreaţă!
Eu nu pot să justific obscura ta viaţă,

[1] Numele unui insecticid folosit în trecut.

Ci doar mă uit la tine şi indignat mă mir
De unde-ţi vin aceste instincte de vampir,
Această-nverşunare nebună, fără scop ?
De ce exişti ? Şi care destoinic mizantrop
Te-a inventat ?... Răspunde-mi, căci dacă mă decid
Să te trimit *ad patres*... [1]

Muza

Devii insecticid !
Şi stingi într-însul raza eternă de lumină
Ce tremură în toate tiparele de tină,
În forme vii de floare, de om şi de insectă...

Poetul

Pe tine nu te muşcă...

Muza

Pe mine mă respectă.

Poetul

O, da, tu eşti abstractă... Dar eu, sărman poet,
De cîte ori nu blestem că sunt aşa concret !
De-aş fi şi eu ca tine un mit, un artificiu,
Aş ignora desigur acest infam supliciu.
M-aş regăsi cu tine în propriul meu mediu,
Aş crede că din viaţă mă aflu în concediu...

Muza

O, mai încet !

[1] La părinţi... (lat.).

Poetul

Răspunde, platonică amantă,
De ce mi-ai pus în mînă o pană diletantă ?

Muza

Să-mbraci în haină nouă simţirea ta bogată,
În versurile tale o inimă să bată
Şi lacrimi, din obscura durerii adîncime,
Ca nişte diamante să strălucească-n rime.
Cultivă stilul simplu şi epitetul rar,
Apoi, uimit tu însuţi, trimite la tipar
O carte amuzantă şi plină, ca un stup,
De cugetări subtile...

Poetul

Pardon că te-ntrerup,
Dar simt că iar mă-nţeapă...

Muza

În formă ideală,
Impersonal arată-ţi durerea personală
Şi-n sfera artei pure, uitîndu-te pe tine...

Poetul

Vrei să-mi expun amorul şi inima-n vitrine ?
Să pîngăresc în lume secretul meu tezaur,
Să-mi trîmbiţez iubirea din trîmbiţe de aur ?
Şi cînd în juru-mi creşte o larmă nentreruptă
De glasuri de durere şi strigăte de luptă, —
Eu să rămîn deoparte, cu ochii către stele,

In turnul de ivoriu al visurilor mele ?...
Mai bine piară-n germen imaculatul tom !

Muza

Dar nu uita, poete, că eşti poet.

Poetul

Sunt om.

Muza

Pardon ! Te rog, dă-mi voie...

Poetul

Polemică deşartă :
Eu simt că iar mă-nţeapă !

Muza

Vreau artă pentru artă.

1910

Al. Depărăţeanu*;

VARA LA ŢARĂ...

Locuinţa mea de véră
E la ţéră...
Acolo era să mor
De urît şi de-ntristare
Beat de soare
Şi pîrlit îngrozitor!

Acolo, cînd n-are treabă,
Orice babă
Este medic comunal.
Viaţa ce aci palpită
E lipsită
De confort occidental.

* Al. Depărăţeanu (1835—1865) — poet romantic, autor al volumului *Doruri şi amoruri* (1861).

Nu există berărie,
Nici regie...
Doar un hoț de cîrciumar
Care are marfă proastă
Și-o nevastă
Ce se ține c-un jandar!

Cînd te duci pe drumul mare
La plimbare,
Este praf de nu te vezi.
Trec, mișcînd domol din coadă,
Spre livadă
Ale satului cirezi.

Și te poartă subt escortă
O cohortă
De țînțari subțiri în glas,
Înzestrați la cap c-o sculă
Minusculă,
Cu pretenție de nas...

Cînd se ia cîte-o măsură,
Lumea-njură
Pe agentul sanitar
Și-l întreabă fără noimă:
— „Ce-ai cu noi, mă?
Pentru ce să dăm cu var?..."

Ale satului mari fete
Fără ghete
Ies la garduri pe-nserat...
(Am văzut aci-ntr-o noapte
Niște fapte
Care m-au scandalizat !)

Lîngă foc, o babă surdă
Și absurdă
Spune, ca și alte dăți,
Tot povestea cu Ileana
Cosinzeana,
Plină de banalități.

Doarme-apoi adînc comuna...
Numai luna
Galbenă ca un bostan
Iese, mare și rurală,
La iveală
Dintr-o margine de lan.

Cînd și cînd un cîne urlă...
Ca din surlă...
Carul-Mare s-a oprit
Suspendat, ca un macabru
Candelabru,
Peste satul adormit...

Dar în zori încep cocoşii,
Păcătoşii,
Ca să facă iar scandal, —
Să te saturi de viaţa
Şi dulceaţa
Traiului patriarhal !

D-aia zic eu, prin urmare,
Vorbă mare :
Că de-acuma, să mă tai,
Nu-mi mai trebuie-altă cură
În natură,
Să mă duceţi cu alai !

Meargă pictorii la ţară
Ca să piară
De căldură şi de praf !
Mie daţi-mi străzi pavate,
Măturate, —
Daţi-mi cinematograf !

Ca un fluture pe floare,
Beat de soare,
Pentru ce să mor aşa ?
Nu mai vreau ţărănci naive,
Primitive...
Mie daţi-mi altceva !

Dați-mi, dați-mi strada-ngustă
Unde gustă
Omul viața mai din plin,
Cu trăsuri, femei cochete
Și cu fete
Încălțate cel puțin!

1921

MIHAI VITEAZUL ŞI TURCII

Oştile păgîne pasă la hotare.
Mihai-vodă şade la o masă mare.
Căpitanii-n juru-i beau, se veselesc,
Cînd deodată-n sală intră-un sol turcesc.
— „Padişahul nostru m-a trimis la tine
Să-i plăteşti tributul ce i se cuvine !...“

Mihai-vodă tace. Oaspeţi, mare-mic,
Cu onor din teacă spedele-şi ridic.
Luna varsă raze dulci şi auroase,
Căpitanii-şi scutur coamele pletoase.
Iat-acum se scoală doamna-i tinerică
Rumenă, suavă ca o zambilică.
Sub hlamidă-i saltă rotungioru-i sîn,
Crini şi garofiţe pe-al ei chip se-ngîn,
Părul pe-a ei frunte joacă graţios,
Ochii cu tristeţe cat-acum în jos :

— „Unde este timpul cel de altădată
Cînd Mihai Viteazul ştia să se bată ?

Cela ce-n primejdii stă şi se gîndeşte
Inamicii ţării jugu-i pregăteşte.
Pentru tron, mărire, dulcea-i soţioară
Gata-i să se ducă şi-n locu-i să moară!
Doamne, tu ai dreptul s-o abandonezi,
Dar nu ai pe-acela plîngînd ca s-o vezi.
Du-te, mori în luptă, dulcele meu mire,
Că de nu eşti vrednic, plec la mănăstire!"

Atunci Mihai-vodă se scoală deodată
Şi spre sol întoarce faţa-i gîndurată-:
— „Mergi şi spune celui care te-a trimis
Că Mihai Viteazul ochii n-a închis.
Au voieşti pe ţară biruri noi a pune?
Au vrei să iau pielea de pe naţiune?...
Padişahul vostru, fără de-ncongior,
Vrea să nimicească p-acest brav popor.
Dar mai bine piară dacă i-a fost dat,
Decît cu ruşine, mic şi atîrnat!"

Şi zicînd acestea, ia o bardă-n mînă,
Iute strînge-n juru-i armia română
Şi cu ea de-a valma, făr'să zăbovească,
Sfarmă şi respinge armia turcească.
Chiar şi Sinan-paşa, plin de umilinţi,
A căzut în apă şi-a pierdut doi dinţi.

Iar Mihai Viteazul, după două ceasuri,
Nalţă-o mînăstire şi trei parastasuri !

1916

ŢIGANII

Dorm cîmpiile-n lumină.
Peste pacea lor senină
Cade soarele-n apus.
Un convoi s-arată-n zare...
Creşte-ncet pe drumul mare
Şi cum vine tot mai tare
Pulberea se-nalţă-n sus.

Vin ţiganii !... Fără veste
Pe la porţi răsar neveste,
Satul se deşteapt-acum —
Cînd prin văl de praf subţire
Începură să se-nşire
Cară mici cu coviltire
Scîrţiind încet pe drum.

Trec flăcăii cu urşi în lanţuri.
Cîinii, deşteptaţi din şanţuri,
Latră fără să-i asmuţi
Şi orbiş s-aruncă-n cete, —

Dar flăcăii largi în spete,
Cu ochi mari, cu negre plete,
Calcă mîndri şi tăcuţi...

Vine-apoi pestriţa gloată
Cu gospodăria toată.
Caii slobozi, fără frîu,
Duc merindele-n spinare
Şi se ţin pe lîngă care,
Iar vătaful stă călare
Cu harapnicul la brîu.

Sar copiii goi şi strigă,
Cer la poartă mămăligă
Babe frînte din mijloc,
Iar ţigăncile cu gura
Înteţesc harababura
Cînd îţi umplu bătătura
Să-ţi ghicească din ghioc.

Vin mişcînd din şold alene
Cu privirile viclene
Şi cu sînii arşi de vînt,
De la Sudul tainic, unde
Soarele-ndelung pătrunde
Bronzul formelor rotunde
Stingherite de veşmînt...

S-a oprit lîng-o poiată
Un ţigan răzleţ de ceată, —
Ochii-i fug după găini...
Strîns îşi ţine-acum vioara
Şi, cum trece ulicioara,
Fac în urma lui ca cioara
Toţi copiii din vecini.

Mai încolo, pe-o mîrţoagă,
Dintr-o gură de dăsagă
Atîrnată de oblînc,
Fără scîncet, cu sfială,
Iese negru la iveală
Numai cît o portocală
Un căpşor mirat de ţînc.

Lume pe la porţi se-ndeasă.
Chiar şi doamna preuteasă
Şi-a lăsat gherghefu-n pat
Şi-şi păzeşte-n prag odaia.
Creşte-n uliţi harmalaia
Cînd domoală trece laia
Cătră margine de sat.

. . . . . .

Şi s-au dus... Pe cîmp, pe drumuri,
Pale străvezii de fumuri

Se ridică-n depărtări.
Limpede-asfinţit coboară ;
Crezi că-n uriaşa-i pară
Un oraş întreg, o ţară
Arde dincolo de zări...

1909

A. Mirea:

CALEIDOSCOP

I. UNEI FOSILE

De-atîtea ori noi ţi-am făcut ovaţii,
Ţi-am pregătit mîndria ta pedantă.
Salută dar sinteza ambulantă
A celei mai nebune generaţii!

Căci la atîtea mari evenimente
Eu am luat o glorioasă parte:
Doar am avut principii conştiente
Şi capul spart la 13 marte[1]!

Nu vezi ce iute mă deprind cu zborul?
Aeroplanul visurilor mele
Vertiginos mă duce către stele,
Cum îl ducea, pe Blériot, motorul.

[1] Se referă la manifestaţia de la 13 martie 1906, cunoscută sub numele de „lupta pentru limba românească", iniţiată de N. Iorga.

Iubesc şi cînt!... Nepăsător cultiv
A sufletului gratuită zestre, —
Căci eu sînt tînăr şi-mi bat joc, maestre [1],
De prognosticul tău definitiv.

Tu ai ajuns de mult fatalul termen
Şi te-a orbit sterila ta splendoare;
Eu port în suflet durerosul germen
Al operelor mele viitoare.

1910

[1] Pare să fie vorba de filozoful idealist Const. Rădulescu-Motru, pe care-l mai atacase şi cu alt prilej (v. *Bene Merenti*).

II. BUSTULUI MEU

Tu, „cap de studiu", mobilă intactă,
Discret tovarăş de proiecte mari,
Tu reprezinţi persoana mea abstractă, —
Un *alter ego* [1] fără ochelari.

Şi laolaltă noi trăim ca fraţii...
Dar vezi tu, cît de nebulos apare
Destinul tău, premătură-ntrupare
A tainicelor mele aspiraţii !

Cînd mă cuprind presentimente rele,
Mă uit la tine, mosafir posac,
Şi nu ştiu dacă voi putea să-ţi fac
Un piedestal din visurile mele...

Ori mă voi stînge ca un foc de paie
Şi voi pieri cum piere-n lume totul, —
Ori te răstoarnă slujnica cu cotul
Cînd va veni să scuture-n odaie.

[1] Un alt eu însumi (lat.).

Dar dacă scapi de-o moarte-aşa brutală
Şi dacă eu mi-oi face datoria,
Atunci e obligată primăria
Să-ţi dea şi ţie-un loc în capitală.

Nemuritor şi rece ca metalul,
Deşi nu eşti decît un „plagiat",
Vei fi mai mîndru, mai apreciat
Şi mai iubit decît originalul.

Zîmbind vei sta pe negru piedestal
Împodobit cu litere de aur,
Şi trei ţărănci enorme de metal
Îţi vor întinde trei cununi de laur.

Iar eu, obscurul, eu acesta care
De două ceasuri stau în faţa ta
Cu mîinile vîrîte-n buzunare, —
Eu voi muri şi toţi mă vor uita.

Căci omul are partea cea nedreaptă:
El cîntă, rîde, sufere, iubeşte,
Adoarme-apoi şi nu se mai deşteaptă, —
Pe cînd poetul supravieţuieşte...

1910

III. RĂSPUNSUL MICILOR FUNCȚIONARI

Da, aveți dreptate : noi o ducem prost,
Țăcănim într-una la mașina Yost.
Înnegrim hîrtie, forfecăm cupoane,
Urmărind cu ochii tinere cucoane
Care trec pe stradă ...Sunt trăsuri și lume,
Pretutindeni zgomot, soare cald și glume.
Vremea parcă-și merge mersul în galop
Și aspectu-și schimbă ca-n caleidoscop.
Iar noi stăm deoparte...
Asta ni-i viața !
Tot mereu aceeași, sara, dimineața :
Slujba, facultatea, birtul și chiria, —
Peste tot apasă, grea, monotonia.
Da, ni-i tristă soarta și de nimeni plînsă.
Însă ...să trăiască salvatorul „însă" !

Seara, cînd cad leneși fulgii de zăpadă,
V-ați oprit vrodată la un colț de stradă, —
Cînd lumini la geamuri, vesele, pe rînd
Una după alta se aprind, și cînd

„Centrul“ îşi trimite către mahalale,
În amurg, prisosul farmecelor sale ?
E o-nvălmăşală, un popor de fete
Rumene, vioaie, sprintene, cochete,
Care trec grăbite chicotind în şoapte.
Au în ochi lumină şi-n privire noapte.
Blonde ucenice, oacheşe modiste
Trec uitînd pustiul ceasurilor triste, —
Cine le pricepe zîmbetul fugar ?
Numai oropsitul mic funcţionar !

Cît îi par de calde hainele subţiri,
În văpaia unei tainice priviri !
Un cuvînt, o şoaptă ce de-abia se-ngînă,
Mai tîrziu o caldă strîngere de mînă, —
Pănă cînd alături ei se duc, părechi,
Şi se pierd în noaptea uliţelor vechi...

Da, ni-i tristă soarta, domnule A. Mirea, —
Dar avem Iubirea !
Dar noi suntem tineri, noi avem speranţe !
Cînd ne-nchidem visul în obscure stanţe
(Nu ştiţi că noi facem şi literatură ?)
O, atunci se schimbă vitriga natură :
Ne-aminteşte teancul de hîrtii albastre
Cît de larg e cerul visurilor noastre :

În biuroul umed soarele coboară,
Foarfecele cade, fantezia zboară,
Ţăcăne maşina ritmul unui vers...

Voi atingeţi culmea, noi suntem în mers.

1909

IV. RĂSPUNSUL COMETEI

Regret că mă-ntrerupi din cale
Cu interviul dumitale.
Dar iată, mă opresc o clipă
Să-ţi dau răspunsul meu în pripă.

V-am salutat odată sfera,
Acum vreo zece mii de ani,
Cînd astronomii de pe Terra
Erau de-abia orangutani.
(Flammarion era gorilă
Şi bietul Newton, diplodoc.
Camil era de-abia cămilă
Iar Duică... nu era de loc!
El de-abia azi, cînd scrie proză,
Se află în metamorfoză
Şi se transformă tare greu:
Aspiră-acum la cimpanzeu.)

*

De-atunci, prin negrele stihii,
În noaptea largă şi profundă,

Am rătăcit cu zeci de mii
De metri pe secundă,
Şi diafană m-am ivit,
Din perioadă-n perioadă,
Ca fulger blond încremenit
Să-mi desfăşor spectrala coadă
Pe cerul nopţii la zenit...
Planetele cu sateliţii,
Purtîndu-şi mîndre paraziţii,
Mi-au dat portretul prin gazete
Şi m-au fixat mii de lunete...
Dar, gata să-mi găsesc mormîntul
În vreun sistem de constelaţii,
Am revenit zburînd prin spaţii,
Căci nu dispreţuiam Pămîntul.
(De-aţi fi în cer ca mine voi
V-aţi minuna întotdeauna
Cum globul ăsta de noroi
Se vede luminos ca Luna...)
Şi-aveam de gînd — ca un simbol
De milenară simpatie —
Cu cel din urmă-al meu ocol
Să ne unim pe veşnicie
Într-un fantastic carambol.
Şi măritîndu-i neagra humă
Cu luminosul meu adaos,
Într-un aprins vîrtej de spumă
Să ne rostogolim în haos.

*

Dar cînd văzui ce... porcărie
(Să-mi ierţi cuvîntul) aţi făcut,
Cît sînge-a curs din neghiobie
Pe bietul vostru glob de lut, —
Cu spaimă, la perihelie [1]
Din zborul meu m-am abătut
Şi nimbul clar şi trena lungă
Ca o eşarfă de lumină,
Mi le-am ferit să nu le-ajungă
Vreun strop întunecos de tină.

*

De-atunci, iubitul meu, îmi vine
De supărare şi ruşine
Să fug... cu coada-ntre picioare
Prin spaţii interplanetare
Şi să mă mistui în neant.
Mă duc... Adio ! Salutare !
Să-mi scrii : Uranus, *poste-restante.*

1921

[1] Perihelie *(perihéliu)* — punctul cel mai apropiat de soare de pe orbita unei planete, momentul în care planeta trece prin acel punct.

V. SONETE

1. LA CINEMATOGRAFUL MUT

Se face beznă. Tremurînd apare
Pe pînza albă, fără nici o cută,
Un domn cu cioc... Zîmbeşte şi salută
Jur împrejur pestriţa adunare.

E un salon în care toţi discută
Şi rîd mereu. E viaţă, e mişcare —
Dar nici un zgomot... Fermecată pare
Societatea asta surdomută.

Cuiva, din sală, i-a scăpat un ban.
Uşor, întoarce capul indignată
Madama care cîntă la pian.

Alături o cucoană se frămîntă,
A enervat-o liniştea ciudată
Din lumea „celor care nu cuvîntă"...

1911

2. SONET TEATRAL

Te urmăresc cu ochii toţi bărbaţii.
O ploaie de priviri sentimentale
S-abat asupra frumuseţii tale
Şi toate-i fac erotice ovaţii.

Ce fericit e soţul dumitale!
El în antracte stă de conversaţii...
De-aş fi, ca el, stăpîn pe-atîtea graţii,
Eu aş pleca la cele trei semnale.

Mă-ntorc, frumoasa mea necunoscută,
Şi ochii mei din umbră te salută
De cîte ori se-ntunecă lumina.

Dar ochii tăi n-au prea băgat de samă
Că-n pieptul meu se-ncepe-o nouă dramă,
Cînd a căzut definitiv cortina.

1912

3. UN ROMANTIC

De două ceasuri tremurînd în stradă,
Cu ochii plini de mută resemnare,
Îşi face planuri extraordinare
Şi-n mintea lui rosteşte o tiradă.

— „Poftim la geam, sublimă arătare!
De-ai auzi tăcuta serenadă,
Te-ai apleca uşor pe balustradă
Ca să trimiţi în vînt o sărutare."

El speră încă... Poate, cine ştie,
De la distanţă, prin telepatie,
Va-nfiripa cu ea un dialog.

Dar inima-i se strînge ca-ntr-un cleşte,
Pe cînd vardistul trece şi-i şopteşte
C-un zîmbet straniu: — „Circulaţi, vă
rog!..."

1911

VI. SAHARA

Eu nu mă duc la cinematograf.
În suflet port o lume minunată, —
Tablouri vechi, pe care niciodată
Nu le pătează muștele de praf...

Veneția, Bosforul, Niagara,
Brazilia, Eghipet, Dardanele,
Fiorduri, munți, privelişti din Sahara
Ies rînd pe rînd din noaptea minții mele.

Sahara !... Uite, vreu să fac o probă
S-aduc Sahara chiar la mine-acasă :
Mut scaunul beteag de lîngă masă
Şi stau așa, cu spatele la sobă...

S-a ridicat grozav temperatura !...
Pe galbene nisipuri arzătoare
Un palmier încremenit în soare
Visează lung... Abia suport căldura.

Mi-am rupt în coate hainele de dril.
Pe drumul ăsta lung cît *Ramayana* [1],
De-o săptămînă mergem către Nil...
A poposit în oază caravana.

Înmărmurit în farmecul acesta
De mii de ani, Pustiul pare mort.
Cămilele şi-au pregătit siesta
Şi rumegă culcate lîngă cort.

Iar noi, în tihna binecuvîntată,
Gustăm, de formă, cîteva curmale.
(Sunt învăţat cu mesele frugale
De cînd trăiam în zona temperată.)

Apoi o mreajă de senzaţii rare
M-adoarme-n cadrul vastei acvarele,
Cînd urmăresc pe gînduri cum dispare
În depărtări o turmă de gazele.

Vînat ar fi, — dar cine să-l împuşte ?
Din cer coboară voluptoasă lene.
La capul meu, c-un evantai de pene,
Un sclav buzat mă apără de muşte.

[1] Poem indian, în limba sanscrită, aparţinînd lui Valmiki. Conţine cincizeci de mii de versuri.

Nu simt nimic... şi mi-i atît de bine
La umbra palmierului culcat...
Aş vrea... aş vrea acuma... Ce păcat
Că n-am luat pe draga mea cu mine!

1910

I. MUCENICII

V-a doborît alături deopotrivă
Amarul trudei fără de hodină.
La căpătîiul vost' într-un opaiţ,
Domol clipeşte-un sîmbur de lumină.
Din cetăţuia strălucirii, luna
Şi-a pogorît sfiala prin fereastră,
Ca să vegheze aşternutul maşter
În care doarme trudnica nevastă.

Biet mucenic neistovit al pînii!
La sînul ei, îţi luminează luna
Un prunc de-o zi, învăluit în scutec,
Ce te-a-nfrăţit cu ea pe totdeauna.
Tu simţi chemarea gliei milostive
Şi te-mpresoară o nădejde sfîntă...

Ca un prinos de cuminecătură,
O rază rece bine-vă-cuvîntă.

Domol pe fruntea prunculuí se frînge
Şi rostul ei v-aduce o solie :
Că-n el trezi-va-nfricoşatul vifor
Al judecăţii care va să vie.

1914

II. VADE RETRO... *

Invective la adresa unui fost co-director, în ziua cînd a dispărut revista Luceafărul. [1]

Mult iscusita minţii limbă
Nu-mi spune clipa năzdrăvană
Ce mi te-a scos demult în cale,
Fiinţă maşteră şi vană !
Uitat-am ziua şi văleatul
Ce-au înfrăţit pe vremi, odată,
A mele stihuri de aramă
Cu proza ta cea nesărată.
Iscoditor, cu ochii tulburi,
Bicisnic făcător de rele,
Te-ai agăţat odinioară
De haina strălucirii mele.
Şi te-am răbdat să-mi stai alături
Şi nime n-a putut să ştie
Amarul ce l-am tras cu tine
În scurta noast' tovărăşie.

---

* Indărăt... (lat.).

[1] E vorba despre Octavian Tăslăoanu cu care Goga a scos în 1902 la Budapesta revista *Luceafărul*.

O, blăstămată fie clipa
Cînd ai purces apoi în ţară,
Ş-ai cumpărat tipografie
Să-mi faci revista de ocară.

Să-mi porţi *Luceafărul* prin lume,
În cap cu proza ta neroadă,
Cu acţibilduri pe spinare
Şi cu notiţe slabe-n coadă.

Din pieptul zbuciumat de patimi
Eu simt cum lava şi-o revarsă
Cumplita vorbelor năvală,
Potop păgîn pe buza-mi arsă.
Şi nu ştiu, nu găsesc în pripă
Destule vorbe-nfricoşate,
Cu smalţ de fulgere albastre,
Să ţi le sparg în cap pe toate!

*

Ce-ai făcut cu-a tale
Proaste combinaţii?
Unde-s cetitorii,
Unde-s abonaţii,
Păcătosule, răspunde: unde-s abonaţii?

Nu ştiu ce mă ţine
Să nu-ţi stric eu planul,
Să vezi numai stele
Verzi ca leuşteanul.
Numai stele şi... luceferi verzi ca leuşteanul !

1919

TREI ROMANȚE PENTRU MAI TÎRZIU

I. ROMANȚA AUTOMOBILULUI

Păzea!
Păzea că trece-n goană,
Aleargă,
Vijie ca vîntul,
Și dacă n-ai urechi normale te face una cu pămîntul!
El vine drept din arsenalul Progresului uman
Modern,
Să te trimeată-n bezna rece a Absolutului etern.
Păzea!
Că trece-n zbor copilul civilizației extreme
Și zvîrle-n aer trei semnale, —
Trei versuri mici
Din trei poeme
Pe care trei poeți deodată
În trei orașe le-au cîntat, —
Un *leit-motiv*,
Trei note scurte, cu timbrul galbenului mat.
Dar cine poate să priceapă
Simbolul celor trei semnale
Ce conturează-n spațiu
Albe
Și verzi
Intenții criminale?

Păzea, că e iresponsabil
El are flăcări în artere
Şi te păleşte fără veste cu patruzeci de cai putere !
Pufneşte,
Zbîrnîie,
Se-ntoarce
Şi lasă-n urma lui, pe drum,
Miros albastru de benzină
Şi nori de pulbere
Şi fum...

*

S-a dus,
Adio !
Poate-acuma deja comite alte crime,
Pe cînd în urma lui se scoală din praf
Infirmele victime, —
O hecatombă de cadavre
Pe-altarul nobilului Sport,
Gesticulînd cu indignare, din drum, —
Iar tu eşti primul mort
Care-a-nviat...
Şi scuturîndu-ţi de praf în soare macferlanul,
Suspini în urma lui :
— „Degeaba ! Te face *marţ* Aeroplanul !"

1910

II. ROMANȚĂ AUTUMNALĂ

Ploaia tristă și banală,
Ploaia obsedantă,
Ploaia
Care pastișează clima de pe Alpi
Și Himalaia,
Ploaia cade verticală din cerescul alambic
Și sfidează pacienta trecătorilor :
Pic-pic...
Cu vedenii de umbrele ce se-nchid
Și se deschid,
Resemnat primești în față proiectile de lichid.
Cînd și cînd, pe pălărie
Simți un ropot de cascadă, —
Cîntă streșinile toate...
Iar în jurul tău, pe stradă,
E-o obsesie galantă de picioare și *frou-frou*,
De dantele,
De jupoane,
Și ciorapi de la „Bon-Goût"...

De trei zile
Firmamentul desfăşoară peste noi
O imensă zdreanţă udă cu largi pete de noroi.
Pe mizeria terestră a foburgului umil
De trei zile cerul varsă lacrămi mari
De crocodil...

Plouă !
Plouă ca-n *Parisul* lui Verlaine...
Din loc în loc
Te insultă modestia unor ghete fără toc.
Mai departe,
Cînd coboară din cupeul ei grăbită,
Pînă sus zăreşti *dessous*-ul unei doamne
Din elită, —
Iar pe strada animată ca la cinematograf
Ploaia zugrăveşte-n aer sîrme lungi de telegraf.

1913

III. ROMANȚA GRAMOFONULUI

Eu sunt un genial amestec
De Poezie
Și de Proză,
Eu sunt extrema întrupare și ultima metamorfoză
A Spiritului, care luptă de zeci de veacuri să supuie
Materia
Din care zilnic își modelează o statuie...
Eu sunt un sarcofag de note îmbalsamate,
Un album
În care-o primadonă moartă
Dă
Gratis
Un concert postum.
Prin mine mor — ca să renască —
Vibrații pentru mai tîrziu,
Eu sunt ce n-am fost niciodată
Și-un sfert din ce era să fiu!
Un capelmaistru invizibil comandă pîlniei sonore
Trei game ultraviolete
Și alte trei, multicolore, —
Pe cînd bagheta lui ocultă,
Bătînd frenetica măsură,

Înscrie notele în aer pe-o-nchipuită partitură...
Eu sunt un mecanism precoce,
Sunt o cutie ventrilocă,
Un fericit concurs de piese cu acţiune reciprocă :
Şuruburi,
Ace,
Manivelă,
Sunt arcul primului avînt, —
Trompetă,
Placă,
Diafragmă
Şi... dracu ştie ce mai sînt !...
Pornesc metalice acorduri
Şi-n ritmul unui danţ romantic
Se-nalţă,
Cresc tumultuoase, ca o tempestă pe Atlantic,
Apoi coboară, se-ntretaie şi mor încet
Ca un ecou
Produs de zborul unei muşte
În cavitatea unui ou...
Dar placa se-nvîrteşte-ntr-una
Ca un *perpetuum-mobile*.
Pe ea şi-au imprimat scheletul un şir de suncte
Fosile
Prin care oamenii de mîne
Vor şti cum fluierau strămunii...
Căci, ce e placa ?
E un zero în exerciţiul funcţiunii.
O suprafaţă cîntătoare.
Un ghem de note.

O tipsie
Pe care doarme o romanță căzută în catalepsie.
E o spirală fecundată de vîrful unui ac virgin,
Carusso, Patti, Batistini
Și tragicul Șaliapin.

Eu sunt...
Dar nu !
Antichitatea mi-a-mprumutat un nume straniu
Din trei silabe —
Frontispiciul nemărginitului cavou...
Eu sunt Trecutul care geme
Cu rezonanța unui craniu
În golul căruia Viața își cîntă ultimul ecou

1912

SONETE PARNASIENE

I. SCAMATORUL

Întinde braţul... Şi, din pălărie,
Ca prin minune-ncep acum să iasă
Un porumbel, un iepure de casă,
Cutii, panglici, o-ntreagă florărie.

Dar, *hocus-pocus,* binişor o lasă
Cu gura-n jos... E altă boscărie :
De subt joben apare-o farfurie
C-un şniţel bine garnisit, pe masă.

Aşa, mereu... Şi vulgul cască gura
La cel ce pare c-a învins Natura,
El concurează pe copiii Muzii.

El, din nimic, îţi dă fripturi şi poame
Şi, totuşi, rabdă uneori de foame...
E fabricantul nostru de iluzii.

1911

II. PAGLIACCIO

O zi nefastă m-a adus pe lume
În veacul vostru de melancolie.
Durerea mea — prilej de veselie,
Şi cugetarea mea — un lanţ de glume...

Nu pentru biata-mi inimă pustie
Şi nici de dragul gloriei postume,
Ci pentru voi am făurit anume
Strălucitoarea mea filozofie.

Eu pretutindeni caut în viaţă
Prilej de rîs la ficcare pas —
Şi-adesea plîng subt fardul de paiaţă...

Dar cînd tristeţea cearcă să mă prindă,
Mă-ntorc atunci cu faţa spre oglindă
Şi rîd, nebun, de propriul meu nas.

1912

III. SAMSON ŞI DALILA

Samson vorbi cu glas adînc : — „Ştiu bine
Că-n sărutarea asta care-nşală
Ai plănuit vînzarea criminală,
Că voi cădea şi voi muri prin tine.

Dar nu te-alung. E patima fatală
Mai scumpă decît viaţa pentru mine..."
Şi adormi, strîngînd-o lîngă sine.
L-a biruit o curtezană pală !

L-a dezmierdat, l-a adormit cu sila, —
O, veacuri viitoare, contemplaţi-i !...
O clipă numai a cuprins-o mila,

Dar aplecîndu-şi trupul plin de graţii,
Zîmbind i-a smuls un fir de păr, Dalila,
Şi-a suspinat pe gînduri : — „Oh, bărbaţii!..."

1911

IV. TESTAMENTUL UNUI POET CUNOSCUT

Din cel ce sunt acum, o jumătate
E cît p-aci să zboare către stele...
Las dracului necazurile mele
Şi-un post vacant la „Contabilitate".

Las dragei mele scumpa libertate, —
De azi încolo poate să mă-nşele.
Nepoţilor le las instincte rele,
Duşmanilor, o dragoste de frate.

Las doamnei Şvarţ în urma mea „un nume"
Şi-n loc de bani — supremă mîngîiere —
Un geamantan cu opere postume.

Şi plec, rîzînd de propria-mi durere,
Că tuturor vă las această lume...
Dar tuturor vă zic : la revedere !

1911

Mircea Dem. Rădulescu*:

NOCTURNĂ

Dormi, frumoasa mea! De-acum
Noaptea luminoasă
Ca o undă de parfum
Năvăleşte-n casă.

Luna clară, din neant
Pune pe covoare
Strălucirl de diamant
Şi mărgăritare.

Ea priveşte ca-n extaz
Bluza ta lejeră
Şi pantofii de atlaz
Lîngă etajeră,

* Poet minor, autorul unor volume de versuri dulcegc şi patriotarde. Topîrceanu l-a ridiculizat nu numai în această parodie, ci şi în recenziile despre volumele *Leii de piatră* şi *Poeme eroice*.

Şi trecînd prin buduar,
Raza-i ce se rumpe
Luminează un lavoar
Cu flacoane scumpe...

Luna toarnă pe parchet
Blonde tuberoze
Şi-şi dezvăluie discret
Sînurile roze,

Cînd dantelele din pat
Tremură-n lumină,
Pe culcuşul tău curat
De olandă fină...

*

Dar visările ce trec,
Ca să te dezmierde,
Ţi-au aprins la cap un bec
Cu lumină verde.

Din oglinzi piciorul fin
Pe mătasa moale
Se răsfrînge ca un crin
Cu nuanţe pale.

Dormi ! Amorul rafinat
Cheamă deopotrivă
Spre minciună şi păcat
Gura ta lascivă.

Dormi, frumoasa mea ! Eu stau
În extaz, la poartă :
Eşti făptură vie, sau
Operă de artă ?...

1914

Cincinat Pavelescu*:

EPIGRAME

LUI NIGRIM**

Ieşind de la o şezătoare literară din Galaţi, unde se citise şi o epigramă de Nigrim, prietenii m-au rugat să improvizez ceva.

De ce e tristă luna oare
În noaptea asta ? Da, ghicim :
A ascultat la şezătoare
O epigramă de Nigrim.

NIGRIM LUI CINCINAT

Cînd suspini pe la ferestre
Întristate madrigale,
Luna-i veselă, maestre,
Ca... chelia dumitale !

UN ANONIM DIN CRAIOVA

Lui Cincinat

Maestre dragă, ce mai vrei ?
Nigrim ţi-a spus un adevăr,
Încît îţi vine să te iei
Cu mîinile de... păr !

---

* Epigramist şi poet romanţios (1872—1934).

** Epigramist, cu care a „polemizat" adesea Cincinat Pavelescu.

Talentul vostru-n adevăr
S-a mărginit numai la păr,
Dar toată strălucirea mea
Nu stă-n chelie, ci subt ea!

1914

MENAJERIE

În oraşul de provincie banal
unde niciodată nu se văzuse vrun papagal,
la colţul străzii pe maidan
a apărut un cort.
(Nu se mai văzuse aşa ceva de-un an.)
La intrare sta-n picioare un om mort
şi o flaşnetă ţipa indiscretă melancolii
de amurguri pustii,
pe cînd o femeie cochetă,
cu pantaloni verzi
şi cu ciorapi,
ţinea în mînă o cravaşă ca o baghetă
şi făcea semne ca să îndemne din cale
să intre nişte soldaţi la animale.
(Mai era acolo şi o maimuţă indecentă.)
Atunci trei copii cu nasul murdar
de pe maidan,
a scos fiecare din buzunar cîte un ban
şi madama le-a dat cîte-un bilet...

Cerul se făcuse la apus violet.

1916

N. Davidescu*:

din CÎNTAREA OMULUI

I. PLOAIA

A venit întîi un nor
călător
şi-a acoperit ea fumul
o jumătate de cer şi soarele.
Eu
mi-am dezgolit picioarele
şi-am pornit încet pe drumul
care duce la pădure.
Toţi copacii au început să murmure.
Mai tîrziu un fulger a spart pîntecele
cerului.
Copacii şi-au încetat pesemne cîntecele
şi picături de culoarea fierului
au căzut.
Sub coroana palmierului se făcuse-aproape
noapte.

Eu însă,
cu inima strînsă,
am mîncat smochine coapte
şi-am tăcut.

---

* N. Davidescu (1888—?) — poet şi teoretician simbolist.

II. ÎNTOARCEREA FIULUI RISIPITOR

Eu, tată, am plecat
şi te rog să nu fii supărat,
căci dac-aş fi rămas
n-ai fi tăiat acum viţelul cel mai gras.
Am colindat flămînd pămînturile,
şi m-au bătut în faţă vînturile,
şi m-a pîrlit soarele
şi m-au durut picioarele...
Acum te văd şi-mi pare bine,
aşadar
te rog să nu te uiţi urît la mine —
că plec iar.
Eu sunt stîlpul de care inima ta se razimă.
Porunceşte să-mi aducă nişte poame
şi o bucată mai mare de azimă,
că pînă s-o frige viţelul mor de foame...
Phi ! cîte lucruri ciudate am văzut
pe unde-am trecut.
De vreo două ori
am fost chiar slugă
şi-am păzit o turmă de rîmători.

Dar stăpînul m-a luat la fugă :
Zicea că eu am ştiut
că femeia
pe care-o luase tocmai din Idumeea,
se ţinea cu un vecin
(stăpînul meu avea şaptezeci de ani cel puţin).
Şi m-a bătut
cu un băţ uscat de măslin.

Vai, tată, prin cîte locuri am umblat !
dar să ştii că nicăieri nu te-am uitat,
ci de cîte ori vedeam pe alţii stînd la masă,
eu m-am gîndit :
„Ce bine trebuie să fie-acum acasă !"
Şi-am venit.

1916

MISTERUL NOPŢII

Poetului Victor Ef.

Stelele clipesc într-una
Călătoare-n infinit.
Ceru-i luminos şi luna
Chiar acum a răsărit.

Peste-a nopţii feerie
Adie vîntul încetinel.
Compunînd o poezie
Cîndul meu zboară către el !!

Totul doarme prins de vraje
Farmec blînd misterios
Numai eu mai stau de straje
Ah, cît este de frumos !

1914

APOSTROFE LA LUNĂ

„Per amica silentia lunae..." [1]

Glob rătăcitor de stîncă rece, tristă ca mormîntul,
Fiică stearpă a-ntîmplării, lună, soră cu pămîntul,
In zadar de mii de veacuri, tu cu raze-mprumutate
Fermecat-ai paraziții uriașului tău frate!

Arc văpsit pe bolta rece de-un penel muiat în aur,
Solz zvîrlit din coada unui legendar ihtiozaur, —
Cîți săraci din lumea asta, cînd lucești în noaptea tristă,
N-ar voi să fii monedă, să te lege-ntr-o batistă?

Sloi de-argint ce se topește în azurul dimineții!
Veșnic te-au iubit amanții, veșnic te-or cînta poeții
Lăudînd în osanale mincinoasa ta splendoare,
Dar tu vei rămîne veșnic rece și nesimțitoare.

[1] „Prin liniștea binevoitoare a lunii..." (Vergiliu, *Eneida*).

Apariţie banală ca un fund de farfurie !
Talere cu două feţe ! Cap de monstru fără trup !
Orologiu fără ace ! Nastur de manta ! Chelie !
Felinar ! Conrupătoare de minore ! Cantalup !

Cum poţi tu privi de veacuri globul nostru de argilă
Şi atîta suferinţă, — fără să te stingi de milă ?
Pieri în noaptea nefiinţii, rece simbol de minciună,
Piei şi lasă-ne mai bine cerul nopţii fără lună !

1906

I. VIS ALB

Aş vrea cu tine să mă duc departe,
La Polul Nord, subt cerul de opal,
Cînd gheaţa mării clare se desparte
În blocuri plutitoare de cristal.

Desfăşurînd culorile-i spectrale,
S-ar înălţa deasupra noastră ca un fald
Dantela aurorii boreale,
De purpură, de aur şi smarald.

Banchiza albă ne-ar aşterne-n faţă
Covoare de omăt imaculat.
Şi-n adăpostul mic, scobit în gheaţă,
Am arde-un foc de spirt denaturat.

Din larga-mpărăţie de zăpadă,
S-ar aduna fantasticul norod
Al nopţilor polare, să ne vadă :
Urşi albi, de vată — foce mari, de glod...

Iar cînd natura-n soare nou învie
Şi cînd văzduhul nu mai e opac,
Într-un bazin de sticlă argintie
Ar licări oglinda unui lac.

Acolo-n apa-i calmă şi albastră
M-aş duce-n zori de ziuă să mă scald
Şi cît ar fi de frig, iubirea noastră
M-ar face să-mi închipui că mi-i cald!

II. STROFA RISIPITĂ

Eu niciodată nu pot fi de vină...
Cînd plouă sau e cerul înnorat
Şi mor pe straturi florile-n grădină, —
Să ştii că numai tu eşti vinovat.

III. ARICIUL

Aseară, prin grădina amorţită,
Din tufe de pelin cu frunze mici
A apărut în taină un arici, —
O mică vietate ghemuită.

Copiii l-au zărit de pe cerdac
Cum se mişca domol pe subt gutui,
Şi toţi au alergat în jurul lui.
Iar el a-ncremenit pe loc, posac,
Cum îl prinsese vremea pe cărare, —
Ca o perniţă sferică în care
O fată rea, ca să se joace,
A-nfipt o sumedenie de ace.
Băteau copiii din vătrai şi cleşte
Dar el tăcea, săracul, ca un peşte,
Şi doar fiori de groază, cînd şi cînd,
Treceau pe trupuşorul lui plăpînd...

Am alungat copiii să se culce
Şi-n înserarea limpede şi dulce

Ce se lăsa din cer încetinel,
Am stat acolo, singură cu el.

Şi mă-ntrebam pe gînduri : „Oare, cum
A fost făptura-i la-nceput de lume ?
Din care veacuri înecate-n fum
Porni el oare, ca un scai, la drum
Să se oprească-n dreptul meu anume ?
Ce vînt vrăjmaş şi mohorît,
Ca pe-un măcieş pitic l-a scuturat
De-a mai rămas dintr-însul doar atît :
Un ghem de spini, ostil şi speriat ?

O fi avînd el oare pui ?
Mă-ntreb, deşi nu pot pricepe :
Cum sug ei oare, fără să se-nţepe
În ghimpii lui ?...“

*

Cînd a simţit că-i singur doar cu mine
Şi nici un duşman dinspre casă nu mai vine,
A scos cu frică de subt el
Un bot timid şi mic, ca de căţel,
Şi cu instinctul lui obscur
A explorat terenul împrejur.
Şi-abia ciulindu-şi ţepile pe spate, —
Pe subt petunii grele de parfum,
Atras de noapte şi singurătate

Şi-a căutat încet-încet de drum...
S-a mai oprit în magheran o dată
Ca subt îndemnul unei tainice porunci,
Apoi a dispărut pe subt poiată...

Şi nu l-am mai văzut de loc, de-atunci.

1928

Demostene Botez:

I. PROHOD

În oraşul nostru putrezit în ceaţă
Unde toată ziua cîntă catirinci,
Au murit cinci oameni într-o dimineaţă
Şi i-au dus la groapă, morţi, pe cîteşicinci.

După-aceea alţii s-au pornit să moară,
Care mai de care, cîte doi pe ceas.
Din locuitorii vii odinioară
Nu se ştie bine cîţi au mai rămas.

Dar aşa se-ntîmplă regulat cînd plouă,
Moare ici o babă, dincolo un domn.
Ceilalţi îl îngroapă pe la ceasul două,
Ca să nu-l trezească liniştea din somn.

Merge-acet cortegiul funerar prin ploaie,
Nimenea nu-l roagă să mai stea un pic.
Şi pe strada lungă trec trăsuri, tramvaie, —
Rudele, spăsite, calcă după dric.

Ceilalţi, pe de laturi, toţi îşi văd de treabă,
Unul la catedră, altul la proces.
Rareori din treacăt se opreşte-o babă,
Şi pe urmă pleacă după interes.

Doar în deal, departe, la Eternitate,
S-a pornit un clopot ca să-i îndispună...
Bate-a deznădejde şi-a pustietate,
I-auzi cum mai bate,
I-auzi cum mai sună...

Ca un glas de moarte singur în furtună,
Sună lung să spună zării-ndepărtate
C-a uitat, pesemne, ce-a avut să-i spună...

I-auzi cum mai sună,
I-auzi cum mai bate...

Dar nu se opreşte nimeni să-l audă,
Şi la noapte, tîrgul, încă populat,
O să-şi ducă-n spate atmosfera udă,
Ca şi cum nimica nu s-ar fi-întîmplat!

Ca şi cum nimica nu s-ar fi-ntîmplat...

II. TRISTEȚI PROVINCIALE

Tristeți de după-amiezi ploioase
Și de nostalgice obsesii,
Cînd stai cu storurile trase
Și-aștepți să vie ora mesii...

Tristeți de străzi pustii și mute,
Cu ziduri vechi și cu fațade
De edificii cunoscute
În care nu știi cine șade...

De domicilii spațioase
Cu flori la geam și cu salon,
Din care pe la ceasul șase
Auzi urlînd un gramofon...

Tristeți adînci de guvernante
Ce nu știu bine românește,
Și de flașnete ambulante
Cu papagal care ghicește...

De cartiere suferinde,
De uşi cu lacăte-n verigi
Şi de dugheană care vinde
Fitil de lampă şi covrigi...

Tristeţi de goarnă funerară,
Melancolii de căţeluşi
Uitaţi de cineva pe-afară
Să schiaune pe lîngă uşi...

Tristeţi romantice de fată
Cu nasul lung şi demodat,
Şi de odaie mobilată
În care-a stat un magistrat...

Tristeţi adînci de pui de mîţă
Zvîrliţi pe undeva, prin scai...
De copilaş urît, de ţîţă,
Uitat de maică-sa-n tramvaí...

Tristeţi de garduri invalide,
De porţi ieşite din ţîţîni,
De doici care-au rămas gravide
Şi-acum li-i frică de stăpîni...

De ordonanţe fără leafă
Şi de trăsură cu un cal
Şi cu scapetul ras la ceafă...
Tristeţi de bîlci provincial,

De panorămi, cu-o ferestruică
Şi cu-o maimuţă roasă-n dos,
Ce-ar semăna cu domnul Duică
De-ar fi oleacă mai frumos...

Tristeţi de cioară-mbătrînită
Ce stă aşa, pe-un vîrf de pom,
Şi de fîntînă părăsită
În care s-a-necat un om...

Tristeţi pustii, molipsitoare...
De ce mă urmăriţi mereu
Şi, fie ploaie ori ninsoare,
Vă ţineţi scai de capul meu ?...

III. COBE

Tu care mă citeşti cu voie bună,
Necunoscut prieten inocent,
Tu vei muri la noapte, peste-o lună
Sau peste zece ani, — indiferent.

Un mare potentat ce stă departe
(Şi nimeni nu-i mai mare decît El)
Te-a osîndit nevinovat la moarte,
Rostind sentinţa-i fără drept de-apel.

Şi dacă, liber ca într-un ospiciu,
Te lasă încă-un pic să mai respiri,
O face doar aşa, dintr-un capriciu:
Tu nu poţi evada pe nicăiri.

Zadarnic l-ai ruga, că nu te-aude,
Zadarnic te-ai piti, te-ai face mic.
La El nu merge cu protecţie, cu rude;
Nu te salvează nimeni şi nimic...

Tu vei muri şi-n urma ta ograda
Va sta subt soare-a doua zi la fel.
Şi factorul postal va trece strada,
Lătrat de-aceeaşi javră de căţel.

Apoi pe-aceeaşi stradă solitară
Vor trece îndrăgostiţii pe-nserat,
Visînd în fiecare primăvară
Un vis pe care şi tu l-ai visat.

De dimineaţă-aceleaşi servitoare
Vor scoate aşternutul pe balcon,
Şi fiecare doamnă, la culcare,
Va da pe nas cu cremă „Tokalon"...

Iar tu, ca o momîie-ncremenită
În fundul gropii umede şi reci,
Vei sta privind în bezna nesfîrşită
Cu ochii ficşi, întunecaţi şi seci.

Nu vei vedea apusurile roşii,
Nici nu vei şti de-i noapte ori e zi.
Şi-n veci de veci tu nu vei auzi
Cum cîntă-n soare, peste tot, cocoşii...

1928

I. PSALM

Ajuns acum la pragul tău, mă iată.
Cremene dură, mă putui în pisc
Să mă găsesc prin stînci şi să mă isc
Din pulbere, cu glezna-nsîngerată.

Îngerul tău merinde nu-mi prea dete.
Eu însă niciodată din bărdace
N-am fost băut fără să-mi fie sete,
Nici am mîncat vrodată ce nu-mi place.

Grădina florile şi le-a deschis
Care-o făceau să-mi amăgească drumul
Cu ispitiri de rouă şi de vis.
Eu am lăsat în urma mea parfumul.

Vrui, Doamne, să te pipăi pe spinare
Şi mai de-aproape să-ţi dau ghes
Cu recea mea-ncruntată întrebare:
De ce nu vruşi să mi te-arăţi mai des?

Dar caprele-amintirilor şi iezii,
Care mă duc să cad întru ispită,
Şi-au risipit prin iarbă cucărezii
Şi mi-au lăsat livada părăsită.

II. MENIRE

Printre cimbru şi susai,
Fir plăpînd de păpădie
Nalţă, greu, în vîrf de pai,
Un bănuţ de floare vie.

Norii lungi, pe sus, de plumb,
Nu-l ghicesc dintre urzici,
Soare galben, cît un bumb,
Răsărit pentru furnici.

Doar fărîma de pămînt,
Care-l ştie şi cunoaşte,
Îi păstrează chipul sfînt
Cînd un bou, trecînd, îl paşte.

III. UTRENIE

Pe pieptarul veşniciei
Sumedenii negi de foc,
Galbeni, strugurii tăriei
Se resfiră şi se coc.

Lumea-şi culcă fruntea-n poală,
Purecată de profeţi,
Sub lumina siderală
Ce se scurge prin pereţi.

Dar în fieşcare noapte
Limba ei, suind pe zid,
Amăgită linge lapte
Din tărie, agurid.

IV. BLESTEME

Uşure, prin leşia dimineţii,
La ceasul cînd se iscă precupeţii,
Am fost lovit din trecere o babă
Ce se ivise-n calea lumii, slabă.
Gîndul, rămas în urma mea,
O a ghicit zicînd pre ea :

— „În două surcele de vreasc să se facă
Picerele tale, făptură buimacă.
Plesni-ţi-ar timpanul,
Să n-auzi cînd trece traivanul.
Să uiţi la cetanii tipicul
Şi psalmii în zi de Crăciun.
Să n-ai după-masă tutun.
Să-ţi pută buricul.

Vedea-te-aş în vreo fiţuică
Pus cu litere de-o şchioapă.
Curgea-ţi-ar pe-o nară ţuică,
Pe cealaltă numai apă.

Lăuda-te-ar Bogdan-Duică
Şi pupa-te-ar Popa Iapă !

Răstoarne-se cerul, să-ţi cadă-mprejur
Tăria sfărmată în cioburi de-azur.
Pornească-se vîntul, cînd somnul începe,
La cap să-ţi necheze o mie de iepe.
Stihia, deasupra, să macine-n guşe
Ninsori de funingini şi ploi de cenuşe.
Să latre la tine, căzut în noroi,
Zăvozii furtunii cu coada vulvoi.
La urmă şi munţii, sculaţi în picioare
Cu labele-n şolduri pornind fiecare,
Pe creştet să-ţi calce, făcîndu-te turtă,
Să nu se cunoască genunchii de burtă.

Pe tine, jivină de mare valoare,
Te blestem s-adormi de-a-n picioare
Şi cînd vei cerca să mai scrii vreo sudalmă,
Să-ţi fete un şoarice-n palmă.

La fund, călimara aproape uscată
Să aibă şi-o muscă-necată
Şi, stropi de negreală zvîrlind pe hîrtie,
Peniţa crăcită să nu vrea să scrie.
Un dinte să-ţi crească, de cremene lungă
Întors către lume să-mpungă,

Iar altul, de cocă şi moale, atins,
Să-l simţi că te doare-ntr-adins...
La urmă, o droaie de tipuri nefaste,
Profund imbecile şi vag pederaste,
Să-ţi strîmbe-n neştire ţinuta şi graiul,
Şi-n uliţi să crească alaiul
Vîrtej petrecîndu-te-n cale
Păcate, măscări, osanale.

Iar tu, piază rea,
Nu te depărta
De prin preajma sa.
Dă-i în ochi albeaţă,
În păr mătreaţă,
În nas roşeaţă,
În inimă un ceas rău.
În piept o scoabă
Şi-n pat o babă.
Fă din el păpuşe,
Să-l strivească-n uşe
Fată jucăuşe :
Să-i smulgă urechea şi ţiţele,
Să-i curgă prin coate tărîţele,
Stuchi-l-ar mîţele !"

1928

BACILUL LUI KOCH

BACILUL LUI KOCH

Conferință humoristică în versuri. Rostită pe scena Teatrului Național din Iași la un festival al Societății pentru profilaxia tuberculozei.

Mult onorate doamne,
Distins auditor!

La festival cînd vine, tot omul e dator
S-asculte, înainte de partea amuzantă,
O conferință lungă și foarte importantă.
Conform acestei date sinistre, așadar,
Avem între culise un conferențiar, —
Un om cu greutate, un personagiu mare...
Să nu luați aceasta drept o amenințare!
Dar ca să nu planeze asupra noastră vina
C-am neglijat programul, — persoana cu pricina
E gata să vă țină, un ceas și jumătate,
O conferință gravă de specialitate.
Cum, nu vă pare bine? De ce v-ați întristat?
Mai așteptați o clipă, că doar n-am terminat.
Pe de-altă parte, însă, găsim că-i anormal
Să vă chemăm la teatru... ca s-adormiți în stal;
Că somnul, în aceste condiții verticale
Ș-atît de izolate, nu face cinci parale;
Că nimene nu poate pretinde nimănui
Să-nghită festivalul cu conferința lui, —
Din spirit caritabil și din filantropie,
Știind mai dinainte ce toată lumea știe,

Cu voia dumneavoastră ne-abatem de la modă
Şi-n loc de conferinţă, veţi asculta o odă.

Prea onorate doamne!
Distins auditor!

Subiectul odei mele e-atît de-ngrozitor
Că biata-mi Muză, albă de spaimă şi uimire,
Cînd i-am cerut concursul, în loc să mă inspire,
S-a dat pe lîngă uşă, a pretextat ceva
Şi-a dispărut... adio! M-a părăsit aşa,
Cu călimara plină de noapte şi de proză.
E vorba de bacterii şi de tuberculoză,
E vorbă de bacilul lui Koch...
Precum vedeţi,
Un subiect anume făcut pentru poeţi!
O, nu vă fie teamă... şi dracul este negru
Cînd stă să-l zugrăvească un iconar integru,
Dar... ici un pic de galben şi dincolo puţin
Albastru... şi pe gură o dungă de carmin, —
Cu toate c-adineaori părea insuportabil,
Din drac urît şi negru devine acceptabil.
(Dar nu fac oare zilnic cucoanele — şi ele —
Cam tot acelaşi lucru pe propria lor piele?
Ba fac aşa chiar domnii — de genul femeiesc...)

Bacilul despre care aş vrea să vă vorbesc
Se află-aici în sală... ştiu bine că m-ascultă,
Dar nu vrea să-şi trădeze prezenţa lui ocultă.

Intrarea n-a plătit-o fiindcă-i mititel,
Dar unde-i lume multă acolo e şi el!
Incognito ca regii şi nepoftit pătrunde
În orice fel de casă; îl întîlneşti oriunde:

În berării, pe stradă, la cinematograf;
Îi place să se joace cu alţi bacili în praf;
Se duce la plimbare cu trenul, cu tramvaiul,
Şi peste tot se ţine de bietul om ca scaiul,
În fabrică, la şcoală sau pe trotuar hai-hui, —
Dar peste tot îşi vede de-afacerile lui!
Îşi dă ades pe credit persoana lui culantă
Cu o scadenţă lungă, cînd nu e... galopantă.
Regia de tutunuri îi face mult rabat;
La băuturi spirtoase e cointeresat;
Din orice-abuz profită... La pîndă, invizibil,
În lupta mare-a vieţii e mic, dar e teribil —
Şi chiar atunci cînd pare că doarme, e deştept,
La primării el este „consilier de drept"
Şi, tare-n atmosfera comunelor urbane,
E cel mai mare duşman al speciei umane...

Prea onorate doamne!

Cînd ţin acest discurs,
Dac-aţi vedea că intră în sală-aici un urs,
N-aţi năvăli afară prin uşi şi prin ferestre
Utilizînd cu toţii resursele pedestre?
De ce? Fiindcă-i mare şi foarte fioros...
Bacilul lui Koch însă e mai primejdios!

Dar fi'ndcă nu se vede şi fi'ndcă e prea mic,
Nu sperie pe nimeni...
Să judecăm un pic.
De-ar fi cît Himalaia ori numai cît aluna,
Cînd ştii că te omoară, mic-mare nu-i totuna ?
Să-mi spuneţi dumneavoastră : ce importanţă are
Cînd un tîlhar te-mpuşcă, dacă e mic sau mare ?
O fi el mic, bacilul... da-i rău ! Pe lîngă el,
O biată matahală de urs e ca un miel.
Cîţi oameni mor, de pildă, în fiecare ţară
Mîncaţi de urşi ? Trei-patru...
Pe cînd această fiară,
Acest vrăjmaş de moarte al genului uman
Atacă şi distruge pe fiecare an
Nu zece, nu o sută... ci mii şi mii de vieţi,
Ci zeci de mii şi sute de mii de tinereţi —
Că judecîndu-l după isprăvile lui crunte
Şi după lăcomie, apare cît un munte !
Un monstru, un balaur încolăcit în spaţiu
Ce-nghite fără milă, înghite cu nesaţiu
Şi tot nu-i mai ajunge, tot nu mai e sătul...

*

Cu voia dumneavoastră, l-am insultat destul.
Ar fi acum momentul să-l punem subt o lupă
Să ştim : ce formă are şi cu ce se ocupă ?

După savanţi şi medici ca doctorul Argon,
Bacilul se prezintă sub formă de baston...

Dar bolnavii, săracii, spun doctorului Ciucă,
Că lor li se prezintă sub formă de măciucă!
Ce-i el de fapt? Un zero, un fel de vîrcolac
Nici cît un ou de muscă, nici cît un vîrf de ac, —
Ceva așa, cilindric... Regret că nu găsesc
O cretă și-o tabelă ca să vi-l zugrăvesc. —
S-a zis că face parte din regnul vegetal,
Dar eu nu cred... fiindcă nu-mi pare natural
Să fie din aceeași familie cu floarea,
Să fie văr cu macul și rudă cu cicoarea,
Cu gingașa mimoză, cu palidul narcis...
Ar însemna că-și face familia de rîs!
Nu, nu prea are alură de plantă — dimpotrivă:
Ați întîlnit vreodată o plantă agresivă?
Văzut-ați dumneavoastră o floare sau un pom
Să sară din grădină și să se dea la om?
Ori ați putea concepe vreun fel de ciupercuță
Ce stă să se răpeadă, cînd nimeni n-o asmuță?...
Dar, în sfîrșit, s-admitem că scîrba asta mică
Ar moșteni-n caracter ceva de la urzică, —
Nu prea importă regnul din care face parte
Cît mai cu seamă felul cum știe să se poarte.
Distruge-n organisme țesuturile vii;
Se instalează în trupuri firave de copii;
Îl poartă-n nas și-n gură aproape-orice persoană.
Dar el preferă pieptul de fată diafană
(Deși nu-i prea rezistă nici cei mai mari atleți).
Și — curios! — el are de mult pentru poeți
Un fel de slăbiciune... s-ar zice că anume
Îi place să distrugă ce-i mai de preț pe lume!...

De obicei, trăieşte la umbră. Scos la soare,
Devine melancolic şi, cîteodată, moare.
Dar nu întotdeauna. Uscat ca o mumie,
Ades, de supărare, el cade-n letargie,
Devine colb, se-nalţă pe-un strat de aer moale,
Pluteşte-n atmosferă... şi dînd mereu tîrcoale
În jurul nostru, iarăşi găseşte un cotlon
Şi căpătînd viaţă — devine iar baston!

Savanţi-l studiază făcînd din el *culturi*, —
Un fel de gelatină... un soi de răcituri
Pe care stau microbii ca-n sînul lui Avram
Şi se-nmulţesc acolo în voia lor...
Uitam!
El dragoste nu face. Cu omul în contrast,
Bacilul lui Koch este surprinzător de cast.
Dar cum se înmulţeşte atunci? Prin ce minune?
— Prin *sciziparitate* sau prin diviziune:
Se rupe-ntîi în două... apoi se face-n patru...
Şi-n nouă luni e-n stare să-ţi umple acest teatru
Cu fii, nepoţi, nepoate, şi socri mari, şi fraţi,
Cu veri, şi verişoare, şi cuscri, şi cumnaţi,
Că nici un fel de babă (de-a lor) n-ar fi în stare
Să-ţi spună a cui este şi cîte neamuri are!

*

Prea onorate doamne!

Doar cîteva cuvinte,
Şi-am isprăvit... (v-asigur că nu mi-am pus în minte
Să vă servesc bacilul lui Koch o noapte-ntreagă).
Cum toată lumea ştie, microbul se propagă
Prin aer, prin contactul cu un bolnav în casă,
Prin lapte şi prin carne de vacă ofticoasă, —
Dar mai ales sărutul, cînd cade pe-un teren
Prielnic, răspîndeşte agentul patogen.
Deci n-ar fi rău, fiindcă prudenţa e de aur,
Să vă feriţi din calea acestui mic balaur
Şi orice om cuminte să cugete mai des
Că n-are nici o grabă şi nici un interes
Să moară de ftizie...
Că poate să-şi aleagă o altă maladie [1]
Sau poate să-şi dea singur în cap cu-o cărămidă,
În caz cînd existenţa îi pare insipidă;
Dar dacă-i place viaţa şi soarele — atunci
E bine să respecte aceste vechi porunci,
Pe care medicina de-un veac i le prescrie
Şi dumnealui se face mereu că nu le ştie:

Să nu stai toată ziua vîrît cu nasu-n scripte,
Iar laptele şi carnea — să fie bine fripte.
În orice alimente şi-n orice băutură
Să puneţi acid fenic — nu mult: o picătură...

[1] Mai sigură, mai promptă şi mai puţin stupidă... (n.a).

Şi cel puţin o dată la două săptămîni
Tot omul să se spele pe faţă şi pe mîni...
La poştă sau la gară (şi-n orice loc murdar)
E obligat tot omul să scuipe-n buzunar,
Că pe podea nu-i voie decît în caz de boală...
Iar cînd te duci la teatru sau intri în vreo şcoală
Şi aerul de-acolo îţi pare echivoc,
E mai recomandabil — să nu respiri de loc...
Acei ce au bronşită sau tuse măgărească,
De semenii lor teferi grozav să se ferească!
Să nu-şi mai piardă noaptea cu lucruri nepermise,
Să ţină toată iarna ferestrele deschise
Iar vara să se ducă la aer, la Sinaia,
Să steie-nchişi în casă, c-afară-i udă ploaia...
Pe lîngă asta-i bine, cînd suferi de-anemie,
Cu propria ta viaţă să faci economie.
De nu vrei ca la urmă să te trezeşti mofluz,
Evită surmenajul şi orice fel de-abuz,
Răreşte-o cu tutunul, mai lasă băutura!...
Iar dacă, din păcate, vrei să-ţi apropii gura
De epiderma unei persoane din elită, —
Orioît ar fi persoana aceea de grăbită,
La locul ce urmează să fie sărutat
Să dai întîi c-o cîrpă muiată-n sublimat.

Ori, ca să fiţi mai siguri de viaţă, eu vă zic:
Nu sărutaţi nici mînă, nici gură, nici... nimic!

1927

MIGDALE AMARE

Prin ce ținuturi rătăcești
Pribeagă ?
În care grotă din poveşti
Ai hibernat — o vară-ntreagă ?

O, Muza mea cu nasul mic
Şi coapse fine,
Abia sculptate din nimic,
De ce te-ai dus de lîngă mine ?...

Ți-am prins în părul inelat
Vreo floare artificială ?
Te-am ofensat
Cu vreo metaforă banală ?

Ori mi-ai bătut vreodată-n geam
Şi, spionînd perdeaua trasă,
Te-ai supărat că nu eram
Acasă ?...

Vrei poate macii din livezi
Pe toți cu mîna ta să-i scuturi ?
Sau te distrezi
Cu pălăria după fluturi ?

N-ai adormit cumva pe-afară
Și te-ai trezit subt un umbrar,
Îndrăgostită de-un măgar
Ca-n *Visul unei nopți de vară* ?

Cu Demonul lui Lermontof
Te-i fi-ntîlnit și ți-a fost frică ?...
Nu ți-a intrat cumva-n pantof
O pietricică ?

(De-aceea-mi iese șchiop și mic
Un vers, în fiecare stanță...
Vezi, tot m-ai inspirat un pic
De la distanță !)

Ori m-ai zărit vreodată stînd
Cu Muza altuia ? Se poate.
Le-am spus cuvinte dulci, pe rînd,
La toate...

Dar n-am făcut-o pe furiș
Cum fac confrații mei cu tine,
Ci pe afiș
Mi-am spus păcatul la oricine

Și confidențele, tu știi,
Le-am dat pe față, *tale-quale* [1],
Într-un volum de Parodii
Originale...

Oricum, de-o fi ca-n viitor
Să placă stihurile mele,
Las mărturie tuturor
Că n-ai colaborat la ele.

Că singur m-ai lăsat să scriu
O carte-ntreagă fără tine...
Și dacă totuși mai tîrziu
Te vei întoarce lîngă mine,

Nici nu te-alung, nici nu te-mpac,
Ci-n fundul călimării crunte
Muind un deget, am să-ți fac
Un benghi în frunte!

1922

[1] Așa cum sînt (lat.).

CĂLIMARA

Mi-ai dăruit, frumoasă doamnă, o călimară de argint
Cu două guri întunecate, ca două porți de labirint,
Prin care gîndurile mele s-or afunda neștiutoare
Și-adesea n-or găsi ieșire din bezna umedă, la soare.
Cu două guri ca de fîntînă, din care ultimul meu vis,
Scafandru mic, privind cu spaimă spre fundul negrului abis,
Va încerca, zădarnic poate, s-adune înșirată-n salbe
Recolta de mărgăritare a viitoarelor nopți albe.
În călimara asta nouă roiesc ca fluturii imagini
Ce vor cădea cîndva, inerte, pe cîmpul alb al unei pagini,
Închipuiri neplăsmuite și gînduri negîndite încă
Pe care stropul de cerneală le-nchide-n noaptea lui adîncă,
Cuvinte șterse peste-o clipă, fantome de idei defuncte,
O ploaie miniaturală de-accente, virgule și puncte —
Și-acele negre arabescuri pe care-o vagă fantezie
Sau numai mîna mea distrată le zugrăvește pe hîrtie.

În ea, tăcute şi smerite stau viitoarele regrete,
Alături de bilanţul zilei şi de adresa unei fete ;
Scrisoarea de condoleanţe pe care, poate,
o voi scrie
Unui amic în doliu după vreo rudă care-i încă vie ;
O epigramă inedită ; figura unui tip ridicol,
Pe care nu-l cunoaştem încă ; un titlu mare
de articol
Asupra unei chestii care va fi de actualitate,
Cu siguranţă, peste-o lună sau peste-un an
şi jumătate, —
Şi toate cifrele arabe stau, de la 1 pîn' la 9,
Amestecate şi stupide, în călimara asta nouă...
În cupa ei de întuneric dorm viitorul şi prezentul,
Cuvintele prin care, poate, îmi voi începe
testamentul ;
O poliţă abia schiţată, un madrigal, o amintire
A unei clipe viitoare, — sau o poemă de iubire
Pe care voi ceti-o, poate, atras de noaptea
lor bizară
În ochii tăi cei mari şi negri ca două guri
de călimară...

1911

CIOARA

Cîmpul alb, ca un cearşaf,
Pînă-n zări se desfăşoară...
Sus, pe-un stîlp de telegraf,
S-a oprit din zbor o cioară,

Nemişcată-n vîrf de par
Ca o acvilă pe-un soclu,
Oacheşă ca un hornar
Şi macabră ca un cioclu;

Neagră ca un as de pică,
Subt nemărginitul cer;
Singuratică şi mică
Cît o boabă de piper;

Gîrbovă ca o feştilă
Într-un cap de luminare;
Ca o mutră imobilă
De harap cu nasul mare,

Dar sinistră şi pîrlită
De la coadă pînă-n plisc,
Ca o pajură trăsnită
Într-un vîrf de obelisc;

Încrustată-n atmosferă
Ca un ou de ciocolată;
Amărîtă şi stingheră
Ca o prună afumată;

Cu alura interlopă
Ca un muzicant în frac,
Cuvioasă ca un popă
Şi smolită ca un drac;

Demnă, ca un om celebru;
Mistică şi fără chef
Ca un basorelief
De pe-un monument funebru;

Incomodă-n soare, ca
Un gunoi în ochi; nefastă
Ca un *chibiţ* ce-ţi stă-n coastă
La un joc de bacara;

Suspendată ca o notă
Pe un portativ gigant;
Slută, ca o hotentotă
Părăsită de amant;

Mică-n mijlocul naturii
Ca un fir de praf de puşcă;
Neagră cum e cerul gurii
La un cîine care muşcă;

Cruntă ca o vînătaie
Cauzată-n *match* de box;
Ca un bulgăre de cox
Care-a stat o noapte-n ploaie;

Resemnată, ca-n vitrină
O reclamă pentru vulg,
Şi uşoară ca un fulg
De funingine-n lumină;

Tristă ca un crep de doliu
În văzduhul diafan, —
Ca un punct aerian
Pe-al zăpezii alb orgoliu;

Stranie ca un ponos
Al priveliştei de creţă ;
Solitară şi cochetă
Ca un cuc de abanos ;

Neagră, ca o muscă-n lapte,
Şi fantastică-n contur,
Ca un miez adînc de noapte
Cu lumină împrejur ;

Fină ca o acadea
De ţiţei topit la soare ;
Prinsă-n falduri de ninsoare
Ca un fiong de catifea ;

Ireală, ca un duh
Cu penajul ei feeric, —
Ca o cupă de-ntuneric
Răsturnată în văzduh ;

Gravă ca o rugăciune
Şi posomorită ca o
Figurină de cărbune
Cu nuanţe de cacao ;

Tragică, ca o emblemă
A obștescului sfîrșit ;
Sumbră ca o anatemă
Aruncată-n infinit ;

Mută-n liniștea cîmpiei
Ca un bloc de piatră arsă,
Ca un ghem de beznă toarsă
Din fuiorul veșniciei, —

Atîrnînd de bolta goală
Ca un uger de catran
Unde pruncii lui Satan
Vin, plîngînd, să sugă smoală ;

Piază-rea, ca un blestem
Azvîrlit așa-ntr-o doară
Creatorului suprem, —
Și banală... ca o cioară !

1922

FUM

Vis albastru al Naturii !
Cum se-nalţă-ncet din sfera
Pămînteştilor combustii, spre azur,
Spre Infinit,
Cu podoabe ireale decorează atmosfera
Anunţînd Nemărginirii opera unui chibrit.

Colonade fără număr leagă cerul cu pămîntul
Şi-n ogeagurile albe stau înfipte...
Dar acum
Peste case, ca o mare de lumină, trece vîntul
Spulberînd arhitectura colonadelor de fum.

Din cădelniţi şi din pipe prin văzduh se întretaie
Fum albastru de tămîie
Cu fum galben de tutun,
Ori pluteşte-n trîmbe albe peste cîmpuri de bătaie
Fumul sîngelui şi-al morţii,
Fumul gurilor de tun...

Alteori, din mari dezastre izvorăşte ca un fluviu,
Dar cu-aceeaşi nepăsare îl primeşte cerul trist:
Din incendiile Romei,
Din Stambul
Sau din Vezuviu,
Din altarele lui Buda sau din templele lui Crist.

Orientul îşi înalţă fumul greu de mirodenii:
Visul pàgodelor albe şi-al fachirilor gîngavi.
Miazănoapte, ceaţa deasă care-nchipuie vedenii,
Iar Apusul, fum de fabrici,
Jertfa turmelor de sclavi.

Sus, în spaţii reci, adună cataracte de zăpadă.
Lungi corăbii, la hotarul infinitului, străbat
Altitudini glaciale care-amestecă-n grămadă
Cu buhai de pe Negoiul, aburii din Eufrat.

Sunt acolo scări înalte, străvezii ca floarea spumii.
Dar cu ochii către ele, în zadar aştepţi mereu
Să se clatine azurul din catapiteazma lumii
Şi pe treptele de marmur să coboare Dumnezeu...

Fum ! Învăluie pămîntul ca să-l apere de soare.
Fum ! Cu-noetul ne cuprinde şi ne strînge ca un zid
Şi ne-năbuşe de veacuri în rotundă închisoare
Cu ferestre de lumină care nu se mai deschid.

1913

AEROPLANUL

Spre apusul de jăratic
Cu livezi scăldate-n aur,
Trece-un nour singuratic
Alb şi mare cît un taur.

Iar în urma lui s-abate,
Gata-gata să-l ajungă,
Un ţînţar cu coadă lungă
Şi cu aripi nemişcate.

Creşte-n asfinţit pojarul.
Dealurile stau s-adoarmă.
Norul tace, dar ţînţarul
Umple liniştea de larmă...

1924

SONET ESTIVAL

Din cerul mat, încovoiat pe zare
Ca un imens cuptor de porțelan,
Un soare imobil și diafan
Trimite raze perpendiculare.

Orașul „adîncit ca-ntr-o visare",
Cu tot aspectul lui cotidian,
E bîntuit în fiecare an
De felurite boli imaginare.

Prin atmosfera plină de insecte,
Vin de departe adieri suspecte :
Se furișează molima perfidă...

Trag storul la fereastră și, de frică,
Simt inima cum mi se face mică
Cît un microb de febră tifoidă.

1921

ALBUMUL

O, blestemată curiozitate!
Deunăzi, cu gînduri indiscrete,
Am profanat odaia unei fete, —
Acest muzeu de lucruri parfumate.

Albumul ei cu scoarţe violete
E plin de cărţi poştale ilustrate:
Vederi din ţară şi străinătate,
Oraşe, fluvii, parcuri şi portrete.

Pe una scrie: „Dragă verişoară,
Ai auzit că P.P.K. se-nsoară
Şi vrea să ia o fată din Buzău?..."

Pe alta scrie numai: „Cugetare.
Amorul e un lucru foarte mare."
Şi iscăleşte: Cuţă Popîndău.

1912

SONETE PLUVIOASE

De-o săptămînă ţine-ntr-una ploaia, —
Şi-mi pică-n pat, de sus, din
bagdadie...
O noapte încă de-ar mai fi să ţie
Nu m-aş mira să-mi cază-n cap odaia !

Avea simptome vagi de nebunie
Peninsula Balcanică... şi d-aia,
De cînd s-aprinse-n Orient văpaia,
Pămîntul face hidroterapie !

Sau poate că divinul Mizantrop
A hotărît al doilea potop ?...
Oricum ar fi, eu nu mă tem de moarte

Dar cînd o-ncepe altă veşnicie,
Fac cerere să mă permute-n Marte,
C-aici avem prea multă igrasie !

*

Sunt izolat ca Robinson Crusoe,
Nu vine nime-n uşa mea să bată,
Şi dacă stau cu uşa încuiată
E că nici eu de nime n-am nevoie.

Mai fericit ca legendarul Noe,
Din toată omenirea inundată,
În *arca* mea nu am decît o fată...
Deasupra lumii noi plutim în voie...

Degeaba vă-ndesaţi ca la pomană
Reprezentanţi ai faunei terestre, —
Nu iau cu mine nici o lighioană !

Căci e destul o singură pereche :
Un trubadur şi-o fată fără zestre,
Ca să refacă toată lumea veche !

1912

LA VÎNĂTOARE

I. DECORUL

Sus, pe dealuri, Toamna pune
Mirişti galbene-n lumină,
Arături ca de cărbune
Şi mohoare de rugină.

Rînduri-rînduri, spre cîmpie
Se perindă nori de plumb
Peste larga simetrie
De coline cu porumb.

Iar cînd soarele străbate,
Luminînd peisagiul vast
De dreptunghiuri colorate
Într-un limpede contrast,

Saltă-n valuri jucăuşe
Şi foşneşte lung subt soare,
Cu mătasă la pănuşe,
Mămăliga viitoare...

Scurt, mohorul a foşnit...
Şi spre neagra arătură
Într-o clipă s-a ivit
Un măgar-miniatură !

Din căpiţă sare pleavă,
Sar gunoaie dintr-un snop.
Puşca scoate fum pe ţeavă
Şi pocneşte ca un dop...

A căzut... ba nu ! Din goană,
Mic, elastic şi urgent,
Lîng-o tufă de simziană
A făcut un compliment.

Spre porumb acum s-abate...
Un scaiete zăpăcit
Îl întreabă : — „Ce e, frate ?"
— „Sunt teribil de grăbit !..."

Alungat ca de furtună,
Cu picioare de lăcustă,
Se destinde şi s-adună
Peste-o mirişte îngustă.

Ca o minge se prăvale,
Se coboară şi se suie
Prin hîrtoapele din vale :
Uite-l — nu e, uite-l — nu e !...

Liniştea coboară iarăş
Peste ţarinile moarte...
— „L-ai scăpat !“ zice-un tovarăş
— „Mi-a sărit cam de departe...“

III. MASA

Din văzduh abia s-aude
Ţipăt jalnic de prigorii...
Cu ciubote mari şi ude
Stau la masă vînătorii.

Toţi cu puşca lîngă geantă,
Guralivi şi orăşeni,
Pun o pată discordantă
Pe căpiţa de strujeni.

Şi e frig, şi toţi îngheaţă...
Şi din cînd în cînd nu strică,
Începînd de dimineaţă,
Cîte-un strop de *săcărică*...

— „Într-o toamnă, zice unul,
La un capăt de răzor
M-am oprit să scot tutunul...
Cînd, de jos, de la picior,

Fără veste văd că-mi sare
Un şoldan cît un viţel,
Şi stîrneşte-n goana mare
Alţi vreo şapte după el !

Trag cu ploaie în grămadă,
Fără să ţintesc de loc...
Cine s-aştepta să-mi cadă
Patru iepuri dintr-un foc ?..."

— „Astea sunt invenţii pure...
Mie mi s-a întîmplat,
La o goană-ntr-o pădure,
Un mister adevărat.

Nici nu m-aşezasem bine,
Stam cu puşca subsuoară...
Cînd deodată lîngă mine
Se opreşte-o căprioară.

Stă şi-ascultă, imobilă...
Eu atunci — mă ştiţi cum sînt —
M-a cuprins un fel de milă :
Am oftat... şi-am tras în vînt.

Cînd văzu că «umplutura»
Trece fără s-o atingă
Ea şi-a-ntins la puşcă gura
Şi-a-nceput... aşa... s-o lingă..."

— „I-auzi colo, ce curaj, mă !
Asta şi-a-ntrecut părechea !"
...Buruienile din preajmă
Trag şi ele cu urechea.

Un măceş de două şchioape
Zice-n taină unui spin :
— „Dumneata eşti mai aproape,
Ia-l de mînecă puţin !"

IV. LA ÎNTOARCERE

Vîntul curge spre cîmpie
Transparent şi uniform.
Toate ierburile-nvie,
Toate ţarinile dorm.

Ici şi colo se ridică
Cîte-un nour alb de praf...
Străjuind şoseaua mică
Stîlpii rari de telegraf

(Tot mai singuri, ceafă-n ceafă,
Suluri vinete de fum
Lungi ca gîturi de girafă),
Înşiraţi pe lîngă drum,

Spre oraşul plin de turle
Stau privind c-un aer tîmp...
Şi deodată-ncep să urle
Că-i apucă noaptea-n cîmp.

1921

OCTOMBRIE

Octombrie-a lăsat pe dealuri
Covoare galbene şi roşii.
Trec nouri de argint în valuri
Şi cîntă-a dragoste cocoşii.
Mă uit mereu la barometru
Şi mă-nfior cînd scade-un pic,
Căci soarele e tot mai mic
În diametru.

Dar pe sub cerul cald ca-n mai
Trec zile albe după zile,
Mai nestatornice şi mai
Subtile...

Întîrziată fără vreme
Se plimbă Toamna prin grădini
Cu faldurii hlamidei plini
De crizanteme.

Şi cum abia pluteşte-n mers
Ca o marchiză,
De parcă-ntregul univers
Priveşte-n urmă-i cu surpriză, —

•

Un liliac nedumerit
De-alura ei de domnişoară
S-a-ngălbenit, s-a zăpăcit
Şi de emoţie-a-nflorit
A doua oară...

1928

NOIEMBRIE

Plouă stupid...
Cerul își scutură
Ca dintr-o ciutură
Frigul lichid.

Cîrduri de ciori —
Neagră pecingine,
Flori de funingine
Zboară subt nori..

Plouă perfid.
Și-n doză minimă
Picură-n inimă
Neant acid.

Plouă de sus...
Toamna ironică
Îmi scrie-o cronică
Cît un *Larousse*.

(O Halima, —
Pentru că nu cere
Nici introducere
Nici „va urma"...)

Plouă placid :
A...e...i...o...u...ă...
Dacă continuă
Mă sinucid !

1924

FANTEZIE DE TOAMNĂ

Acesta-i un cîntec pe care de mult
Am vrut să vi-l cînt dumneavoastră.
Natura-l repetă cu aspru tumult.
Acesta-i un cîntec pe care-l ascult
Cu nasul lipit de fereastră.

Ca vechiul ceasornic cu muzică, port
Cîntare latentă în mine.
Se pune-n mişcare un tainic resort
Şi-mi cîntă romanţa trecutului mort
În freamăte lungi de suspine.

Cu crengile ude şi fără veşmînt
Salcîmii la poartă se-ndoaie.
Pe stradă se plimbă iernaticul vînt
Şi fluieră-n tactul aceluiaşi cînt
Şi plînge cu lacrămi de ploaie.

În casă tac toate. Un singur covor
Atacă, pe nas, uvertura.
Şi cărţile toate-l urmează în cor,
Începe să cînte întregul decor, —
Ceasornicul bate măsura.

Şi-acuma-i un cîntec adînc, nentrerupt:
Dulapul cu-o aripă frîntă,
Şi patul, şi soba, şi scaunul rupt,
Şi vechile cadre cu flori dedesupt
Se uită la mine şi cîntă.

Ca undele mării izbite de dig
Pereţii-mprejur fredonează...
Şi numai o muscă surprinsă de frig
Pe masă, alături de-un rest de covrig,
Cu labele-n sus, hibernează.

1913

PRIMĂVARA

După-atîta frig şi ceaţă
Iar s-arată soarele.
De-acum nu ne mai îngheaţă
Nasul şi picioarele!

Cu narcişi, cu crini, cu lotuşi,
Timpul cald s-apropie.
Primăvara asta totuşi
Nu-i decît o copie.

Sub cerdac, pe lăuruscă,
Cum trecură Babele,
A ieşit un pui de muscă
Să-şi usuce labele.

Păsările migratoare
Se rentorc din tropice.
Gîzele depun la soare
Ouă microscopice.

Toată lumea din ogradă
Cîntă fără pauză.
Doi cocoşi se iau la sfadă
Nu ştiu din ce cauză.

Un curcan stă sus, pe-o bîrnă,
Nu vrea să se bucure.
Moţul roşu îi atîrnă
Moale ca un ciucure.

Doar Grivei, bătrînul, n-are
Cu ce roade oasele,
Că de cînd cu postul mare,
Toate-i merg de-a-ndoasele.

Pentru cîte-a tras, sărmanul,
Cui să ceară daune ?...
Drept sub nasul lui, motanul
A venit să miaune.

Dar acum l-a prins potaia
Şi-a-nceput să-l scuture...
Peste toată harmalaia
Trece-n zbor un fluture.

Pe trotuar, alături saltă
Două fete vesele...
Zău că-mi vine să-mi las baltă
Toate interesele !

1919

UN DUEL

Eroii mei sunt doi cocoşi
De rasă, pintenaţi, frumoşi
  Ca ofiţerii la paradă.
Doi cavaleri aristocraţi.
Dintr-o privire ofensaţi
Încep duelul fără spadă.
Au martori puii speriaţi.
Teren — o parte din ogradă,
  Dar n-au motiv de sfadă,
  Căci nu se ştie-a cui e vina —
  Misteru-nvăluie pricina, —
  Deci: căutaţi găina...

Din amîndouă părţile,
Se-ncep ostilităţile.
Ei stau o clipă faţă-n faţă
Cu ciocurile la pămînt,
Apoi deodată-şi iau avînt
Şi lupta-ncepe săltăreaţă:

Sar deodată,
Dau cu ciocul.
Cad alături.
Schimbă locul.
Bat din aripi,
Dau din gheare.
Unul cade,
Altul sare...
Iar s-atacă,
Iar se pişcă...
Dar deodată nu mai mişcă...
Faţă-n faţă, multă vreme,
Stau aşa, ca două gheme
Neclintite
Şi zburlite,
Pînă cînd, pe nesimţite,
Unul părăseşte sfada,
Întorcîndu-se cu coada...

*

Atunci ieşi de sub şopron
Un filozof-clapon,
Urît
Ş-atîta de bătrîn încît
A dat în mintea puilor...
El s-a oprit în faţa lor
Cotcodăcind sonor :
— „Eu dezaprob acest conflict.
E o ruşine, un delict
Nedemn de vremi civilizate.

Dar aşteptăm un viitor
Cînd, mîndri de chemarea lor,
Cocoşii nu se vor mai bate...
Voi vă certaţi pentr-o găină,
Dar nu vedeţi ? E curtea plină !
Ba treceţi gardul la vecini
Că şi p-acolo sunt găini...
De ce vă puneţi gheara-n git ?
Să lase unul, cît de cît,
Să dea şi celălalt ceva, —
Eu, cît de cît, socot c-o da !"

1915

BALADA CORBILOR

Posomorîţi, cu gheara lungă,
Cu pliscuri negre de oţel,
Ne-am înfruptat cît să ne-ajungă
Din prînzul marelui Măcel.
Cu patrioţii la paradă,
Amestecaţi printre eroi,
De-a valma coborîm în stradă, —
Dar nu ne ducem la război!

Cînd geme-n vaier lung cîmpia,
Cînd stau întorşi spre bolta cruntă
Cei logodiţi cu veşnicia
Sub ploaia rece şi măruntă;
Cînd moartea seceră flămîndă,
Făcînd mormane de eroi, —
În dosul frontului, la pîndă,
Noi nu ne ducem la război!

Tîrziu, cu penele mînjite
De sînge negru — şi sătui,

În cuiburi calde şi ferite
Ne-mpărechem şi scoatem pui
Ce s-or hrăni ca şi părinţii
Din hoituri slabe de eroi, —
Căci, soli voioşi ai suferinţii,
Noi nu ne ducem la război!
Alteţă, zvonul creşte iarăşi,
Adună-ţi ceata de eroi...
Cu moartea suntem buni tovarăşi,
Dar nu ne ducem la război!

1923

SINGUR

Cu cea din urmă rază ce tremură-n amurg,
Se-ntunecă palatul bătrînului Habsburg [1].
E noapte. Vîntul toamnei aduce de departe
Un freamăt de suspine prin sălile deşarte,
Căci a pornit monarhul încovoiat şi chel
Oştiri din şapte neamuri să moară pentru el!

Făclia luminează fantastice vitraiuri
Şi-n umbra colorată ca umbra din seraiuri,
În liniştea capelei pe-o treaptă-ngenuncheat,
Cu fruntea-n mîni se roagă bătrînul împărat:
— „Stăpîne, codrii urlă şi rîurile gem,
Din fiece colibă se-nalţă un blestem
Şi-n inima mea scurmă părerile de rău!
Stăpîne, slobozeşte de-acum pe robul tău..."

[1] E vorba de Frantz Joseph (1830—1916) — împărat al Austro-Ungariei; în 1914, Austro-Ungaria, condusă de Frantz Joseph, atacă Serbia, marcînd începutul primului război mondial.

Dar vîntul geme-n noapte ? ~
„E prea tîrziu, bătrîne !
Pe ţarinile noastre de-a pururi va rămîne
Sinistră, ca o pînză de doliu, umbra ta.
O, dacă El te iartă, noi nu te vom ierta !..."

Tresare împăratul. Mişcînd încet din buze,
Încearcă să-şi adune gîndirile confuze...
Dar două diamante strălucitoare curg
Încet-încet pe nasul bătrînului Habsburg,
Şi-n liniştea solemnă, cum pică pe parchet,
Par două lacrămi grele şi mari — de
spermanţet.

1914

IN JURUL UNUI DIVORŢ

Mişu St. Popescu vrea să divorţeze.
Lung prilej de vorbe şi de ipoteze !

Unii spun că Mişu singur e de vină,
Că la ei în casă n-a fost zi senină.
Că nu poate nimeni să-i mai intre-n voie
Şi-a avut norocul de-a găsit pe Zoe
Care-i rabdă toate de cînd l-a luat.
Că desigur alta nu l-ar fi răbdat
Nici măcar o lună, însă biata fată
Este bunătatea personificată !
Că-nainte Zoe pînă nu-l luase
A respins partide mult mai serioase :
Jorj Athanasiu, cînd era flăcău...
Goldman de la Credit... Guţă Popîndău,
Angrosist de vinuri, — o partidă rară
Şi cu care Mişu nici nu se compară —
Toţi cu situaţii şi destul de „bine",
Refuzaţi de dînsa, ca să ia... pe cine !
Că săraca Zoe cînd l-a cunoscut
Era fără slujbă şi dator vîndut.

Că de-atunci încoace ea zădarnic speră,
Că el n-are-n casă nici o manieră,
Nu respectă seara orele de masă,
Rareori cu leafa nimereşte-acasă,
Frecventează cele mai de jos localuri
Şi se ţine noaptea numai de scandaluri...
Dar mai e un lucru mai fenomenal:
Mişu St. Popescu este imoral!
Parcă ea nu ştie că, de-acum un an,
Dumnealui se ţine cu madam Vîrlan?
O caricatură... un chibrit... o aia
Cu piciorul mare şi c-un păr cît claia,
O mahalagioacă... afectată... rea, —
De se miră lumea: ce-a găsit la ea?

Alţii spun că totuşi nu-i de vină el,
Că din contra, Mişu e un soţ model,
Însă ea, Popeasca, este o ingrată.
C-ar fi stat şi-acuma tot nemăritată,
Dacă din păcate nu s-ar fi găsit
Un neghiob ca Mişu, un îmbrobodit...
C-a luat-o tocmai de pe la Vaslui
Unde se dusese la un văr de-ai lui
Care-avea la dînşii casă cu chirie.
Că vorbeau adesea la bucătărie,
Mai cu seamă ziua cînd trecea la masă,
Că duduca Zoe scutura prin casă
Şi — nu zice nimeni că era bigotă —
Însă franţuzeşte nu ştia o iotă!

Că găsind o dată nişte cărţi franceze,
A rugat pe Mişu „s-o iniţieze"...
(Promitea fetiţa !) Tot aşa mereu,
Azi o sărutare, mîine... mai ştiu eu ?
Ba cu franţuzeasca, ba cu scuturatul,
Pînă cînd la urmă a-ncurcat băiatul !...
Toate astea însă la un loc denotă
C-a luat-o goală, fără nici o dotă.
Trei perechi de case ? Ştie Dumnezeu...
Trei perechi de mofturi ! — N-o spun numai
eu.

Întrebaţi pe Lambru, pe madam Palade
(O persoană-n vîrstă, foarte cumsecade)
Şi pe toată lumea care-o cunoştea,
C-a luat-o numai cu ce-a fost pe ea...
El putea desigur *altfel* să se-nsoare, —
Dar în loc să-i fie recunoscătoare,
Să-l respecte-n casă şi să-l menajeze,
Dumneaei, din contra, ţine să dicteze !
Mişu nu e liber nici măcar un pas,
Toată lumea vede că l-a dus de nas.
Dar în schimb, fireşte, ea, de la-nceput
Fără nici o jenă a făcut ce-a vrut.
Seara, cînd o cauţi, pleacă la cucoane,
Ziua se ocupă numai cu romane,
Iar bucătăreasa (c-au schimbat femeia)
Are tot pe mînă, pînă cînd şi cheia
De la magazie şi de la dulap, —
Care va să zică şi-a făcut de cap.

Alţii spun că Zoe, la madam Lipan,
A-ntîlnit pe unu, Iorgu Damian, —
Flutur de saloane, mare puşlama.
Că-ntre ei desigur exista ceva,
Fi'ndcă ea-ntr-o clipă de sinceritate
A scăpat o vorbă la madam Stamate :
— „Ah, *ma chère*, ce nobil şi distins băiet !..."
Iar madam Stamate n-a ţinut secret,
Şi-i destul să afle cîteva persoane...
Tot atunci, se vede, una din cocoane
I-a făcut pesemne lui o anonimă
Unde iscălise doar atît : „Cu stimă..."
Şi-i scria acolo — spun din auzite —
Că „madam Popescu prea se compromite..."
Dar el n-a citit-o, nefiind francată.
Şi-a trecut şi asta.
În sfîrşit, odată
Trebuind să plece Mişu la Vaslui
Pentru nişte case, — un amic de-al lui,
Unul de la Bancă, l-a pornit cu sila
Să ia trenul numai pînă la Chitila
Şi să stea acolo tocmai timpul strict,
Ca să-i poată prinde în flagrant delict...
Că venind Popescu şi văzînd lumină,
A intrat în curte tocmai prin grădină
Şi bătînd la uşa care dă-n salon,
Cineva din casă i-a strigat : — „Pardon !"

Zoe sta de vorbă, nici nu s-aştepta
(Că era devreme... zece şi ceva)

Şi crezînd că-i mîţa sau vrun alt ecou,
Cînd văzu că-i Mişu, a rămas tablou.
El păru deodată foarte încîntat.
— „Mă iertaţi — le zise — că v-am
deranjat !..."
Puse-apoi paltonul peste geamantan
Şi venind cu-ncetul către Damian,
Care sta să plece, zise : — „Bună seara.
(Damian atuncea s-a făcut ca ceara.)
Nu mai staţi de vorbă ? Poate că ţi-e somn...
Te grăbeşti prea tare, mult stimate domn !"
Şi zicînd acestea cu o voce calmă,
Vru să-l ia de guler şi să-i dea o palmă.
— „Domnule Popescu... nene ! stai un pic...
Pe parola noastră că n-a fost nimic !..."
Damian, săracul, nu ştia ce zice, —
Dar găsind la urmă un moment propice,
Cînd văzu că treaba tot mai rău se-ncurcă,
A fugit...
Iar soţii se certară furcă.
Ea-l lua cu bine, nu-l scotea din „dragă",
Socotind că astfel va putea s-o dreagă,
Dar la urma urmei, ca să-l deie gata,
A-nceput să facă, ea, pe supărata.
Că odinioară l-a iubit un pic,
Dar nu-l cunoscuse chiar aşa mojic...
Şi-ntorcînd o clipă capul îndărăt,
I-a strigat din uşă : — „Te-ai prostit di tăt !..."

Toate astea însă n-au nici un temei,
Că nu ştie nimeni ce-a fost între ei.
Vineri, toată lumea a putut să-i vadă
Amîndoi alături, braţ la braţ, pe stradă...
Ei, şi ştiţi, aseară, după ce-a stat ploaia,
Ce-a aflat Tănţica de la Procopoaia
Cînd s-a dus să-i ceară un model de şorţ ?...
Că madam Popescu nu mai dă divorţ.

1911

DEDICAȚIE

Lira spînzurată-n cuî
Cam de mult am părăsit-o,
De urîtul tău, iubito,
Și de dragul nimănui.

Degetele-mi amorțite
De-abia lunecă pe strune.
Toate coardele sunt bune,
Doar a' inimii-s plesnite.

Pentru tine, adorato,
Vreau să-mi cînt de azi încolo
Bucuriile-n tremolo
Și tristețea-n pizzicato.

Și de s-o-ntîmpla ca tonul
Ori măsura să nu-ți placă,
Vom întoarce patefonul
Și vom pune altă placă.

1924

GELOZIE

Dacă nu ne-am fi-ntîlnit
(Absolut din întîmplare),
Tu pe altul oarecare
Tot aşa l-ai fi iubit.

Dacă nu-ţi ieşeam în drum
Ai fi dat cu bucurie
Altuia străin, nu mie,
Mîngîierile de-acum.

Ai avea şi vreun copil
Care, poate (idiotul !),
Ar fi sămănat în totul
Cu-acel tată imbecil.

Dar aşa... ce lucru mare
Că-ntr-o zi ne-am întîlnit
Şi că-s foarte fericit, —
Absolut din întîmplare !

1928

POPULARĂ

Ah, războiul blestemat
Cîte văduve-a lăsat
În durere — şi cîţi prunci
Au rămas orfani de-atunci!

Dar cînd stai să te gîndeşti,
Toate cele pămînteşti
Sunt ca umbra norilor,
Ca mireazma florilor.

Nu-i mirare că, de-atunci,
Au crescut sărmanii prunci
Şi văd încă soarele
Toate văduvioarele...

Doar pe morţii din război
Putreziţi în vînt şi-n ploi,
N-are cine-i întreba
Dacă-s fericiţi ori ba.

1924

TOAMNA ÎN PARC

Cad grăbite pe aleea
Parcului cu flori albastre
Frunze moarte, vorba ceea,
Ca iluziile noastre.

Prin lumina estompată
De mătasa unui nor,
Visătoare trece-o fată
C-un plutonier-major.

Rumen de timiditate
El se uită-n jos posac.
Ea striveşte foi uscate
Sub pantofii mici de lac.

Şi-ntr-o fină discordanţă
Cu priveliştea sonoră,
Merg aşa, cam la distanţă,
El major şi ea minoră...

1924

BALADA UNEI STELE MICI

Ţii minte tu, iubita mea,
O noapte de argint în care
Mi-ai arătat pe cer o stea
Din Carul-Mare ?

Cu faţa-n sus, spre Dumnezeu,
Lăsîndu-ţi capul să se culce
Pe braţul meu,
Te legănam, povară dulce.

Deasupra noastră, un castan
Cu frunze pudic răsfirate
Pentru-a servi de paravan
Iubirilor nevinovate.

Tinzînd o ramură-n zadar
Ca să ne apere de stele,
Fusese martor ocular
La toate cele.

Şi nu mi-ai spus atunci nimic.
Dar cînd mi-am coborît privirea,
Un deget mic
Mi-a arătat Nemărginirea.

Un strop de-argint a lunecat,
Şi, cu paloarea-i siderală,
Pe cerul negru a-nsemnat
Un fir subţire de beteală..

Ţii minte ce fior străin
Trecu atunci, din constelaţii,
Prin bluza ta de *crêpe-de-Chine*
Cu aplicaţii ?

Ce veşti din cerul depărtat
A nins pe fruntea ta zenitul ?
Ce gînduri tainice-ai schimbat
Cu Infinitul ?...

Sclipind departe, prin frunziş,
O stea smerită şi albastră
Sta singuratică, pieziş
Deasupra noastră.

Şi ca un spin,
Cu raza-i rece şi subţire,
Mi-a strecurat un gînd străin
În visul meu de fericire.

Zicea : — „Subt cerul vast şi mut
V-a aruncat aceeaşi soartă
Pe-un strop de lut
Ce-n învîrtirea lui vă poartă.

Sărman atom sentimental !
Nu ştii tu oare
Că viaţa voastră-i colosal
De trecătoare ?"

Zicea : — „Mă mir că te-ai gîndit
Să-mi cînţi o odă.
De cînd poeţii s-au prostit,
Amorul nu mai e la modă.

Oricum, voi sunteţi prea mărunţi
Şi eu, prea mare...
N-ar fi mai bine să renunţi
Şi să vă duceţi la culcare ?

Că nu există pe pămînt
Mai venerabilă manie
Decît — subt stele jurămînt
Pe veşnicie.

Şi nu există-n univers
Mai mare crimă
Decît — la coada unui vers
Să pui o rimă..."

1925

IN IAŞI

Două, post-meridiane...
Sună lung şi monoton
Ornicul cu trei cadrane
De la Sfîntul Spiridon.

Toamna prin văzduh adie
Ca un zbor de libelulă.
În lumina străvezie
Merge-agale o patrulă.

Pe trotuarul plin de soare
Saltă-n mers grăbit părechi
De studente zîmbitoare
Cu frizete la urechi,

Şi spre Universitate
Trec, ducînd pe serviete
Clarităţi întunecate
Şi sclipiri de baionete.

1924

EXPUNERE DE MOTIVE

Pentru ce n-am concurat la premiile Academiei.

Întîi, fiindcă mi-a fost lene...
Al doilea, nu-s modernist
Sentimental ca Demostene
Şi nici ca Blaga — futurist...

Al treilea, mi-e imposibil :
Eu dezaprob şi versul schiop
Şi orice premiu divizibil...
Al patrulea — sunt mizantrop.

Al cincilea, din fudulie...
Al şaselea, fiindcă n-am
Încredere-n Academie
Şi nici la cine s-o reclam...

Al şaptelea, — mi-a fost ruşine...
Al optulea, n-aveam nici eu
Părere bună despre mine...
Al noulea, îmi vine greu

Să mă prezint cu opu-n mînă
Pe la iluştrii mei confraţi
Din Academia Română,
Să zic : — „E bun — mi-l premiaţi ?...“

Al zecilea, nu pot admite
Să fiu învins la handicap —
Şi cînd m-ar scoate din sărite
Le-aş da, pardon, cu opu-n cap !

Al unsprezecelea, — valuta
Reduce-o parte din talent.
Cînd mia face azi cît suta,
Ori dai un spor echivalent,

Ori tragi oblonul la fereastră...
Şi-al doisprezecilea — nu pot,
Fiindcă printre dumneavoastră
E unul cîrn şi idiot... [1]

1921

[1] Aluzie la criticul sămănătorist Bogdan-Duică, unul dintre membrii Academiei, care era împotriva premierii lui Topîrceanu.

COCOSTÎRCUL ALBASTRU

Cu prilejul intrării d-lui Sadoveanu la Academie.

Răsună cobza şi vioara,
Fac gospodinele pomeni...
Ce chef La noi în Viişoara,
Ce praznic mare-n Rădăşeni !

Chiar Hanul Boului învie !
Iar jos, la Crîşma lui moş Precu,
E-atîta zvon şi veselie
De parcă azi se lasă secu !

La vodă-Tomşa vin răzeşii
Să afle astăzi crezămînt.
Şoimaru bea cu megieşii
Izbind căciulile-n pămînt.

Pe cînd Duduia Margareta,
Rămasă singură-n ietac
Să-şi facă-n grabă toaleta,
S-a-mpuns la deget cu un ac...

Vuiesc pe Bistriţa nahlapii
Şi cîntă volbura la Toance.
Plutaşii dîrzi, în sforul apei,
Înfig prăjina, ca o lance.

Spre-o lume care-a „fost odată"
Duc vestea undele-n răspăr...
Stă Zîna Lacului mirată,
C-un nufăr galben prins în păr...

Pe grindul unui lac sihastru,
Din depărtări şi din trecut
Un mîndru Cocostîrc albastru
Misterios a apărut...

El vine cu mişcări atente,
Înaintează fără glas,
Făcînd uşoare complimente
Din cap, la fiecare pas.

Şi-n urmă zice către Zînă,
Oprindu-se într-un picior :

— „Cînd falnic m-am lăsat din zbor
Pe Academia Română,
Eram de mult nemuritor..."

1921

POETUL

Frumos ca un erou de melodramă,
El se expune-n poze studiate :
Profil... *trois quarts*[1]... din față... de la spate,
Și tuturor surîde ca o damă.

Știu pînă și vardiștii cum îl cheamă,
A devenit o personalitate.
Cotidiana lui celebritate
Ca un balon se umflă din reclamă.

Și scrie... scrie... și nimic nu șterge,
Avînd mereu impresia că „merge"
Și că-ntr-o zi va cuceri Parnasul.

Zadarnic, totdeauna, la intrare
Cu politeță i se taie nasul,
Că-i crește iar, din ce în ce mai mare !

1914

[1] Trei sferturi (fr.).

SCRISOARE *

Răspuns

...Ba mata eşti tip ridicol!
Eu n-am scris nici un articol
Întru apărarea Muzii,
Despre cel la care
Pare
Că-mi faci treizeci de aluzii.

Criticul pe care-aici
Îl ataci în versuri mici
Nu-i, desigur, măscărici,
Colibri sau licurici...
Însă nici
Bou sau vacă, precum zici.

E profesor (onorabil),
Autor (interminabil),
Om politic (execrabil),

* Aluziile lui Topîrceanu vizează pe criticii M. Dragomirescu şi Eugen Lovinescu.

Critic (foarte vulnerabil
Dar pasabil),
Preşedinte (incurabil).

Cînd îşi laudă ciracii
Îi compară cu toţi dracii.
Fără spirit diplomatic,
Cu-ale lui precepte
Drepte,
Are cioc, dar e simpatic.

*

Cel pe care-n adevăr
L-am luat cîndva-n răspăr
E un tip mai fistichiu.
Cînd îl iei în pripă
Ţipă...
Lasă-mă să ţi-l descriu.

Are-o mutră anodină
De frizer cu mandolină,
O privire clandestină,
Nas de parafină
Fină,
Şi la gură vaselină.

Braţ rotund şi crupă plină,
Organism de gelatină
Cu structură androgină, —
Iar la-nfăţişare
Pare
O statuie de slănină.

Şi mai are... Ce mai are ?
Cînd se duce la culcare
E de genul feminin,
Dar cînd scrie proză
Roză,
Iscăleşte masculin.

În al Criticei domeniu
Orice Eu — se crede — geniu,
Dacă-i secondat de proşti...
Alte semnalmente ?
Nicnte !
Trebuie să-l recunoşti.

*

Deci scriind el prin reviste
Cronici impresioniste
Cu dantele împrejur,
Într-o zi şi-a zis că
Riscă
Să rămîie prea obscur.

Cum avuse ţara pace,
El ieşi din carapace,
Şi, cu pagini din război,
Dup-acel masacru
Sacru,
S-a vîrît printre eroi.

Ştiu, pe astfel de specimeni
Astăzi nu-i condamnă nimeni,
Au ajuns la apogeu.
Ei, dar ăsta să mă-nfrunte ?...
Pun'te
Un moment în locul meu !

Că mă ştie fiecare,
Sunt sfios ca fata mare
Şi blajin de obicei, —
Însă cînd mă apăr
Scapăr
Ca din cremene scîntei !

În cuptor îmi vîr colacii
Cînd s-arată vîrcolacii.
Spada-mi gata de atac,
Luminoasă ca o dîră,
Vîră
Spaima-n orice vîrcolac !

Ce folos avui de-acolo ?...
Cu săgeata lui Apolo
În zadar l-am săgetat,
Căci o epidermă
Fermă
Este greu de perforat...

Nimeni pace nu-ţi dă dacă
Ai nevoie de dădacă.
Dragul meu, de-aceea zic
Că scriind sudalme
Calme,
Nu poţi cîştiga nimic.

Ci, mai bine, — Muzei cale
Să-i deschizi cu muzicale
Rime, ca de obicei, —
Iar pe păr să-i scuturi
Fluturi
De imagini şi idei.

1922

RIPOSTA

— Unui gazetar[1] care cerea să fiu spînzurat —

Vrei să mă spînzuri, va să zică ?...
Cînd te-am cetit, în adevăr,
Îţi dau cuvîntul că de frică
Mi s-a zbîrlit un fir de păr !

Cum ? Ţi-a venit aşa, deodată,
Netam-nesam ?
Păreai un om cu judecată —
La asta nu mă aşteptam.

Te-ai supărat şi-ţi pare rău
Că-s încă viu ?
Păcat că eşti de la Tazlău,
Păcat că trebuie să-ţi scriu !

[1] Se referă la Octavian Tăslăoanu, aflat în polemică, pe atunci, cu Topîrceanu. În 1919 conducea revista *Luceafărul*.

Dar asta-i datoria mea :
Să dau cu zacherlină-n proşti.
Talent avem — o recunoşti.
Atunci, păzea !

Păzea, să nu dai de ruşine,
Să nu te strîng într-un sonet.
Să nu te spînzur eu pe tine
De-un epitet !

Păzea, că muza mi-i fecundă
Şi cînd te-oi prinde nu te scap :
Cu şapte rime pe secundă
Îţi dau la cap !

Păzea, să nu te-aştern pe-o filă
Şi-n roca unui vers masiv
Să te-ncrustez definitiv
Ca pe-o fosilă !

Păzea, să nu-ţi înfig în coastă
O epigramă ca un cui.
Să-ţi sparg în cap o odă proastă,
Să faci cucui !

Să nu-ți arunc în ochi o stanță
Cu versuri mici,
Să nu te ard de la distanță
C-un hexametru ca un bici!

Și-apoi, în hazul galeriei,
C-un vers subțire ca un ac,
Pe frontispiciul Veșniciei
Să te fixez ca pe-un gîndac!

1919

BENE MERENTI

— Cu prilejul decorării d-lui Ibrăileanu —

Credeam că-i numai o poveste,
Cînd colo este
Adevărat!
Aflai aseară trista veste...

Eu am pe cap proiecte grele
Cu care lupt,
Dar vestea asta m-a-ntrerupt
Din ocupaţiile mele.

Şi la moment
Mi-am zis: „Să-i fac vreo două
stanţe,
Să-i telegrafiez urgent
Condoleanţe..."

Citesc şi recitesc misiva,
Nedumerit mă uit la plic
Şi nu-mi explic :
Ai publicat ceva-n *Arhiva* [1] ?...

Te-i fi aflat cîndva-n eclipsă
Şi-aî scris un studiu analitic ?
Sau poate *Spiritului critic*
I-or fi găsit vreo lipsă ?

Cum aş putea descoperi
Maşinăria ?
Să ştii că N. N. Zaharia [2]
A iscălit ceva : *G. I.*

Sau altă pană anonimă
Te-a lăudat cumva la Motru [3] ?
Păcat că n-am aici o rimă
În *otru !*

---

[1] Publicaţie istorică şi filologică. A apărut la Iaşi între 1892—1940. Cu vremea a devenit o revistă arhivistică, lipsită de interes literar şi se pare că asupra acestei caracteristici se îndreaptă ironia lui Topîrceanu.

[2] N. N. Zaharia — publicist burghez, autorul unor studii mediocre despre Eminescu şi Vlahuţă.

[3] Se referă la profesorul C. Rădulescu-Motru, care se afla în anii 1913—1914 la conducerea *Noii reviste române*. Această publicaţie, caracterizată prin tendinţa ei oficial burgheză în anii amintiţi, polemiza cu *Viaţa românească*. De aici ironiile lui Topîrceanu.

(Vezi, eu... cu toate că n-am dat
Lucrări mai vaste,
Am scris destule versuri proaste
Şi totuşi nu m-au decorat.)

Dar trebuie să lămurim
Acest mister...
Nu ai cumva vrun omonim,
Funcţionar la minister ?

Să ştii c-aici e-ncurcătura !
Eu îţi spuneam
Că toţi aceştia se cam
Ocupă cu literatura..

Ai vreo protecţie de fustă ?
O, aş putea
Să-ţi fac aluzie... dar nu stă
În firea mea.

...Degeaba caut înainte
Că nicidecum
Nu-mi vine-n minte...
M-am întrebat şi azi pe drum,

Mă-ntreb şi-acum, cînd stau alene
Cu braţele subt căpătîi :
De ce te-au decorat cu „Bene
Merenti" clasa I ?

Da, ştiu că te-a-njurat la *Noua Revistă* tipul clandestin...
Dar cel puţin
Să ţi-o fi dat de clasa II-a !

Ce ? Ai ucis pe cineva ?
O, dimpotrivă,
Nu ai alură ofensivă...
Ce-or fi avut cu dumneata ?

Că ziua-ţi oblonești odaia,
Nici nu te-auzi, nici nu te vezi,
Şi-n toate nopţile veghezi
Ca cucuvaia.

Încît ne speriem acum
Cînd îţi zărim pe stradă mutra,
De parcă ne-ntîlnim în drum
Cu Brahmaputra [1] !

[1] Poetul face o regretabilă confuzie între zeul indian Brahma şi fluviul Brahmaputra.

Ci mulţumeşte-te încalte
C-un singur hap.
Căci omului îi vin şi alte
Nenorociri mai mari pe cap.

Ce-ai zice dacă, bunăoară,
Într-o privinţă,
Te vor distinge-a doua oară
Cu „Bărbăţie şi credinţă“ ?...

1913

JOS CORTINA

JOS CORTINA

Prolog în versuri la piesa
AMANTUL ANONIM

Cînd se ridică cortina, după cele trei semnale, s-aude dintre culise:

UN GLAS

Nu-i gata ! Jos cortina !

DRACUL

(apărînd pe scenă în acest moment, face un semn cu mîna spre culise):

Lăsaţi-o ridicată !

(Spre public.)

E foarte greu s-acoperi ce-ai dezvelit odată...

(La rampă.)

Frumoase cuconiţe şi domnilor... vă rog
Să suportaţi, din treacăt, un inocent prolog...
De obicei, prologul e spus de-un domn în frac.
Ce-aţi zice de l-ar spune, incidental, un drac ?
Un drac adus pe lume de spiritul feeric
Al fanteziei, care sondează-n întuneric
Să scoată la lumină imagini din Infern, —
Un drac urît dar tînăr şi, mai ales, modern ?

Asemeni lui Mefisto, cu Belzebut identic,
Deşi apar pe scenă, sunt foarte autentic.
E drept că nu am coarne vizibile-ndeajuns :
La fel cu dumneavoastră le port şi eu pe-ascuns.
Dar nu vedeţi văpaia ce-n juru-mi se revarsă
Şi nu simţiţi prin aer miros de piatră arsă, —
Magnetica prezenţă a marelui damnat ?
Să nu vă pară glumă : sunt drac adevărat.

De la-nceputul lumii dizgraţiat pe veci,
Trăind doar printre bufniţi şi printre lilieci,
Am născocit pe vremuri o mie de tertipuri
Ca să apar în lume subt diferite chipuri :
Cînd şarpe, cînd femeie, cînd pasăre, cînd ţap
Cu barbă de călugăr şi piele de harap...
Dînd răului ispită, păcatului savoare,
Inteligenţei aripi şi visului splendoare,
Am învăţat pe oameni cum să trăiască bine,
Am zis : „Lăsaţi să vie femeile la mine",
Am instigat savanţii să caute-adevărul
Şi-am îndemnat pe Eva să savureze mărul.

De-atunci există-n lume atîtea lucruri bune :
Violuri, adultere, bătăi, înşelăciune,
Otrava, dinamita, revolverul şi tunul —
De-atunci există-n lume alcoolul şi tutunul.
Păcatele-n tot locul şi-au înmulţit răsadul.

Cei mici — mă trag de coadă ; cei mari —
umplură iadul.

Din adevăr savanţii au făurit minciuna,
Escrocii sunt mai siguri decît întotdeauna,
Iar ale Evei fiice dau buzna în livadă
Din merele oprite să facă marmeladă !

De-atunci subt mască nouă prin viaţă mă strecor.
Pe scena mare-a lumii sunt cel mai bun actor.
Şi joc în mii de piese, de cum s-aprinde lampa.
În lunga-mi carieră eu m-am deprins cu rampa —
Cunosc atîtea trucuri şi trag atîtea sfori !
Am apărut şi-n teatru de nu ştiu cîte ori.
În *Faust*, bunăoară, am obţinut succese
Cu mult mai preţioase decît în alte piese.
În Lermontov, îmi place un rol de bariton.
Joc comedie bufă şi-adesea — de salon.
Şi-am fost şi-n teatrul vostru, cu ferii nefaste,
Banalizat pe vremuri în şase acte proaste
În care este vorba, ici-colo, de-un cocoş...
Dar mai cu osebire eu nu-mi găsesc reproş
Cînd joc în redingotă, pe-o scenă fără trapă,
În piesa unui ungur... al cărui nume-mi scapă.

Da, între drac şi teatru sunt legături subtile
Ce nu datează numai de trei sau patru zile.
Căci el îmi dă costume, eu la nevoie — joc.
Ne-mprumutăm în taină un sprijin reciproc.

Terenul îmi convine : fac intrigi în culise,
Mă furişez prin toate cabinele deschise,
Cobor apoi în sală, şi-n lungile antracte
Joc farse inocenţei cu penele intacte.
Apar la stal în negru, la lojă-n travesti.
Cucoanele adesea mă binoclează şi
Bărbaţii-mi fac cu ochiul... Uşor, uşor străbate
Prin atmosfera caldă un vis de voluptate...
Şi fi'ndcă pentru mine momentul e propice
Să joc în adultere pe-al treilea complice,
Bătrînii şi geloşii mi-aruncă anatema...
De-aceea sper că dracul va deveni emblema
Acestui nou spectacol la care, nechemat,
Am apărut pe scenă — dar nu m-am deghizat.

Deci, onorate public, să faci pe dracu-n patru,
Să-mi spui acum şi mie : de ce-ai venit la teatru ?
E drept că toată ziua te-nvîrţi ca un şurub,
Şi poate că-i mai bine aici, decît la club...
Avem şi noi la teatru farsori ce joacă drame,
Şi-n fiecare lojă cîte-un brelan de dame ;
E plin de fanţi parterul şi, după cum vedeţi,
Avem la galerie exolfe şi valeţi ;
Balcoanele sunt pline de cărţi amestecate ;
Avem în fundul sălii o-ntreagă facultate
De inimi mititele ca nişte aşi de cupă ;
Am instalat afară un casier la crupă —
Şi-avem şi noi un *chibiţ* ce nu cunoaşte jocul :
Acela e pompierul, menit să stingă focul.

La noi e mult mai bine decît la masa verde.
Aici un om de treabă cel mult îşi poate pierde
Bastonul sau galoşii, umbrela sau nevasta —
Dar cîţi, la urma-urmei, n-o pierd şi fără asta!

Pornisem a vă spune doar cîteva cuvinte...
Fiindcă, cu vreo lună sau două mai-nainte,
Moralitatea-n artă a fost, pe neaşteptate,
O chestiune gravă de actualitate;
Fiindcă-n ţara noastră (eminamente castă)
Nici un bărbat pe stradă nu scapă-o vorbă proastă,
Şi orice Galatee, cînd are-o aventură,
Se culcă şi se scoală tot cu morala-n gură, —
Mă simt în seara asta dator să vă previu
Cît este încă vreme (deşi e cam tîrziu,
Şi, poate, multă lume a adormit în sală) —
Că piesa ce se joacă e-o piesă imorală...

Cum? Nu se scoală nimeni să plece?... Curios!

Vă jur că teatrul nostru e-un teatru serios,
Că piesa de-astă-seară, cu scene palpitante,
În care este vorba de patru-cinci amante
Şi de-un amant de pică, *Amantul anonim*,
E-o piesă serioasă...
Dar ce să mai vorbim!
De-aş întreba pe cea mai sensibilă cucoană:
Vrei artă cu morală sau artă cu... havană?

În gînd ea mi-ar răspunde : „Vreau artă cu trabuc !"
Deci piesa de-astă-seară e-o piesă cu buoluc,
Dar cum nu pleacă nimeni şi toată lumea tace,
Înseamnă că *Amantul,* aşa cum e, vă place.

Da, ştim şi noi că teatrul ar trebui să fie
O şcoală de moravuri şi-un leac de insomnie,
Un sfînt lăcaş în care un spectator novice,
Cînd intră să se dreagă, nu riscă să se strice.
Mai mult decît atîta : un teatru-adevărat
Ar trebui să dreagă ce e deja stricat,
Să fie-un fel de templu miraculos în care,
Cînd intră o femeie, să plece fată mare !
Dar ce să facem dacă un teatru ideal,
Oricît ar fi de pudic şi de... Naţional,
Nu poate cu de-a sila s-adune lumea-n sală
Şi după ce-i ia banii, să facă şi morală.
Căci nici un om cuminte, stăpîn pe punga lui,
Cînd are gust de pere nu cumpără gutui, —
Iar teatrul, din păcate, în lumea lui albastră,
Fiind în legătură cu punga dumneavoastră,
Cum vreţi să ţină seamă de prunci sau de şcolari,
Cînd trebuie să fie pe placul celor mari ?

Ş-apoi... vă rog să-mi spuneţi, cu gîndul în trecut :
Cîţi dintre dumneavoastră (pe vremuri, la-nceput)
Au învăţat la teatru deprinderile rele, —
Să bea şi să fumeze, să facă toate cele ?...

Cînd un grăunte tînăr de grîu sau de neghină
Înfige-n huma tare un vîrf de rădăcină,
Crezi c-a avut nevoie de dascăl, de dădacă,
Ori a venit la teatru să-nveţe cum să facă ?

S-a supărat Morala şi s-a scandalizat
Cînd a văzut pe scenă un pat, un simplu pat...
Dar, Dumnezeu ne ierte, pe alţii şi pe mine,
Noi n-am ştiut că patul e-un lucru de ruşine !
Ce, credeţi că şcolarul, oricît de guguman,
N-a mai văzut pe-acasă un pat ori un divan
Sau vreo canapeluţă nevinovată care
Evocă cine ştie ce întrebuinţare ?
Iar dacă patul însuşi evocă un mister,
Atunci... atîtea mese de pe la minister,
Rămase de pe vremuri, n-ar fi şi ele oare
Cînd le-am aduce-n teatru — demoralizatoare ?
Doar ştie toată lumea că un bărbat de stat
Se culcă şi pe masă, cînd nu există pat...

Cînd vine-o postulantă frumoasă de la ţară,
Întreb pe Moralescu : o laşi s-aştepte-afară,
Ori o poftești, săraca, să stea pe canapea ?
Şi nu stai cîteodată alăturea de ea,
Ba chiar şi mai aproape ?...
Atunci, nici canapeaua
Să n-o aduci pe scenă, că ţi-ai găsit beleaua !

În teatrul nostru liber, e liber fiecare
Să intre, cînd arată biletul de intrare,
Dar dacă nuditatea ideilor nu-i place
E liber să se ducă şi să ne lase-n pace.
Pe cîte alte nuduri ce cad orizontal,
Ipocrizia pune perdele de cristal!
Chiar tu, frumoasă doamnă, cu zîmbetul frivol,
Tu ziua eşti un înger, dar noaptea... dracu gol!

Nu căutaţi în teatru virtuţi familiare,
Nu puneţi artei zgardă şi visului hotare,
Lăsaţi să zboare-n voie uşoara Poezie, —
Mai multe orizonturi! Mai multă fantezie!
Căci e o profanare şi o enormitate
S-arunci un văl impudic pe biata nuditate,
Să-mbraci în cămeşuţă un înger de Murillo [1]
Şi-n rochie decentă pe Venera din Milo.

(*S-aud bătăi în uşă.*)

Cine-i acolo? Intră!

(*Regizorul apare.*)

Cu cine-avem onoarea?

REGIZORUL

(*inclinîndu-se*)

Noi suntem regizorul...

şi ne-am pierdut răbdarea,

[1] Bartolomé Esteban Murillo (1618—1682) — pictor spaniol.

De cînd afară noaptea în falduri moi s-aşterne
Iar tu îndrugi pe scenă atîtea baliverne.
De-aceea, înainte de cele trei semnale,
Rugămu-ne fierbinte întunecimii-tale
Să termine povestea cu morţii şi cu viii
Şi să se ducă unde... (*reverenţă*)
şi-a înţărcat copiii...

(*Confidenţial.*)

E zece fără zece !

DRACUL

(*scoţînd ceasornicul*)

E nouă jumătate.

REGIZORUL

Ascultă ! în depărtare un orologiu bate...
Vrei să rămîi tu singur aici, ca o momîie ?
Ori poate vrei s-aprindem o boabă de tămîie ?
Nu te-am adus pe scenă să spui *Mahabharata* [1],
Decorurile-aşteaptă, actorii toţi sunt gata,
Actriţele, nervoase, şi-au părăsit cabina,
E timp să se ridice definitiv cortina,
C-a stat destul lăsată ca o perdea... E ora
Cînd nerăbdarea creşte în pieptul tuturora :
Balcoanele fac zgomot — se alarmează stalul
Şi lojile s-agită...

[1] Epopee sanscrită, cel mai vechi (probabil sec. al V-lea î.e.n.) şi mai impunător monument al literaturii hinduse. A fost atribuită lui Vayasa şi numără peste două sute de mii de versuri, grupate în distihuri.

(Sonerie între culise.)

Ai auzit ? Semnalul !...

(Îl împinge treptat spre ieşire.)

Piei, drace !

DRACUL

Imposibil.

REGIZORUL

Piei, drace !

DRACUL

Nu-s grăbit...

REGIZORUL

Piei, drace, că s-aprinde lumina...

(Zimbind spre public.)

În sfîrşit !

[1929]

POEZII NEINCLUSE ÎN ULTIMELE EDIȚII

Din vol. BALADE VESELE ŞI TRISTE,
ed. a II-a şi a III-a

IN TREN

E larmă şi trenul stă gata să plece.
Vagonul se umple de oameni străini.
Mi-e inima strînsă... E şapte şi zece.
Mă-ntorc la fereastră şi stau ca pe spini.

Dă-i, neamţule, drumul, că n-avem răbdare!
E gata... Un şuier, un repede zvon, —
Şi simt că se mişcă cu noi... Salutare!
Trec umbre grăbite pe lîngă vagon.

E clipa cînd glasul durerilor tace.
Duc mîna la frunte şi ochii mi-i strîng, —
În suflet deodată un gol mi se face...
Dă-i, neamţule, drumul, că-mi vine să plîng!

Acum, pe de laturi, încep să rămînă
Semnale, macazuri, vagoane şi fum;
Trec umbre de oameni cu steaguri în mînă, —
Şi trenul, năvalnic, s-aşterne la drum.

Adio ! Adio, romantică urbe !
Adio, zădarnic şi dulce trecut !
Din goană, cînd trenul se-ndoaie la curbe,
Scot capul afară şi lung te salut...

Oraşul rămîne sclipind în lumină,
Biserici şi case deodată apun,
În faţă le cade o verde cortină, —
Şi trenul aleargă, aleargă nebun.

Se schimbă decorul priveliştei sure :
Un şes, peste care trec umbre de nori...
Un drum singuratic... un colţ de pădure
Cu vîrfuri uscate şi cuiburi de ciori...

În arie largă se-nvîrte pămîntul
Şi curge-n rotire întregul teren.
Pe netede cîmpuri ne ducem ca vîntul.
Cantoanele albe se uită la tren...

1905

PREFAŢĂ

Am plîns şi eu în versuri pesimiste
Amorul meu dintîi, ca orice om,
Şi poate că aş fi sporit c-un tom
Biblioteca sufletelor triste.

Dar azi vă dau o veselă agapă
De inedite şi răzleţe pagini.
Durerea mea, topită în imagini,
Dispare ca un fulg de nea în apă.

Se schimbă-n glume lacrimile clare.
Simbolice baloane-de-săpun
Plutesc deasupra vîntului nebun
Stîrnit de reci curente literare.

Şi-n existenţa lor cea efemeră,
Cu străvezii pereţi, de-abia închid
O parte mică din eternul vid,
Şi totuşi cer un loc în atmosferă.

O, indulgentă Critică postumă,
Să nu le-nțepi cu vîrful unui ac,
Că rînd pe rînd baloanele de spumă
În lacrimi grele iarăși se prefac.

1910

BROASCA ȚESTOASĂ

Nu-i vezi nici cap, nici coadă, nici picioare,
Un bolovan... Dar dac-o lași în pace,
Ea scoate botul de subt carapace
Și-ncet-încet se pune în mișcare...

În cîte milioane de tipare,
Cu haine transparente sau opace,
A trebuit Viața să se-mbrace
În drumu-i de prefaceri milenare!

Căci dibuind o formă mai perfectă,
De la amibă pînă la insectă
S-a rătăcit în mii de ipoteze.

Și ce drum lung și evoluții grele,
Pîn-a ajuns Natura să creeze
Gingașa formă a iubitei mele!

1914

DESPĂRȚIRE

Trec pîlcuri de răchită și stîlpii fug într-una,
Pe cer în clarul zilei ne urmărește luna, —
Și trenul deopotrivă la-ntrecere cu ea
Aleargă peste cîmpuri... Adio, draga mea!

Adio! Gîndul doarme și sufletu-mi veghează...
Uimit mă uit cum joacă pe mîna mea o rază...
Vecinul mă privește cu ochii plini de somn,
O muscă întîrzie pe fruntea unui domn...

Iubito, simt în urmă-mi cum zările se mută, —
Cum se distramă-n aer chemarea mea pierdută, —
Și lacrimile tale pe suflet mi s-abat
Ca stropii mari de ploaie pe-un lan de grîu uscat...

În marea de lumină surîde-ntreg pămîntul.
Un om aleargă-n urmă de parcă-l duce vîntul.
Din galbena rotire de lanuri, se desfac
Cicoarele albastre și florile de mac...

O, de-aş putea viaţa să mi-o prefac în floare
Acum ţi-aş arunca-o din goană, la picioare!...

Şi dacă pentru tine aş vrea să uit că sufăr,
S-arunc în vînt afară scrisorile din cufăr, —
Mă sfîşie ca spinii părerile de rău
Şi-n inimă-mi răsună adînc, suspinul tău...
Iar dacă-ncerc, trecutul, cu şiru-i de morminte,
Să mi-l rechem zadarnic, — aducerile aminte
Mi se topesc în suflet ca stelele-n fîntînă,
Ca fulgii de zăpadă pe care-i prinzi în mînă...

Mă-ntorc şi mă cutremur...
Nemesis [1], taină crudă,
Ia-ţi înapoi naframa de calde lacrămi udă.
Tu, care, nemblînzită din umbră, fără glas,
M-ai urmărit pe drumul durerii pas cu pas, —
Tu care-ntuneci steaua ce-n ochii mei scînteie
Şi-mi spulberi ale nopţii albastre curcubee, —
Întoarce-ţi fruntea rece şi lasă-mă de-acum,
Străin de mine însumi, să merg pe acelaşi drum
Pe care-a mers de veacuri nefericita turmă...
Şi voi primi c-un zîmbet popasul cel din urmă.

1915

[1] Zeiţa răzbunării şi a justiţiei (în mitologia greacă).

AMINTIRE

Am stat o clipă-n loc s-ascult,
Ce freamăt lung s-aude ?...
Doar vîntul apa- scutura
Din ramurile ude.

Şi paşii mei foşneau uşor
Pe frunzele cărării,
Mergeam in noapte tremurînd
De chinul aşteptării.

La stînga codru-ntunecat,
Grădina-n mîna dreaptă
Şi-n fund o casă între plopi...
Iubita-n prag m-aşteaptă.

Aşa, ţin minte ca acum
Cînd ne chemam în şoapte
Prelung, departe a ţipat
O pasăre de noapte.

Mi se părea cînd ascultam
Copacii mari din față
Că dușmani răi și nevăzuți
Vor să mi-o ia din brață,

Și-atunci bolnav o sărutam
Pe ochii mari, pe tîmple,
Și-n taină parcă așteptam
Un rău să mi se-ntîmple...

În zori de zi ne-am despărțit.
Cîntau în sat cocoșii
Iar norii de la răsărit
Pluteau în flăcări roșii.

Și-acum sunt singur... și-i tîrziu...
Iubita mi-e departe.
Mă arde-n suflet dorul viu,
Și zilele mi-s moarte.

1920

Din vol. PARODII ORIGINALE,
ed. I şi a II-a

ODA SOBEI MELE

Cum ar face-o un student sărac

Păstrînd intactă adormita spuză,
În colţul tău, stai rece şi ursuză.
O, inutilă mobilă, pesemne
Te-ai supărat că nu-ţi mai cumpăr lemne ?

Tu nu-ţi dai seama că, deşi regret,
Nu te-am putut prevede în buget, —
Dar hai să facem amîndoi bilanţul,
Să vezi şi tu cît valorează sfanţul :

Sunt 40 la birt
30 chiria
Sunt 7 şi 80 spălătoria
5 franci e vinul (fără amănunte)
3 gazul,
4 cheltuieli mărunte
Sunt 10 franci şi 20, tutunu
1 franc, pomană

Fac 101
Plus 6 franci pe lună şvarţ cu lapte

107 (una sută şapte)

Scăzînd acum din leafa de... student,
Rămîne o băncuţă — excedent...

Şi, vezi, de tine nu mă mir de loc
C-ai stat o iarnă-ntreagă fără foc.
Dar m-aş mira de mine să trăiesc
O săptămînă, fără să iubesc.

Deci, pîn' să cumpăr lemne cu căruţa,
Eu totdeauna cheltuiesc băncuţa —
Şi-abia atunci constat c-ar fi posibil
Să faci căldură, — fără combustibil!

1909

ARMONII VESPERALE

În vesperala simfonie tronează liniştea regală [1]
Şi parcul rozelor senzaţii cu-ndoliate crizanteme
Sonor deşteaptă cascadarea de note vagi în
catedral
Orisontînd [2] în ritmul mistic albumul stinselor
poeme.

Şi-n aiurarea muribundă convoi de ore funerar
Pătau linţoliul de mistere cloroformate în surdin
Pe cînd banalele foburguri filtrau tăcuta orhestra
A cimitirului spasmodic iluminat de luna plină.

O, socluri diafanisate de nostalgii şi de torent
Cîntări funebre de silabe crispate în amurgul trist
Ce rugi bizare palpitară în *la* bemol, cînd
transparent
Se desinau în atmosferă pe cerul dur de ametist

[1] Contradicţie numai aparentă. În fond liniştea cîntă, pr
cum muzica tace (n.a.).

[2] Verb nou, formaţie proprie. Se simţea nevoie (n.a.

Alcovuri magice, safire punctează pacea violetă.
Cu gesturi pale şi acute spre negre sfere siderale,
În calmul pur al simfoniei apare-o neagră siluetă.
Şi liniştea regală cade cu emanaţii vesperale... [1]

1912

[1] A se observa impresia de infinit palpabil a acestui vers magistral (n.a.).

ENIGMA CĂRŢILOR ÎNCHISE

— Poliritmie —

Imaculate pagini scrise de mîni pe care umila vreme
A pus eternele-i embleme !
O, gînduri stinse-n cărţi închise
O, reci abise deschise peste paradise
O, vise scrise !
Sunt cărţi îndoliate din care misticii fiori
Uşori
Înghirlandează mutele dezastre
Cu orizonturi pale şi albastre,
Neantul brelocat în străluciri de astre
Profund inoculează statuile nocturne cu gesturi
oglindite
În lacuri de mistere
Şi de tăcere. [1]
Sunt cărţi îndoliate
Cu nostalgii bronzate,
Sunt cărţi în care psalmodii cu vagi ecouri
Prelung deşteaptă-n aer spasmul din regalele
cavouri...

[1] Precum se poate observa, ritmul a variat deja puţin (n.a.).

Cînd ritmul melancolic al mutelor balade
Renaşte, vibrează, contemplă şi cade
Şi cade-n cascade
De palide vise.
O, strania enigmă a cărţilor închise !...

1912

POETUL M. SĂULESCU *

În seara asta luna trecea peste grădină...
De ce trecea ea oare aşa peste grădină ?
Ştiu eu ? Poate că duce cevaşilea cu ea...
Sau poate că atuncea cînd am văzut-o eu
De-aicea, cum trecea,
Ea sta pe loc... şi norii fugeau mereu-mereu,
Într-una pe sub dînsa, goniţi de vînt aşa.
Dar poate ca să fie şi altcumva...
Ştiu eu ?

1914

* M. Săulescu (1888—1916) — poet care s-a afirmat sub auspiciile simbolismului ; a murit pe front în timpul primului război mondial.

FĂRĂ ADRESĂ

— Unui domn care-mi cerea adresa în 1914 —

Îmi ceri adresa, domnul meu ?
Sînt trist din cale-afară...
Cum să ţi-o dau, cînd însumi eu
O caut de-astă vară !

Să nu mă-ntrebi cum s-a făcut, —
Cine-ar putea să spuie ?
Adresa mea a dispărut.
M-am pomenit că nu e !

A rătăcit de azi pe mîni
Pribeagă prin Moldova,
Iar peste două săptămîni
Am prins-o-n Vîrciorova.

Şi cum am dat ochi amîndoi
Mi-a spus, acolo-n gară,
Că dacă nu era război
Ar fi ieşit din ţară...

Înduioşat i-am amintit
Atunci, cu vorbă bună,
Ce trai frumos şi liniştit
Am dus noi împreună.

I-am explicat apoi c-aş vrea
Menaj indivizibil, —
I-am spus că nu pot fără ea,
Că-mi este imposibil!

Dar ea s-a dus şi m-a lăsat
Din nou, în toamna sumbră,
Să rătăcesc neconsolat
Ca „omul fără umbră".

De-atunci, urmînd adresa mea
Necontenit fugară,
Cu geamantanul după ea
Alerg din gară-n gară.

Am întrebat pe la amici,
Cu jumătate-gură:
— „N-a fost adresa mea pe-aici?..."
— „E-n vilegiatură!

Chiar adineauri a plecat.
Venise de la munte...
Purta un plic decolorat
Şi-o marcă strîmbă-n frunte...

Şi-am mai zărit-o, dacă vrei,
Acum vreo zece zile, —
Urîtă, vai de capul ei.
Şi plină de ştampile!

Ce-o fi păţit adresa ta?
Pe unde-i, sărăcuţa, —
Să ştii c-a prins-o cineva
Şi-a dus-o la Mărcuţa..."

•

O, Doamne, cum m-am săturat
De-atîtea ipoteze!...
De cît să stau aşa-ncurcat,
Voi pune s-o sculpteze

În caractere de granit
Pe-o piatră funerară,
Să dorm înalte liniştit
Că n-o să mai dispară...

1915

STROFE DE IARNA

Doamne, tu te ţii de glume ?
Nu ne vezi mizeria ?
Pentru ce-ai lăsat pe lume
Geruri ca-n Siberia ?

•

Nu mai este mămăligă,
Vremile-s teribile.
Astăzi toată lumea strigă :
„N-avem combustibile !"

•

Nu e chip de dimineaţă
Să mai baţi trotoarele
Că-ntr-o clipă îţi îngheaţă
Nasul şi picioarele !

•

Astă-noapte mi se pare
Gazda mea, Emilia,
S-a-ncălzit la lumînare
Cu toată familia !

•

Casele sunt dezolate :
Sobele şi vetrele
Stau cu gurile căscate...
Ger, de crapă pietrele !

•

Plitele de fier îngheaţă
Fără foc, deoarece
Nu găseşti cărbune-n piaţă
Să chiorăşti un şoarece !

•

Doamna Şvartz alaltăsară
Cît p-aci să leşine :
O pisică vrînd să sară
Între două streşine,

Cum furase o bucată
Nu ştiu din ce cratiţă,
A încremenit deodată
Ca o caracatiţă !

1919

DIN PERIODICE

FURTUNA

Nimeni n-a rămas în stradă.
Norii negri vin grămadă.
Zboară frunzele uscate
În văzduh împrăştiate
Şi salcîmii stau să cadă:
Bate vîntul, bate...

A ieşit de la răscruce
O femeie care duce
Un copil de mînă... Sună
Porţi izbite de furtună
Şi femeia-şi face cruce:
Fulgeră şi tună.

Dar a norilor năframă
Se sfîşie... Biata mamă,
Cu puterile scăzute,
Vrea copilul să-şi ajute
Şi cu glas pierdut îl cheamă:
— „Hai cu mama, iute!"

L-a luat acum în braţe.
Ploaia o izbeşte-n faţă.
Bolta parcă-i spartă-n două...
Cu mînuţele-amîndouă
El de gîtul ei s-agaţă :
— „Plouă, mamă, plouă !"

1905

LACUL

În grămezi greoaie, norii
Dintr-o parte străbătură
Şi de chipul lor pătrunsă,
Faţa lacului e sură.

Lîngă apă, singuratic,
Plopul trist, fără veşmînt,
Jeluindu-şi frunza moartă
Se îndoaie după vînt.

Pleacă unde după unde
Şi mişcarea lor domoală
Colo-n trestie pătrunde.
Legănînd o luntre goală...

Mult aş vrea în feeria
Unei nopţi de mai, senine,
Să plutesc pe apa-ţi clară,
Cu iubita lîngă mine,

Şi a undelor poveste,
Nesfîrşită, s-o ascult...
Dar aşa, cum eşti acuma,
Lacule, îmi placi mai mult!

1905

O NOAPTE

Pe cerul plin de stele nori negri se aştern
Întunecînd deodată al nopţii far etern.
O umbră fioroasă învăluie pămîntul
Şi-n pacea nopţii negre, vuind s-aude vîntul.

Mai fi-vor pentru mine vreodată nopţi cu lună?
Furtună e afară şi-n pieptul meu — furtună.

Sclipesc fulgere repezi pe ceru-ntunecat,
Cum gînduri repezi, noaptea, din suflet mi-o străbat
Şi tunetul s-aude gemînd în depărtare.
Cum geme-ntr-al meu suflet eterna disperare.

Bătut de vînturi, codrul, pustiu şi jalnic sună
Furtună e afară şi-n pieptul meu — furtună.

1905

SOMNUL

Cînd numai luna singură din noapte
Veghează din întinderea albastră,
Şi cînd o rază albă, visătoare,
S-a strecurat sfioasă prin fereastră
Şi-a adormit pe pernă, lîngă tine, —
Atunci din cer, cu aripi nevăzute,
Copilul morţii — somnul — tainic vine,
Pe ochii-nchişi, uşor să te sărute...

Tu, dragul meu, dacă te simţi prea singur
Şi n-ai pe nime-n camera săracă
Decît un nou duşman şi oaspe: foamea...
Închide ochii! Foamea o să-ţi treacă.
Şi fără veste somnul îţi aduce
O masă cu împărăteşti bucate. —
Belşugul unei lumi mai fericite.
Cu soare cald şi parcuri, şi palate...

Şi nu te miri, aşa firesc îţi pare,
Cînd vin din trista lor singurătate

Icoane scumpe de odinioară,
Fiinţe dragi, de mult înmormîntate.

. . .

O, înger blînd, alinător durerii !
De pe cernita sufletului zare,
Ridică-mi vălu-n fiecare noapte,
Să văd splendoarea lumii viitoare !...

Mi-aduc aminte...-n serile de iarnă,
La gura sobei, — fără să-mi dau seama,
Mă cuprindeai în braţe moi de visuri,
Cînd îmi spunea poveşti frumoase mama...
Şi-acuma simt singurătatea rece
Şi tot pustiul nopţilor tîrzii.
Te chem să-mi vindeci sufletul, o clipă, —
Dar în zadar te chem, — că nu mai vii !

O, vino iar... şi să-mi aduci cu tine
Iubitul chip de care sînt departe !
Atîta am, în lumea asta mare,
Şi răutatea lumii ne desparte...
Sărută-mi ochii ! — Dintre ea şi mine,
Pieri-va ca prin farmec depărtarea :
Zîmbind frumoasă îmi întinde gura
Şi-n vis e-atît de dulce sărutarea...

1906

IUBITA

Pe un pat de nouri vineți, adoarme luna plină
Și lacul doarme-n umbră.
În adieri ușoare, cînd plopii rari suspină,
Tresar și-ascult... Natura, din nevăzute strune,
Înalță către ceruri o lungă rugăciune,
Și porțile tăriei din neguri se desfac
De vezi cum, între maluri cu sălcii plîngătoare,
A stelelor popoare
Se oglindesc în lac.
...Și două bolți cu lună acum stau față-n față...

Din umbra de pe maluri iubita-ncet răsare,
Și parcă nici n-atinge pămîntul pe cărare,
S-apropie de mine... acum îmi cade-n brațe...

Și uit de lumea-ntreagă, sorbind curatu-i suflet
În calda, nesfîrșita, sublima sărutare !...

Iar luna se deșteaptă, din nori ridică fruntea
Și lung spre noi privește, — dar norii o cuprind
În brațe moi de ceață, și ea, copila nopții,

Adoarme iar, zîmbind...
Atunci o umbră dulce se lasă peste fire...
Un cîntec, o poveste duioasă-ncepe vîntul,
De-o zînă cu ochi limpezi şi mijlocul subţire...
Tu, lună albă, spune-mi, de cînd priveşti pămîntul,
Ai mai văzut vrodată atîta fericire ?

1906

CÎNTEC

Aş vrea să mă-nveţe pictura
Un Rembrandt maestru, — să-ţi fac
Din carmin şi purpură gura
Aşa cum ţi-a dat-o natura
Aprinsă ca floarea de mac.

Şi taina privirilor tale,
Cu zîmbetul cald şi senin,
Şi gîtul, şi braţele goale
Plăpînde ca nişte petale
De flori delicate de crin.

Şi-aş vrea să mai am, laolaltă,
Talentul de sculptor, copilo,
Şi-atunci să-mi răsari de sub daltă
Din marmură — albă, înaltă,
Frumoasă ca Venus din Milo !

Pe frunte să-ți pun o coroană
De nuntă, din flori de lămîi,
Și astfel în apriga goană
A anilor, blîndă icoană,
De-a pururi a mea să-mi rămîi!

1906

DIN PRAG

Ca steaua serii,
Mă sting în noapte,
Şi noaptea creşte
În jurul meu,

Cînd tot trecutul
În suflet moare,
Coboară-n urmă-i
Pustiul greu...

Icoană scumpă
Din alte vremuri,
Îmi pari acuma
Un vis pierdut...

Vin' mai aproape,
Dă-mi mîna albă
Şi ochii negri
Să ţi-i sărut!

Aripa morții
Aruncă umbre
Pe nenorocul
Celor învinși.

Străin de toate,
Simt cum se lasă
Genele grele
Pe ochii stinși...

1907

CHEMARE

În zadar te ispiteşte visul vieţii nestatornic!
Nu vezi tu că-n înţelesul strînsului de mînă dornic
Tremură belşugul unei dulci comori nerisipite
De dorinţi, pe care ochii nu le lasă tăinuite?
Din pustiul păcii tale, tresărind fără să vrei,
Ai rămas aşa, uimită, cu privirea-n ochii mei,
Dar un gînd strein, deodată, ţi-a înmărmurit
avîntul —
Şi sfielnicile buze n-au putut şopti cuvîntul...

Unde ţi-ai lăsat podoaba sufletului de fecioară,
Ca să tremuri înaintea gîndului ce te-nfioară?
Nu vezi tu că fără veste umbra serii te-a cuprins,
Cînd pe cerul tău văpaia dimineţii nu s-a stins —
Şi comoara ta de visuri, vînturile-au risipit-o?...
O,-ţi cunosc povestea toată, parcă însu-mi am trăit-o.

El ţi-a fost ursit pe viaţă, — dar e-atîta de străin
Şi de inima ta caldă, şi de sufletul senin!
Cum să-i treacă lui prin minte

Să-ţi cuprindă trupul tînăr şi cu vorba să
te-alinte ?
Şi aşa, nedumerită, stai pe gînduri ziua-ntreagă,
Nici nu-ţi mai aduci aminte de ţi-a zis vreodată :
dragă !...

Ci ridică-te şi-ascultă, în a firii dimineaţă,
Glasul cîntecului tînăr cum te cheamă la viaţă,
Tremurînd te-aşteapt-un suflet să te-alinte şi să-ţi
spună
Că nu-i moartă pentru tine taina nopţilor cu lună !
Vin' din umbra, unde floarea tinereţii tale moare,
Inima să ţi-o-ncălzească focul razelor de soare,
Dă-mi-i mie ochii dornici de iubiri necunoscute,
Şi te-oi săruta cum nimeni n-a ştiut să te sărute !
Că de n-am podoabe scumpe, fericit să te slăvesc,
Eu am numai o avere : ştiu să cînt şi să iubesc !

1907

NOAPTE IN PLOAIE

(Fragment dintr-un poem)

...Mai sus, la poalele pădurii,
Se-mbină umbrele-n coroană
Şi ca-n poveste se deschide
În faţa noastră o poiană:

Mesteceni albi, cu ramuri goale,
Pe margini codrul adormit
Şi-n raza lunei, risipite,
Căpiţe mici de fîn cosit...

Aici nu-i nimeni să ne vadă
În pacea nopţii-ncremenite,
O, farmec negrăit de dulce
Al sărutărilor oprite!...

Dar un fior prin noapte trece.
Şoptesc copacii îngroziţi.
Un tainic murmur, — ca o apă, —
Coboară-n codri adormiţi.

Vin freamăte nelămurite,
Prevestitoare de furtună,
Şi nouri vineţi, colo-n zare,
Deasupra munţilor s-adună...

Acum pe bolta răzvrătită
Aleargă cum îi poartă vîntul.
În valuri negre luna moare
Şi umbra-ntunecă pămîntul.

O, Doamne! Ploaia-n noaptea asta
Ne strică fără milă rostul.
Dar colo jos, într-o căpiţă
De fîn, găsi-vom adăpostul...

Stăm bine-aşa, subt bolta moale,
Cu frunţile alăturate
Ca doi copii cuminţi. — Ne-mbată
Mirosul florilor uscate.

De peste deal abia s-aude
Un ropot repede-n păduri,
E ploaia... Pîn'la noi deodată
Ajung răzleţe picături.

Şi tot mai dese cad. Un fulger
Tăria norilor despică
Vuind departe-n munţi. Iubita
S-a strîns la pieptul meu cu frică.

Simţeam atunci viaţa caldă
Cum tremură ca o văpaie
De foc nestins, în trupul tînăr,
Subt haina umedă de ploaie...

Cum norii-ntunecau seninul
Nemărginirilor albastre
O noapte dulce-nvăluise
Lumina gîndurilor noastre.

Dar n-a fost patimă nebună
Cu gînduri risipite-n şoapte, —
A fost un vis frumos... Şi ploaia
Curgea cu ropot lung, în noapte.

. . . . . .
. . . . . .

La răsărit încet s-aprinde
Văpaie rece de rubin
Cînd printre norii rupţi s-arată
Ferestre mari de cer senin.

1907

ICOANEI

Împins mereu către păcate
Un suflet trist mi-au dat părinții —
Bolnav de dorul clipei moarte
Și ars de flacăra dorinții.
Dar tu mi-ai luminat de-a pururi
Al nopților convoi tăcut,
Icoană scumpă, — și cu tine
Mi-ai dus norocul în trecut.

La tine-și caută, sfioase,
Un adăpost în clipe grele,
Speranțele mîngîietoare
Și toate visurile mele...
Ușoare zboară către tine,
Cum zboară fluturii ușori
Spre floarea tăinuită-n umbră,
Spre cea mai dulce dintre flori...

Tu, cea dintîi, mi-ai dat putere
Să sfarm zăgazurile minții

Cînd mi-ai sădit în piept ispita,
Fiorul tainic al dorinţii.
Şi coborînd în ochii-mi tulburi
Adînc, privirea ta de sfîntă,
Mi-ai dat belşug de viaţă nouă
Şi iubitoare mi-ai zis : cîntă !...

Acum sînt singur. Eşti departe
Nepreţuita mea comoară...
Dar vii în ceasul mut al serii
Cînd liniştea din cer coboară,
Şi văd cum genele plecate
În tremur necurmat le mişti,
Întunecînd surîsul gurii
Cu noaptea ochilor tăi trişti.

Zadarnic pizma altor inimi
Ne-a despărţit atîta vreme.
Că ochii nu mai vor să plîngă
Şi gura uită să blesteme :
Simt umbrele ce mă-nconjoară
Că nu m-apasă atît de greu
Cînd luminezi, icoană scumpă,
Altarul sufletului meu...

1907

1908

Domnului A. Vlahuță

Bine-ai venit, an nou! — Cu voie bună,
Încrezători ți-ngenunchem-nainte:
Ni-aduci comoară de speranțe sfinte,
Ori prevestiri grozave de furtună?...

De pretutindeni se ridică șoapte
Și plîns înăbușit spre cel ce, ție,
Înduioșat acum, ți-a dat solie
Să luminezi odată trista noapte!

Că sînt aici dureri nemîngîiate,
Blesteme dureroase, — sînt copii
Flămînzi și goi, și casele pustii —
Sînt cruci de lemn, la margine de sate...

Şi morţii lor aşteaptă de la tine,
An milostiv, în toate să fii darnic —
Şi să li spui că n-au jertfit zădarnic
Atîta sînge, gloanţele haine.

C-au încetat sălbaticele goane, —
Iar dacă sînt colibele cernite,
Copii orfani şi mame văduvite
Nu vor mai plînge, sara, la icoane...

*

Un glas pornit din inimă curată,
Un tînăr glas te-ntîmpină acum :
Din largul ţerii spulberă odată
Mirosul greu de sînge şi de fum.

An nou, an sfînt, — adu bielşug în ţară !
Dar să nu lege-n ţernă sîngerată
Un rod spurcat, sămînţa cea bogată...
— An sfînt, adu-ni altă primăvară !

Să-nfrîni, cu grija zilelor de mîne,
Nelegiuitul rîs al lăcomiei —
Şi din prinosul roadelor cîmpiei
Să se hrănească cei ce ni dau pîne.

De fructe multe, pomii încărcaţi
Şi spicul greu de boabe, să se rupă !
O, an frumos, — cu bogăţii astupă
Prăpastia deschisă între fraţi !... [1]

Împacă vrajba sufletelor noastre !
Nici plînsu-amar, nici blestemele gurii,
Nici pumnii strînşi de vechiul foc al urii
Să n-ameninţe cerurile-albastre...

Te-om preamări în laude, cu toţii,
O, an al păcii binefăcătoare !
Şi-ţi vor aduce-n veacuri viitoare,
Prinosul lor de cinste, strănepoţii !

1908

[1] Ca şi Vlahuţă, Topîrceanu considera în mod greşit că răscoalele ţărăneşti din 1907 au deschis o prăpastie „între fraţi". Poetul se lasă furat de ideea împăcării între clase, propagată pe atunci de sămănătorişti, cărora le plăteşte şi el tributul ideologic, în versurile de mai sus.

IN TAINA NOPȚII

Pe cărare, lîngă codru,
Numai pasul meu s-aude...
Ploaia picură din frunze
Și din ramurile ude.

Norii-ntunecați îmbracă
Cerul nopții fără stele, —
Luminoși mi-arată calea
Numai ochii dragei mele!

Du-mă, dorule, cu tine,
Toată jalea să mi-o-ngropi —
Pîn' la casa tăinuită
Casa albă dintre plopi.

. . . . .

Dulce clipă a-ntîlnirii,
Mintea-ntreagă mi-o răpești !...
...Dar nu-i nime-n prispă-afară,
Nici lumină la ferești !

. . . . . .

1908

INSERARE

(Fragment dintr-un poem)

După culmi de piatră sură cînd își pleacă-ncet mărirea,
Soarele sărută codrii unde doarme mînăstirea.
Între brazi feriți de vînturi, lîngă zid de stîncă drept,
Au durat-o-n vremuri grele domn viteaz și înțelept.

Sus, la turla care-apasă boltă grea de cărămidă,
Pe o lespede umbrită în privazul de firidă,
Slova veche, ocrotită de al vremii sfînt Visternic,
Spune leatul și domnia voievodului cucernic.

Umbra lui veghează parcă din bătrînele chilii
Prin despicătura neagră a ferestrelor pustii...

Dar acum încremenită poarta schitului rămîne.
Cînd coboară seara, nimeni n-o mai mișcă din țîțîne.
Vremea-i macină cu-ncetul putregaiul sub zăbrele,
Pe veriga ruginită nu mai cad lacăte grele, —

Ci prichic dulul păcii stăpîneşte-aici de veacuri...
Iar pe stîlpi cu zugrăveală, din înaltele cerdacuri,
Ca un semn de biruinţă rîde veselă-n colori
Minunata strălucire a belşugului de flori.

Şi-n amurgul serii calde munţii Cozici s-arată
Cum îşi zugrăvesc pe ceruri muchea neagră şi crestată, —
Tot mai roşii scad în zare luminoasele văpăi,
Vălul nopţii se coboară tot mai negru peste văi...

1908

IMPĂCARE

Tovarăş scump de clipe grele
Am vrut să-mi fii pe drumul greu :
Ţi-am dat nădejdea vieţii mele,
Un cer senin cu mîndre stele —
Şi floarea sufletului meu.

Dar floarea, cînd ai vrut s-o scuturi,
S-a veştejit în mîna ta.
Acu-n zădar îmi ceri săruturi,
Aleargă iar : vei prinde fluturi
Şi alţi obraji vei săruta !...

Nu-ţi mai cerşesc, ca-n altă vreme,
Ingenuncheat, surîsul tău.
O nu, — cu tainice blesteme,
Din calea ta n-or să te cheme
Nici lacrămi, nici păreri de rău.

A mea a fost cea mai frumoasă
Din partea minunatei pîni ;
De restul ei nimic nu-mi pasă :
Adună restul de pe masă
Şi-aruncă-l, draga mea, la cîni !...

Pe tine, cea de altădată,
Lumină stînsă pentru veci,
Aşa cum visul meu te-arată
Eu te iubesc... Dar niciodată
Pe tine, umbră care pleci !

De-aceea, împăcat cu mine,
În urma ta, străin mă vezi.
Nu-ţi zic decît : te du cu bine !

. . . . . .

Şi zîmbitor mă uit la tine,
Cum tot mai mult te depărtezi.

1909

VECINA

Mă certi mereu, dar nu sînt eu de vină,
Ci numai ochii, — ochii tăi, vecină, —
Că ți-am făcut potecă prin grădină...

Adeseori tu lași la geamuri storul,
Și ușa ta e-nchisă cu zăvorul,
Dar tot mai viu s-aprinde-n mine dorul!

Și tot mai des mă poartă necuratul
Spre zîmbetul din ochii tăi, cu sfatul
Pe care-l țin ispita și păcatul.

De dorul tău, de dragul suferinții,
Cînd amăgit mi-oi pierde rostul minții, —
Tu vrei să-mi las și frații, și părinții?

Să leg acum ce nu se mai dezleagă,
Să ispăşesc viaţa mea întreagă
Păcatul greu că mi-eşti atît de dragă ?

Decît să fug cu tine-n larga lume,
Ori singur eu, să nu-ţi mai ştiu de nume, –
Mai bine-mpacă-mi dragostea cu glume.

Zîmbind să-mi vindeci inima rănită,
Păstrează calda ochilor ispită,
Dar nu mai ţine uşa zăvorîtă !

Că tu ţi-nconjuri viaţa cu zăvoare
Şi clipele de-acum le laşi să zboare,
Cînd dulcea tinereţă-i trecătoare...

De ce nu vrei să laşi în prag veşmîntul
De datini grele ce-mi ucid avîntul,
Că nu ne-ar şti nici vîntul, nici pămîntul !

Cînd umbra nopţii cade peste vale,
Tu să m-aştepţi în pragul casei tale,
C-un văl uşor pe umerele goale.

Să viu, cînd luna nopţilor măiestre,
Frumoasă ca o fată fără zestre, —
Se uită lung şi tainic prin ferestre...

1909

CLIPE DE ZBUCIUM

Iubita mea, te simt aşa departe...
Mi-ai pus pe frunte mînile subţiri, —
Dar, ca un zid puternic, ne desparte
O pînză de cernite amintiri.

Fiinţa mea întreagă cînd te cere,
Tu stai visînd, nici ochii nu ţi-i mişti, —
Şi cîte taine pline de durere
Se pierd în noaptea ochilor tăi trişti !

Eu chem osînda care mă omoară, —
Sălbatic vîntul patimei să bată, —
Eu cer icoana ta de-odinioară,
Pe care n-am văzut-o niciodată.

O, cum aş vrea durerea să mi-o-nşele !
Atîtea nopţi pustii am adorat-o,
I-am dat şi jertfa tinereţii mele
Zîmbind... Tu numai inima mi-ai dat-o.

Mi-ai dat-o ! Floare gingaşă de munte
Ce stă deasupra unui larg abis...
(Şi chiar acum, cînd mă săruţi pe frunte,
Tu mă săruţi cum se sărută-n vis !)

Căci sufletul, ca tristele ruine,
Păstrează-n el lumina altor vremuri, —
Şi cînd o rază-ajunge pîn' la mine
Atunci te simt, iubita mea, cum tremuri :

Ea luminează-n tine, fără veste,
Prăpastia trecutului întreg...
Şi-atunci duioasa inimii poveste
Eu o ascult, — dar n-o mai înţeleg.

. . . . . .

De-aceea-n sara asta mi-e totuna,
Sporeşte-mi iar durerea sau alin-o,
Te-ntreb, — pierdută pentru totdeauna : —
De unde vii şi cine eşti, străino ?

1909

PRUNCUL

Un văl de ceaţă albă şi subţire,
Ca un linţoliu străveziu de mort,
Înconjura biserica bătrînă.

Şi-n dimineaţa zilei de aprile
Simţeai plutind în aer, pretutindeni,
Fiori, adînci fiori de fericire, —
Prinosul larg al firii, cînd pămîntul
În mii de forme dăruie luminii
Belşugul lui puternic de viaţă...
Pluteau spre cer mirezme-ngemănate
Căci liliacul tînăr înflorise
Şi crăngi plecate ascundeau în umbră
Mănunchiuri de sfioase viorele.

Şi-n dimineaţa zilei de aprile
Vedeai cum stă încremenită gloată
De muncitori şi de femei tăcute
Pe treptele amvonului pustiu.

Iar colo, jos, pe-o lespede de piatră,
În faţa lor sta pruncul părăsit.

Un pumn de ţărnă, o scînteie ruptă
Din flacăra eternă a vieţii.
Şi trupul cald topise bruma nopţii
Ce se-nchega în picături curate
Ca nişte lacrimi reci de mucenită
Sclipind pe faţa lespezilor aspre.
Părea că piatra neclintită plînge !...

Cum se strîngea, înfiorat de frig,
Plăpîndul trup ursit de-acum durerii,
Şi faţa-i mică s-o cuprinzi în palmă,
Cum întindea guriţa după hrană,
Cu buzele-i atît de diafane
Ca două foi subţiri de trandafir !

Cum, printre voi, nu-i nimeni, — nici o mamă
Să-şi smulgă-acum veşmîntul de la sîn ?...
O, ascultaţi micuţul glas cum plînge.
Cum cere pruncul partea lui de soare !
Dar unde eşti, să-l vezi acum, pierduto,
Femeie, tu, de trei ori blăstămată !...

Te-o blăstăma bastardul fără nume,
Nevinovatul osîndit să moară
Cînd nimănuia n-a cerut viaţa, —
Şi cînd întîiul vînt de patimi grele,
Din lumea rea, porni-va să-l doboare,
Te-o blăstăma copilul trist şi palid
Că n-are cui şopti, cu lacrimi : „mamă !"

Te-i blăstăma tu singură odată,
Ducînd povara vechiului păcat,
Zadarnic vei întinde după sprijin
Tremurătoare braţe istovite, —
Şi pînza neagră-a gîndurilor tale
Cerni-va golul nopţilor tîrzii,
Că nu-i avea nici trista mîngîiere
Să gemi plîngînd : „aveam flăcău acum !..."

De ce nu vii să ţi-l ridici în braţe ?...
Cu mînile de muncă sîngerate,
Să scurmi ţărîna şi să-i cauţi hrană,
Rîzînd să lupţi, — să plîngi învingătoare,
Să-nfrunţi apoi dispreţul tuturora,
Nevrednicul dispreţ al celor slabi, —
Şi mîndră, cu privirile senine,
Punînd un braţ pe umăru-i puternic,
Tu să-l arăţi atuncea lumii-ntregi :
„Copilul meu, — al meu ş-al nimănui !..."

Dar iată, — gloata-ncet se risipeşte...
Posomorît, în vinete veşminte,
Un om s-apleacă şi ridică prunc, —
Apoi cu paşii rari şi grei se duce...

Iar soarele, însîngerind altarul,
Se ridica din ceaţa dimineţii
Şi razele, sclipind tremurătoare,
Căzeau pe faţa zidurilor aspre,
În dimineaţa zilei de aprile,
Căzeau ca pe-o ruină...

1909

TAINA NOPȚII

În lumina lunii doarme
Casa dragei mele,
I-au cuprins pridvorul tainic
Ramuri de zorele.

Dulci chemări nelămurite
Tremură departe.
Draga mea a dat sfioasă
Crengile-ntr-o parte.

Și pridvorul parc-așteaptă,
Oaspele grădinii,
Dar mă bate luna-n față
Și mă știu vecinii...

— „Lună albă, lună mută,
Lună călătoare,
Cum te-aș smulge de pe ceruri
Să te-arunc în mare!..."

1909

FATA TRISTĂ

Firul gîndului frumos
Un suspin mi-l taie,
Că de-atîta vreme cos
Singură-n odaie.

Şi doar mîna mea, cu greu,
Flori de fir împarte.
Flori aleg. — dar gîndul meu,
Gîndul mi-e departe!

Uneori, cînd ţiu la piept
Strînsă cusătura,
Închid ochii şi-l aştept
Să-mi sărute gura.

Iar cînd umbra serii vine
Dorul creşte-n mine,
Şi tristeţea mă doboară
Grea, ca o povară...

O, ştiu bine că-n zadar
Dragostea mă mînă
Să-l aştept cu lacrimi iar
Noaptea, la fîntînă.

Nu mai vine să-i şoptesc
Dorurile toate,
Şi la sîn să-i încălzesc
Mîinile-nghețate!

Ci doar vîntul nopții rece
Fruntea mi-o sărută,
Peste codri luna trece
Galbenă şi mută.

Lung suspină-n freamăt greu
Fagii de pe coaste...
Noapte dulce, dragul meu
A plecat în oaste.

1910

CEASORNICUL MEU

Ce, — iar ai aţipit ?... Ruşine
Că porţi blazonul de „patent" !
Te ţiu, de-o lună, cu pe tine
Cu mersul vremii în curent.

Maşinăria ta perfectă
Cunoaşte ordinul legal
Şi-n fiecare zi respectă
Repaosul... duminical.

*

Dar poate laşi necontrolate
Să curgă clipele în haos, —
Că ai şi tu nevoie, frate,
De linişte şi de repaos.

Eşti surmenat şi tu pesemne
Ca şi stăpînu-tău, săracul !
Ce lege poate să te-ndemne
Să baţi necontenit tic-tacul ?...

Eşti „atacat", cu siguranţă.
Deci, cîtă vreme pulsu-ţi bate,
Te duc la munte pe vacanţă. —
...La muntele de pietate.

1910

DE PROFUNDIS *

I

Nu, asta nu pot s-o suport !
Curînd, e-un an şi jumătate
De cînd aţi declarat că-s mort
În unanimitate.

Toţi proştii cîţi m-au cunoscut
Ziceau : — „Mi-era un fel de rudă —
Săracul ! Cine-ar fi crezut ?..."
Îmi vine să-nviez de ciudă !

Profane mîni mi-au răsfoit,
La Iaşi, arhiva.
Revistele m-au prohodit,
Amicii mi-au mîncat coliva.

* Din adînc (lat.).

Mă pipăi, stau nedumerit.
Mă trag de păr, simt că mă doare...
Nu, n-am murit!
Vă dau cuvîntul de onoare.

Scriu versuri proaste, deci exist!
Mi-e dor, mi-e foarte dor de-o fată.
Trăiesc, de vreme ce sînt trist
Şi rîd ca altădată.

Dar astăzi, negru şi zburlit
De cum m-a prins duşmanul, —
Vă dau de veste c-am sosit
Întreg, şi eu, şi geamantanul!

II

Am fost la început în rai
La Neamţ, la mînăstire:
Păduri de cetini, flori pe plai,
Singurătate şi iubire...

Pe urmă am intrat în iad
La Turtucaia,
Şi încă miroseam a brad
Cînd s-a-nceput bătaia.

Acolo jos, un căpitan
Cu barba rară
M-a pus alături d-un ţigan
Să-mi dau viaţa pentru ţară.

Mi se părea că e un basm,
Cînd gloanţele veneau din vale
Spre mine, cu entuziasm
Şi cu intenţii criminale.

Mă căutau prin cucuruz
Să mă mînînce, să mă frigă!
Şi cînd cădea cîte-un obuz
Cît un ceaun de mămăligă,

Trosnea, cu flacără şi fum,
De se cutremura maidanul, —
Încît mă minunez şi-acum
Că nu mi-au spart timpanul!...

De-acuma chiar de m-aş zvîrli
Într-o vultoare,
De mine Moartea va fugi
Cu coasa-ntre picioare.

Căci își va zice-n gîndul ei :
„Mor toți, — flămîndul și sătulul...
Dar ăsta are obicei
Să-mi tragă chiulul !“

1918

POȘTA REDACȚIEI

Citește-mi oda și repet-o,
Amicul meu necunoscut
Tu, colaborator *in petto* [1],
Primește primul meu salut!

De cum începe să vorbească
Românul nostru e poet.
Nu-i om în țara românească
Să nu fi scris un triolet,
O strofă p-un album de fată
Sau cel puțin un acrostiș
Pe care, tremurînd, odată,
L-a dat iubitei pe furiș...

De-aceea fără supărare
Noi îți întindem mîna, frate:
A tale crime literare
Mai dinainte-ți sunt iertate...

[1] In devenire (lat.).

De vrei să publici versuri nule,
Vreo nuveletă, un articol, —
Noi am luat măsuri destule
Să te scăpăm de-acest pericol.
Consemnul nostru e teribil:
S-aduci întîi certificat
Precum că eşti inamovibil, —
Profesor... popă... magistrat...
Să-ţi faci întîi o carieră,
Ori cel puţin o sinecură,
Ceva, un loc în atmosferă.
Şi mai apoi literatură.
Credeam şi noi odinioară
Şi poate astăzi credem încă,
Deşi iluziile zboară, —
Că tot ce zboară se mănîncă...
Da, zboară gîndurile mele
Şi versul meu e-naripat, —
Şi-n loc să mănînc eu din ele,
Pe mine ele m-au mîncat!

*

Dar dacă simţi arzînd în tine
Al artei foc nepotolit,
Căldura „flacării divine"
Ce şi pe mine m-au pîrlit;
De vrei ca vulgul să te-admire
Şi orice prost impertinent
C-un zîmbet de compătimire
Să-ţi zică: bravo, ai talent!

În existența ta pribeagă
Tot singur, mîndru și sărac,
De vrei să lupți cu lumea-ntreagă
Ca Cyrano de Bergerac ;
De-s în zadar a mele sfaturi
Pe lîngă visul tău, frumos
Ca un castel cu zece caturi
Din care cazi cu capu-n jos ;
De vrei să fii trimis în frunte
Cînd s-o isca un nou război,
Și nenorocul să te-nfrunte
Cînd te-i întoarce înapoi, —
Necazuri cu nemiluita
În lunga ta captivitate,
Să-ți pierzi amicii și iubita
Și-un post la Universitate...
Visînd, în urmă, o baladă
Cu munți, cu soare, și cu flori,
Să tragi pe Lucifer de coadă
Precum l-ai tras de-atîtea ori ;
Și dacă vrei să ai, pe lîngă
Acestea, ș-alte mici belele ;
De vrei ca gheata să te strîngă
Și ca iubita să te-nșele,
Flirtînd cu primul nătăfleață
Pe care-l are la-ndemînă,
Și-apoi din nou să-ți cadă-n brațe
De șapte ori pe săptămînă ;
De vrei ca după astea toate
De-a binele să-nnebunești,

C-o haină verde roasă-n coate
Şi cu jambiere muscăleşti ;
Cînd ţi-ai pierdut complect busola
Să faci bucluc după bucluc,
De vrei să intri la Socola,
Să scapi de-atîta balamuc,
Ori să-ţi fii victimă şi gîde
Tu ţie singur deopotrivă...
Şi dacă totuşi îţi surîde
Această neagră perspectivă,
Ia pana, domnul meu, şi... scrie !
Eu unul nu pot să te scap.
Dar te previu, ca să se ştie,
Că singur ţi-ai făcut de cap.

1910

PORTRET

Ea are ochii mari,
Ea are gura mică
Un corp cu forme tari
Şi graţii de pisică.

Dorinţe, pururi noi —
Scîntei ascunse-n vatră —
Şi două braţe moi,
Şi-o inimă de piatră.

1919

ŞOAPTE

În noaptea tristă care ne desparte,
Tu poate simţi în jurul tău suspine
Şi filfiiri de aripi şi de şoapte...
E dorul meu ce vine de departe
Şi ostenit adoarme lîngă tine,
Cuminte ca un fluture de noapte
Ce s-a lăsat la capul tău, pe-o carte
Închisă de la sine
Cînd ai simţit că somnul ne desparte...

1919

FABLES MICROSCOPIQUES

TOTO ET L'AUTO *

— Au revoir ! dit Toto
Et partit en auto.
Il n'avait nul souci.
Au tournant dangereux
Il lui creva un pneu...
Toto creva aussi.

---

* Fabule microscopice
Toto şi otomobilul
Toto spuse : — Pe curînd !
In maşina lui urcînd.
N-avea griji de nici un fel.
La virajul cu bucluc,
I-a plesnit un cauciuc.
Toto a plesnit şi el.
Morala :
Cînd mori pareă pleci niţel...
(*Fabulele microscopice* sînt traduse în româneşte de Romulus Vulpescu.)

Moralité :

Mourir c'est partir un peu... [1]

1928

[1] Inversare voită a unui cunoscut vers („*Partir, c'est mourir un peu*") al poetului francez de la sfîrşitul secolului al XIX-lea Edmond Haraucourt.

LE VAILLANT MOUCHERON *

Un moucheron d'un jour piqua le grand Enée...

Moralité :

La valeur n'attend pas le nombre des années ! [1]

1928

---

* *Viteazul de ţinţar*
Pe marele Enea îl ciupe-un mic ţinţar...
Morala :
Valoarea nu aşteaptă s-ajungi la centenar !

[1] „*La valeur n'attend point le nombre des années*", replică pe care o dă Don Rodrigue lui Don Gomès în tragedia *Cidul* de Corneille (actul al II-lea, scena a II-a).

FABLE ESQUIMAUDE *

Un grand ours blanc mangea un petit daim.
Il assouvit sa faim
Au moins pour une fois...

Moralité :

On a toujours besoin d'un plus petit que soi. [1]

1928

---

* *Fabulă eschimoasă*

Un urs alb uriaș, pe căprior mîncîndu-l,
Se săturâ, flămîndul,
Măcar o dată, bine...

Morală :

Ai pururea nevoie de-un mai mărunt ca tine.

[1] *„On a souvent besoin d'un plus petit que soi"*, vers din fabula *Leul și șoricelul* de La Fontaine (*Fabule*, Cartea a II-a).

L'ÂNE PHILOSOPHE *

Un jeune âne amoureux d'une noble cavale,
Lui demanda la main (le sabot de devant).
— Mais... vous êtes du peuple, et moi — je suis pur sang,
Je vous ferai cocu ! lui promit-elle.
— J'avale
Tout ce que vous voudrez ! dit l'âne sans émoi.
Car...

* *Măgarul filosof*
Se-namoră măgarul de-o nobilă sireapă...
Ba i-a cerut şi mîna (copita dinainte).
— Păi... eşti neam prost ; eu, însă, am nobilă sorginte...
Şi i-a promis îndată : Am să-ţi pun coarne, ţoapă.
— Mă rog, rosti el calm, dar eu, de, nu prea crez...

Moralité :

Promettre c'est noble, tenir serait bourgeois... [1]

1928

Morala :

Promit cei nobili, vorba, s-o ţii, e cam burghez...

[1] Proverb francez care circulă, aproximativ din secolul al XVII-lea. Iniţial, exprima disprețul nobilimii faţă de burghezia, pe atunci în ascensiune socială şi politică. Topîrceanu foloseşte proverbul cu sensul mai nou care subliniază vulgaritatea burgheză.

LUMINA

Visează plopul, nemişcat în soare,
Şi umbra din el, neagră, îi curge la picioare...

Un melc îşi taie drumul prin grădină
De-a dreptul, ca un tanc de gelatină,
Ameninţînd albine şi furnici
Cu patru tunuri mici.

Tăcerea îşi adună trupul sferic
Într-un boboc de nalbă.
O muscă trece prin lumina albă,
Ca o scînteie de-ntuneric.

Un fluture, cu aripi de umbră şi mătasă
Stropite-n două locuri cu carmin,
Din zboru-i frînt şi plutitor se lasă
Pe vîrful unui spin.

Şi florile se-nalţă-ntr-un picior
Să-l poată contempla mai bine,
Cum doarme-n pragul clipei care vine,
Cu aripile desfăcute-n viitor.

1931

ACVARELĂ

În pădurea de cristal
Ca un alb decor de teatru,
Stau copacii vertical
(Trei plus douăzeci şi patru).

Înger trist de abanos,
Înger mic
S-a trezit cu faţa-n jos
Într-un cuib de borangic.

Un luceafăr ideal,
Verde i s-a prins pe gene,
Ca un fulg de papagal
Din păduri braziliene.

Iar căpşunii de pe jos
Îi trimit în nări mireazmă
De tămîie şi aghiazmă,
Pruncului de abanos.

1931

MARTIE

I. SINGURĂTATE

Prin luminişul crîngului tăcut,
De-atîta vreme nimeni n-a trecut.

Copacii goi, în lungă nemişcare,
Pe umbra lor ce stă-nălţată în picioare.
Arar ajunge pînă-aici
O pasăre cu àripile mici,
Şi glasul ei răsună în linişte prea tare.

Dar Primăvara, care ştie tot,
Va risipi prin iarba dimprejur
Scîntei de-azur —
Albastru miozot.
Şi dintre foi tivite cu argint,
Vor creşte ciucuri albi de mărgărint.

*

Pe-aici, o zînă mică coboară dintre stele,
Şi-n fiecare noapte culege viorele.

Dar nimănui pe lume nu-i e dat s-o vadă
Cum vine pe cărările din mladă,
Făcînd în taină îndelung popas,
Din loc în loc, pe unde-a mai rămas
Zăpadă...

II. VIN ŢIGĂNCILE LA CRÎNG...

Vin ţigăncile la crîng
Să culeagă viorele,
Vin cu fustele-n parîng
Şi cu dancii după ele.

Şi e soare
Pe ponoare,
Şi miroase-n vînt a floare
Pe cărările pustii,
Prin stufişurile goale
Năpădite de basmale
Şi de zdrenţe stacojii...

Vin ţigăncile grăbit,
Să culeagă pe subt mladă
Flori cu mîzgă de zăpadă
Din huceagul adormit,
Şi s-aducă-n paneraş
Primăvara la oraş;

— „Urzicèle, urzicèle,
Ghiocei şi viorele,
Albăstriţe de suhat!"
— „Iarbă-mare, iarbă-mare,
Să şi-o puie-n scăldătoare
Fetele de măritat..."

1933

APRILIE

Baloane mari de spumă albă prin grădini
(Şi zarzărul, şi vişinul, şi perii)
Stau gata să se-nalţe din tulpini
Spre cerul primăverii...

Caisul nostru s-a gătit la poartă
Cu panglici albe, ca-n tablouri vechi,
Şi cu zulufi de floare la urechi,
Cum astăzi nicăiri nu se mai poartă.

Pe strada mare,
Ies flori înalte la plimbare
În rochii de sezon, uşoare,
Cu toate că-i o vreme aşa de schimbătoare.

Ah, fetele — şi mai ales cucoanele —
Cînd vine primăvara
Sînt dulci şi colorate ca bomboanele!

Pe cea care-a trecut o cheamă Clara,
Fiindcă are
Ochi albaştri tare,
Şi gura ei cu *rouge* ca de coral
Surîde vertical...

Un mic vîrtej, copil al Nefiinţii,
De-a curmezişul străzii rătăcit,
Nebun în jurul lui s-a răsucit
Să-şi prindă coada galbenă cu dinţii.

Departe, în azurul dintre nori,
S-arată bifurcat pe cer
Un şir subţire de cocori, —
O escadrilă de pe vremea lui Homer...

1933

CÎŢI CA VOI !...

Sus, pe gardul dinspre vie,
O găină cenuşie
Şi-un cocoş împintenat
S-au suit şi stau la sfat :
— „Ia te uită, mă rog ţie,
Cît de sus ne-am înălţat !..."

Şi deodată, cu glas mare
Începură amîndoi
Să cotcodăcească-n soare :
— „Nimeni-nu-mai-e-ca-noi !...
Nimeni-nu-mai-e-ca-noi !..."

Dar de sus, din corcoduş,
Pitulîndu-se-ntre foi,
Mititel şi jucăuş,
Le-a răspuns un piţigoi :
— „Cîţi-ca-voi ! Cîţi-ca-voi !...

1933

IEPURELE

Vine iarna de la munte,
Peste ape face punte
Şi pe cîmp fără hotar
Parcă presură zahar.

Uite, colo, moş Vasile,
C-un cojoc de zece chile
Şi cu flinta la spinare,
A ieşit la vînătoare.

Dintr-un codru, din tufiş,
Iese-un iepure furiş
Şi cum scapă pe cărare...
Fuge ca o arătare...

Flinta face bum! iar moşu
Stă şi-şi freacă nasu roşu,
Şi-nciudat luleaua-şi muşcă;
Iepurele fuge puşcă.

Moşului îi vine-n minte
Ca să-i iasă înainte ;
Fuga-n rariştea de tei :
Iepurele e hei-hei !

Ei, ce faci tu, moşulică,
Că n-ai împuşcat nimică ?
Du-te-acasă binişor,
Că-i mai bine pe cuptor !

1936

RINDUNEL

Un vînt şi-o ploaie necăjită
S-au repezit ca din senin
Şi răpăie prelung pe frunze
Şi-mi culcă florile de crin.

Grădina toată-i răscolită...
Ce tristă e grădina mea!
Pe-o creangă tremură de frică
Un pui plăpînd de rîndunică.

E singur, în bătaia ploaiei,
Şi-n ciripitu-i rugător
Îmi spune să-i deschid fereastra:
Şi eu deschid, el intră-n zbor.

Şi iată-mi-l rotind prin casă
Şi parcă nu mai e pustiu
În casa mea înveselită
De ciripitul lui zglobiu.

Dar iată... soarele s-arată...
Pe frunze, picurii sclipesc,
Și rîndunelele, pe-afară,
În zboruri vesele vorbesc.

La glasul lor, grăbit, mă lasă,
Plăpîndul pui de rîndunea...
Mai vino, ploaie, înc-o dată
Să-l văd din nou în casa mea.

1936

POSTUME

CATREN

Luna nouă, corn de aur,
Scump al nopţilor tezaur,
Subsemnatul — proletar —
N-am nimic în buzunar !

1906

ŞOAPTELE NOPŢII

Întrebam aseară luna gînditoare :
— Dacă prin poiene a rămas o floare
Neculeasă încă pentru draga mea, —
Dacă sus, pe dealuri, pe poteci uitate,
Pretutindeni unde m-ai văzut cu ea,
Raza ta sfioasă printre crăngi străbate
De-mi încurcă paşii luminoase fire,
Deşteptînd în cale cîte-o amintire, —
Dacă pînă-n ziuă visurile trec
Dar rămîn în suflet — pentru ce să plec ?...

— Du-te-n lumea largă, pentru totdeauna,
Trist şi singur du-te, du-te ! zice luna.

Şi-ntrebai lumina sufletului meu :
— Dacă fără dînsa timpul trece greu,
Dacă lîngă dînsa mi-i aşa de bine,
Spune-mi, suflet mîndru, împăcat cu tine, —
Pentru ce, cînd toate lacrimile trec
Fără nici o urmă, — pentru ce să plec ?...

Sufletu-mi răspunse : — Pe cărări pustii,
Du-te-n lumea largă. Şi să nu mai vii.

Şi-ntrebai atuncea inima-mi trudită :
— Cea dintîi, nebuno, căzuşi în ispită,
Singură-n tăcere, tu eşti vinovată
Că mă cert cu mine şi cu lumea toată
Cînd stelele nopţii farmec nu mai au
Fără ochii dragei, — pentru ce să stau ?...

Şi-mi răspunse-n şoaptă (o, inima mea !)
— Du-te-n lume singur. Eu rămîn cu ea.

1909

ȘOMERUL

Umblînd în sus și-n jos pe bulevard,
A poposit la umbră subt un gard,
Și-i trist fiindcă nimeni nu-l întreabă
Dac-a mîncat ori dacă are treabă...

[1924]

Ce muritor e omul din popor!
De cînd există aburi şi benzină,
Eu nu cunosc ceva mai muritor
Ca omul, cînd îl calcă o maşină...

Îşi ia-ntr-o zi nevasta şi băiatul
Sau fata,
Şi pleacă cu acceleratul.
Dar la un pod stricat, la un tunel,
O roată sare de pe linie... şi, gata!
S-a isprăvit cu el.

Te uiţi la altul cum adună bani,
Parc-am trăi un milion de ani.
Dar într-o bună zi, te miri ce-l doare,
Şi cînd să zică bodaproste, — moare.
Ce n-a făcut maşina face boala
Şi tot acolo iese socoteala...

[1924—1925]

FABULE PENTRU COPII *

BIVOLUL ŞI COŢOFANA

Pe spinarea unui bivol mare, negru, fioros,
Se plimba o coţofană
Cînd în sus şi cînd în jos.
Un căţel trecînd pe-acolo s-a oprit mirat în loc:
— „Ah, ce mare dobitoc!
Nu-l credeam aşa de prost
Să ia-n spate pe oricine...
Ia stai, frate, că e rost
Să mă plimbe şi pe mine!"

Cugetînd aşa, se trage îndărăt să-şi facă vînt,
Se piteşte la pămînt
Şi deodată — zdup! — îi sare
Bivolului în spinare...

Ce s-a întîmplat pe urmă nu e greu de-nchipuit.
Apucat cam fără veste, bivolul a tresărit,
Dar i-a fost destul o clipă să se scuture, şi-apoi

* Sînt scrise între 1930—1936.

Să-l răstoarne,
Să-l ia-n coarne
Şi cît colo să-l arunce, ca pe-o zdreanţă în trifoi.

— „Ce-ai gîndit tu oare, javră ? Au, crezut-ai că sunt mort ?
Coţofana, treacă-meargă, pe spinare o suport
Că mă apără de muşte, de ţînţari şi de tăuni
Şi de alte spurcăciuni...
Pe cînd tu, potaie proastă, cam ce slujbă poţi să-mi faci ?
Nu mi-ar fi ruşine mie de viţei şi de malaci,
Bivol mare şi puternic, gospodar cu greutate,
Să te port degeaba-n spate ?..."

BOIERUL ŞI ARGATUL

Un boier, călare pe-o frumoasă iapă,
Trebuind să treacă într-un loc o apă
Peste-o punte-ngustă — şi fiind grăbit,
Şi-a chemat argatul şi i-a poruncit :
— „Ia-mi în spate iapa
Şi mi-o trece apa !"
— „Nu pot", zise omul lăsînd nasu-n jos.
— „Hm ! făcu boierul foarte mînios :

Leneşul la toate
Zice că nu poate..."

Leul s-a-mbrăcat odată
Într-o piele de măgar,
Să colinde ţara toată
Din hotar pînă-n hotar,
Ca să vadă cum se poartă lupii (marii dregători)
Cu noroadele-i blajine de supuşi rumegători.

Deci, trecînd el într-o seară la o margine de crîng
Ca un biet măgar nătîng,
Nişte lupi, cum îl văzură, se reped la el pe loc
Şi-ntr-o clipă îl înşfacă, grămădindu-l la mijloc.

— „Staţi, mişeilor ! Ajunge, — că vă rup în dinţi
acuşi !
(Strigă leul, apărîndu-şi pielea cea adevărată.)
Astfel vă purtaţi voi oare cu iubiţii mei supuşi ?..."

Lupii, cunoscîndu-i glasul, îndărăt s-au tras pe dată,
Şi de frică se făcură mici, ca nişte căţeluşi.
— „O, măria-ta ! Iertare !
Zise cel mai diplomat, —
Semănai aşa de tare
C-un măgar adevărat !..."

FABULE MICI PENTRU OAMENI MARI*

OMUL ŞI RAŢA

Unui om, săracul, într-o dimineaţă,
I-a murit o raţă,
Bietul om, de ciudă, tare s-a-ntristat
Cînd văzu că-i moartă cu adevărat;
Dar la scurtă vreme, în aceeaşi lună,
I-a murit şi soacra — tot de moarte bună...

Morala:

Să nu pierzi nădejdea, orice-ar fi să fie —
După întristare, vine bucurie.

DOI PRIETENI

Un beţiv, din lumea toată
(Care se numeşte Nae),
Ce fusese rupt odată
De nevastă-sa-n bătaie,
Auzind cum că nevasta unui prieten i-a cîrpit
Şi aceluia o palmă, foarte mult s-a veselit...

* Sînt scrise între 1930—1936.

Morala :

Rîde *ruptul* de *cîrpit.*

CIN' S-A FRIPT CU CIORBA...

Fratele nevestei unui negustor
A venit odată pe la casa lor,
Zicînd că la noapte, mîine, cine ştie,
Are gînd să plece în călătorie
Şi că, prin urmare,
Vrea să-şi sărute sora la plecare.

— „Ba să nu pui gura pe nevasta mea,
A strigat bărbatul, că intri-n belea !"
— „Şi de ce să nu pun gura, măi cumnate,
Cînd ştii că mi-e soră şi că eu i-s frate ?"
— „Poţi să-i fii şi tată ! zise omul, scurt —
Cin' s-a fript cu ciorbă suflă şi-n iaurt."

VĂDUVA ŞI PITICUL

Zice că demult, odată,
Un pitic s-a însurat
Cu o văduvă bogată,
Ce fusese măritată
Cu un mare om de stat.

Şi-o fi dus ea, altădată, o viaţă mai tihnită,
Dar la urmă şi piticul a făcut-o fericită...

Cu muncă şi cu răbdare,
Poţi face cît unul mare.

MICROSCOPICĂ

Cînd pleca odată la război un om
I-a strigat o cioară dintr-un vîrf de pom:
— „Du-te la bătaie, pentru ţară mori
Şi-ţi va da nevasta un copil din flori."
Omul,
Auzind acestea, n-a mai vrut să plece,
Deci a fost la urmă fiindc-a dezertat
Condamnat la moarte şi executat.

Morala:

Cine crede tot ce-i spui
Este vai de capul lui.

PLOUĂ...

Pe-aici cînd plouă, plouă îndesat,
Nu ţine ca la noi un ceas ori două.
Că ziua plouă, plouă pe-nserat,
Şi cînd se crapă iar de ziuă, — plouă.

În faptul zilei, streşinile plîng.
Pădurea stă plouată ca o curcă.
Natura calcă cu piciorul stîng:
Pe-aici cînd plouă, — plouă, nu se-ncurcă!

Iar cînd s-arată soarele sărac
De după nouri, ca să-ţi facă-n ciudă,
N-apuci a scoate nasul din cerdac,
Că pînă la întoarcere, — te udă.

Există şi răstimpuri cînd se moaie,
Cînd parcă nu mai toarnă-aşa, de sus,
Şi cerul cîte-oleacă, spre apus,
Se luminează puţintel — a ploaie.

Atunci se cheamă că e timp frumos
(Măcar că tot mai cade-un pic de bură),
Dar fumul din ogeac se lasă-n jos,
Şi porcul umblă tot cu paiu-n gură...

1936

ROMANȚĂ STIL VECHI

Se stînge amurgul cu roșii văpăi,
Și noaptea de vară
Coboară-n tăcere pe munți și pe văi,
Înaltă și clară.

La marginea apei să-și caute vad
O turmă s-abate.
Răsare și luna din codri de brad
În singurătate.

Măicuțele-n umbra părerii de rău
Se duc să se culce;
Din vale s-aude un glas de pîrău
Sălbatic și dulce.

Odihna s-așterne pe sfîntul lăcaș
Din vremea străbună.
Și numai o fată cu dor pătimaș
Mai cîntă subt lună.

Iubitul şi-aşteaptă s-o prindă în braţ
La poală de munte,
Şi lung s-o sărute cu dulce nesaţ,
Pe ochi şi pe frunte.

1936

DIN TREN

Ca un val de cer senin
Prins în volbură nomadă
Curge vîntul cristalin
Pe cîmpia de zăpadă.

Fără urmă, fără ţel,
Gîndul meu pierdut aleargă
La întrecere cu el,
Şi se pierde-n zarea largă.

1936

INDICE ALFABETIC AL POEZIILOR
(după titlu)

A

Acceleratul 36
Acvarelă 366
Adrian Maniu : Menajerie 153
Aeroplanul 206
Albumul 208
Al. Depărăţeanu : Vara la ţară 104
Alfred de Musset : Noapte de august . . 100
Amintire 288
A. Mirea : Caleidoscop
I. Unei fosile 116
II. Bustului meu 119
III. Răspunsul micilor funcţionari . . . 120
IV. Răspunsul cometei 123
V. Sonete 126
1. La cinematograful mut 126
2. Sonet teatral 127
3. Un romantic 127
VI. Sahara 129
Aprilie 370
Ariciul (v. Otilia Cazimir)
Armonii vesperale 292

B

Bacilul lui Koch 183
Balada călătorului 11
Balada chiriaşului grăbit 58

Balada corbilor 229
Balada morţii 8
Balada munţilor 18
Balada popii din Rudeni 14
Balada unei stele mici 243
Balada unui greier mic 50
Bene Merenti 262
Bivolul şi coţofana (v. Fabule pentru copii)
Blesteme (v. Tudor Arghezi)
Boierul şi argatul (v. Fabule pentru copii)
Broasca ţestoasă 285
Broaştele 34
Bustului meu (v. A. Mirea)

C

Catren *(Lunei)* 379
Catrene 53
Călimara 196
Ceasornicul meu 346
Chemare 318
Chinurile lui Ulise (v. Homer)
Cincinat lui Nigrim & comp. (v. Cincinat Pavelescu)
Cincinat Pavelescu : Epigrame
Lui Nigrim 151
Nigrim lui Cincinat 151
Un anonim din Craiova 151
Cincinat lui Nigrim & comp. . . 152
Cin' s-a fript cu ciorbă... (v. Fabule mici pentru oameni mari)
Cioara 198
Cîntec *(Frumoasă eşti pădurea mea)* . . 7
Cîntec *(Aş vrea să mă-nveţe pictura)* . . 314
Cîţi ca voi l... 372
Clipe de zbucium 337
Cobe (v. Demostene Botez)
Cocostîrcul albastru 250

Dedicație 239
Demostene Botez :
I. Prohod 166
II. Tristeți provinciale 168
III. Cobe 171
De profundis 348
Despărțire 286
Dimitrie Bolintineanu : Mihai Viteazul și turcii 109
Din prag 316
Din tren 394
Distih eroic 77
Doi prieteni (v. Fabule mici pentru oameni mari)

E

Enigma cărților închise 294
Epilog 76
Expunere de motive 248

F

Fables microscopiques
Toto et l'auto 358
Le vaillant moucheron 360
Fable esquimaude 361
L'âne philosophe 362
Fabule mici pentru oameni mari
Omul și rața 387
Doi prieteni 387
Cin' s-a fript cu ciorbă... 388
Văduva și piticul 388
Microscopică 389
Fabule pentru copii
Bivolul și coțofana 384
Boierul și argatul 385
Leul deghizat 386

Fantezie de toamnă 221
Fata tristă 344
Fără adresă 297
Fum 203
Furtuna 305

G

Gelozie 240
George Coşbuc: Ţiganii . . . 112

H

Homer: Chinurile lui Ulise 97

I

Icoanei 323
Iepurele 373
I. Minulescu: Trei romanţe pentru mai tîrziu
I. Romanţa automobilului . . 137
II. Romanţă autumnală 139
III. Romanţa gramofonului . . . 141
Infernul 78
Iubita 312

Î

Împăcare 332
În drum 70
În Iaşi 247
În jurul unui divorţ 233
În loc de prefaţă 95
Înserare 330
În taina nopţii 328
Întoarcerea fiului risipitor (v. N. Davidescu)
În tren 281

J

Jos cortina 269

L

La cinematograful mut (v. A. Mirea : Sonete)
Lacul 307
L'âne philosophe (v. Fables microscopiques)
La vînătoare :
I. Decorul 211
II. Un iepure 212
III. Masa 213
IV. La întoarcere 215
Leul deghizat (v. Fabule pentru copii)
Le vaillant moucheron (v. Fables microscopiques)
Lui Nigrim (v. Cincinat Pavelescu)
Lumină 364

M

Manon și Des Grieux 56
Martie
I. Singurătate 367
II. Vin țigăncile la cring... . . 368
M. Codreanu : Sonete parnasiene
I. Scamatorul 144
II. Pagliaccio 145
III. Samson și Dalila 146
IV. Testamentul unui poet cunoscut 147
Menajerie (v. Adrian Maniu)
Menire (v. Tudor Arghezi)
Microscopică (v. Fabule mici pentru oameni mari)
Mihai Viteazul și turcii (v. Dimitrie Bolintineanu)
Mircea Dem. Rădulescu : Nocturnă . . 148
Mucenicii (v. O. Goga)

N

N. Davidescu : Din Cîntarea omului
I. Ploaia 154
II. Întoarcerea fiului risipitor . . . 155
Nigrim lui Cincinat (v. Cincinat Pavelescu)
Noapte de august (v. Alfred de Musset)
Noapte de iarnă 66
Noapte de mai 62
Noapte de toamnă 71
Noapte în ploaie 320
Nocturnă (v. Mircea Dem. Rădulescu)
Noiembrie 219

O

Octombrie 217
Odă sobei mele 290
O domnişoară de pension : Misterul nopţii 157
O. Goga :
I. Mucenicii 132
II. Vade retro... 134
1908 325
Omul şi raţa (v. Fabule mici pentru oameni mari)
O noapte 309
Otilia Cazimir :
I. Vis alb 160
II. Strofă risipită 162
III. Ariciul 163

P

Pagliaccio (v. M. Codreanu)
Pastel 25
Păinjiniş 74
Ploaia (v. N. Davidescu)
Plouă... 390

Poetul 253
Poetul M. Săulescu 296
Populară 241
Portret 356
Poşta redacţiei 352
Prefaţă *(Prin ce ţinuturi rătăceşti)* . . . 193
Prefaţă *(Am plîns şi eu în versuri pesimiste)* 283
Primăvară 223
Prohod (v. Demostene Botez)
Proză 383
Pruncul 339
Psalm (v. Tudor Arghezi)

R

Rapsodii de primăvară 3
Rapsodii de toamnă 42
Rapsodii de vară 27
Răspunsul cometei (v. A. Mirea)
Răspunsul micilor funcţionari (v. A. Mirea)
Ripostă 259
Rîndunel 375
Romanţa automobilului (v. I. Minulescu)
Romanţa gramofonului (v. I. Minulescu)
Romanţă 73
Romanţă autumnală (v. I. Minulescu)
Romanţă stil vechi 392

S

Sahara (v. A. Mirea)
Samson şi Dalila (v. M. Codreanu)
Scamatorul (v. M. Codreanu)
Scrisoare 254
Sfîrşit de vară 39
Singur 231
Singuri 69

Somnul 310
Sonet estival 207
Sonete (v. A. Mirea)
Sonete pluvioase 209
Sonet teatral (v. A. Mirea : Sonete)
Strofă risipită (v. Otilia Cazimir)
Strofe de iarnă 300

Ş

Şoapte 357
Şoaptele nopţii 380
Şomerul 382

T

Taina nopţii 343
Testamentul unui poet cunoscut (v. M. Codreanu)
Toamna în parc 242
Toto et l'auto (v. Fable microscopiques)
Tristeţi provinciale (v. Demostene Botez)
Tudor Arghezi :
I. Psalm 173
II. Menire 175
III. Utrenie 176
IV. Blesteme 177

Ţ

Ţiganii (v. George Coşbuc)

U

Un anonim din Craiova (v. Cincinat Pavelescu)
Un duel 226
Unei fosile (v. A. Mirea)
Un începător de talent : Apostrofe la lună 158
Un romantic (V. A. Mirea)
Utrenie (v. Tudor Arghezi)

Vade retro... (v. O. Goga)
Vara la țară... (v. Al. Depărățeanu)
Văduva și piticul (v. Fabule mici pentru oameni mari)
Vecina 334
Vis alb (v. Otilia Cazimir)

CUPRINS

Prefață V
Tabel cronologic XXV

BALADE VESELE ŞI TRISTE

Rapsodii de primăvară 3
Cîntec (*Frumoasă eşti, pădurea mea*) . . 7
Balada morţii 8
Balada călătorului 11
Balada popii din Rudeni 14
Balada munţilor 18
Pastel 25
Rapsodii de vară 27
Broaştele 34
Accelcratul 36
Sfîrşit de vară 39
Rapsodii de toamnă 42
Balada unui greier mic 50
Catrene 53
Manon şi Des Grieux 56
Balada chiriaşului grăbit 58
Noapte de mai 62
Noapte de iarnă 66

Singuri 69
În drum 70
Noapte de toamnă 71
Romanță 73
Păinjiniș 74
Epilog 76
Distih eroic 77
Infernul 78

PARODII ORIGINALE

În loc de prefață . . . 95

PAGINI DIN DIFERIȚI AUTORI

Homer : Chinurile lui Ulise 97
Alfred de Musset : Noapte de august . . 100
Al. Depărățeanu : Vara la țară... . . . 104
Dimitrie Bolintineanu : Mihai Viteazul și turcii 109
George Coșbuc : Țiganii 112
A. Mirea : Caleidoscop
I. Unei fosile 116
II. Bustului meu 118
III. Răspunsul micilor funcționari . 120
IV. Răspunsul cometei . . . 123
V. Sonete 126
1. *La cinematograful mut* . 126
2. *Sonet teatral* 127
3. *Un romantic* 127
VI. Sahara 129
O. Goga :
I. Mucenicii 132
II. Vade retro... 134

I. Minulescu: Trei romanţe pentru mai tîrziu
I. Romanţa automobilului . . . 137
II. Romanţa autumnală 139
III. Romanţa gramafonului . . . 141
M. Codreanu: Sonete parnasiene
I. Scamatorul 144
II. Pagliaccio 145
III. Samson şi Dalila 146
IV. Testamentul unui poet cunoscut . 147
Mircea Dem. Rădulescu: Nocturnă . . 148
Cincinat Pavelescu: Epigrame
Lui Nigrim 151
Nigrim lui Cincinat 151
Un anonim din Craiova 151
Cincinat lui Nigrim & comp. . . 152
Adrian Maniu: Menajerie 153
N. Davidescu: Din Cîntarea omului
I. Ploaia 154
II. Întoarcerea fiului risipitor . . 155
O domnişoară de pension: Misterul nopţii 157
Un început de talent: Apostrofe la lună . 158
Otilia Cazimir:
I. Vis alb 160
II. Strofă risipită 162
III. Ariciul 163
Demostene Botez:
I. Prohod 166
II. Tristeţi provinciale 168
III. Cobe 171
Tudor Arghezi:
I. Psalm 173
II. Menire 175
III. Utrenie 176
IV. Blesteme 177

BACILUL LUI KOCH

Bacilul lui Koch 183

MIGDALE AMARE

Prefață *(Prin ce ținuturi rătăcești)* . . . 193
Călimara 196
Cioara 198
Fum 203
Aeroplanul 206
Sonet estival 207
Albumul 208
Sonete pluvioase 209
La vînătoare :
I. *Decorul* 211
II. *Un iepure* 212
III. *Masa* 213
IV. *La întoarcere* 215
Octombrie 217
Noiembrie 219
Fantezie de toamnă 221
Primăvară 223
Un duel 226
Balada corbilor 229
Singur 231
În jurul unui divorț 233
Dedicație 239
Gelozie 240
Populară 241
Toamna în pare 242
Balada unei stele mici 243
În Iași 247
Expunere de motive 248
Cocostîrcul albastru 250
Poetul 253
Scrisoare 254
Ripostă 259
Bene Merenti 262

JOS CORTINA

Jos cortina 210

POEZII NEINCLUSE ÎN ULTIMELE EDIȚII

DIN VOL. BALADE VESELE ȘI TRISTE, ED. A II-A ȘI A III-A

În tren 281
Prefață *(Am plîns și eu în versuri pesimiste)* 283
Broasca țestoasă 285
Despărțire 286
Amintire 288

DIN VOL. PARODII ORIGINALE, ED. I ȘI A II-A

Odă sobei mele 290
Armonii vesperale 292
Enigma cărților închise 294
Poetul M. Săulescu 296
Fără adresă 297
Strofe de iarnă 300

DIN PERIODICE

Furtuna 305
Lacul 307
O noapte 309
Somnul 310
Iubita 312
Cîntec *(Aș vrea să mă-nvețe pictura)* . . 314
Din prag 316
Chemare 318
Noapte în ploaie 320
Icoanei 323
1908 325
În taina nopții 328
Inserare 330
Împăcare 332
Vecina 334

BACILUL LUI KOCH

Bacilul lui Koch 183

MIGDALE AMARE

Prefață *(Prin ce ținuturi rătăcești)* . . . 193
Călimara 196
Cioara 198
Fum 203
Aeroplanul 206
Sonet estival 207
Albumul 208
Sonete pluvioase 209
La vînătoare :
I. *Decorul* 211
II. *Un iepure* 212
III. *Masa* 213
IV. *La întoarcere* 215
Octombrie 217
Noiembrie 219
Fantezie de toamnă 221
Primăvară 223
Un duel 226
Balada corbilor 229
Singur 231
În jurul unui divorț 233
Dedicație 239
Gelozie 240
Populară 241
Toamna în pare 242
Balada unei stele mici 243
În Iași 247
Expunere de motive 248
Cocostîrcul albastru 250
Poetul 253
Scrisoare 254
Ripostă 259
Bene Merenti 262

JOS CORTINA

Jos cortina 210

POEZII NEINCLUSE ÎN ULTIMELE EDIȚII

DIN VOL. BALADE VESELE ȘI TRISTE, ED. A II-A ȘI A III-A

În tren 281
Prefață *(Am plîns și eu în versuri pesimiste)* 283
Broasca țestoasă 285
Despărțire 286
Amintire 288

DIN VOL. PARODII ORIGINALE, ED. I ȘI A II-A

Odă sobei mele 290
Armonii vesperale 292
Enigma cărților închise 294
Poetul M. Săulescu 296
Fără adresă 297
Strofe de iarnă 300

DIN PERIODICE

Furtuna 305
Lacul 307
O noapte 309
Somnul 310
Iubita 312
Cîntec *(Aș vrea să mă-nvețe pictura)* . . 314
Din prag 316
Chemare 318
Noapte în ploaie 320
Icoanei 323
1908 325
În taina nopții 328
Inserare 330
Împăcare 332
Vecina 334

Redactor responsabil : TIBERIU AVRAMESCU
Tehnoredactor : ION TUDOR

Dat la cules 05.01.1966. Bun de tipar 26.03.1966. Apărut 1966. Tiraj 100.180 ex. broșate. Hîrtie ziar de 50 g/m². Format 700×920/32. Coli ed. 11,16. Coli tipar 14. A. nr. 16.128/1965. C.Z. pentru bibliotecile mari 8 R. C.Z. pentru bibliotecile mici 8 R — I.

Tiparul executat sub comanda nr. 60 067 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen 2026